

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ
ΣΚΙΤΣΟ RODIN

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1902

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

Είς αιώνια συμπληροῦται σήμερον ἀφ' ἣς ἔγεννηνθή ὁ Βίκτωρ Ούγκω, καὶ τὸ ἀστρονόμου, τὸ δόποιον ἐμεσουράνησεν ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν εἰς τὸν φιλολογικὸν δρᾶζοντα τῆς Γαλλίας, μέγα διὰ τὸν οὐρανὸν διοκλήρουν τοῦ κόσμου, ὡς ἐὰν οὐδέποτε ἔστησε, χύνει πάντοτε ὥραιον καὶ γλυκὺ καὶ ἰσχυρὸν τὸ φῶς του.

Ο θάνατος τοῦ ποιητοῦ, ὁ ἐπελθὼν πρὸ δεκαεπτά ἐτῶν, οὐδὲν ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὴν αἴγλην τοῦ ἔργου του, τὸ δόποιον θὰ ἀπομένῃ μνηματῶδες καὶ βαρυσήμαντον.

Καὶ ἀν ὁ δρισμὸς τοῦ Ποιητοῦ, ὑπὸ τοῦ Κάρλαϊλ, εἶνε ὁ ἀκριβέστερος καὶ ὁ μᾶλλον μελετημένος δρισμός, ὁ Ούγκω εἶνε ποιητὴς ἀναμφισβήτητος, ποιητὴς ἀληθινός, μέγας ποιητής. «Ο ἀνθρωπος— λέγει ὁ Κάρλαϊλ— ὅστις ἔχει ἀνεπτυγμένον ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἔμφυτον ποιητικὸν στοιχεῖον τόσον, ὥστε ν' ἀποβῆ τοῦτο μίαν ἡμέραν ἀξιοπαρατήρητον, θὰ δνομασθῇ ποιητὴς ἀπὸ τοὺς διοίσους του».

Δὲν γνωρίζομεν πολλοὺς ποιητάς, εἰς τοὺς δόποιους ὁ δρισμὸς αὐτὸς τοῦ μεγάλου "Αγγλου" νὰ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καλλίτερον. "Ἐκ τῶν συγχρόνων τοῦ Ούγκω, μόνον ὁ Γκαΐτε,

πρὸ παντὸς αὐτός, ὁ Σίλλερ, ὁ Βύρων, δὲν ἀφίνουν οὐδὲ γραμμὴν διάκενον τοῦ πλήρους αὐτοῦ δρισμοῦ. Ἐν τῷ ἔργῳ του, δύναται τις νὰ εἴπῃ, συγκεντροῦται δλόκληρος ἡ Γαλλία τῆς παρελθούσης ἐκανταετίας, καὶ ἀπορρέει συγχρόνως ἐκεῖθεν ἡ νεωτέρα τεχνοτροπία, τὴν δόπιαν αὐτὸς πρώτος ηὔρυνε, αὐτὸς πρῶτος ἀπήλλαξε ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν καθιερωμένων τύπων, ρυθμῶν καὶ μέτρων ἀδιαταράκτων εἰς τὴν μονοτονίαν των, καὶ εἰς τὴν στερεοτύπιαν αὐτῶν ἀλυγίστων. Καὶ διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν περίφημον ποιητικὸν δρισμόν, ἐν τῷ ἔργῳ του, τὸ ἔμφυτον ποιητικὸν στοιχεῖον ἀπέβη τόσον ἀξιοπαρατήρητον, ὥστε νὰ ἀνήκῃ εἰς αὐτὸν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἡ κοινὴ ἀναγνώρισις πρὸ τῶν διοίσους του.

"Αν ὁ φιλόσοφος τῶν «Ἀθλίων» καὶ τῶν «Ἐργατῶν τῆς Θαλάσσης» καὶ τῆς «Παναγίας τῶν Παρισίων», δὲν εἶνε Γκαΐτε, βεβαίως, οὐδὲ Βύρων, οὐδὲ Σίλλερ ἵσως ὁ ποιητὴς τῶν Θρύλων τῶν Αἰώνων καὶ τῶν Φθινοπωρινῶν φύλλων καὶ τοῦ 'Ἐρνάνη, δυνάμεθα δμως ἀσφαλῶς νὰ εἴπωμεν ὅτι οὐδενὸς ἄλλου τῶν συγχρόνων του εἶνε κατώτερος.

Τὸ ἀνοικτὸν μυστικὸν τοῦ Γκαΐτε, τὸ εἶδεν

δ ποιητής, τὸ ἀθέατον αὐτὸ μυστικόν, τὸ ἀναζητούμενον ἀπὸ δλους, τὸ ὑπάρχον ἀνοικτὸν δι’ δλους καὶ τὸ βλεπόμενον ἀπὸ τόσον δλίγους, αὐτὸ τὸ θεῖον μυστικόν, τὸ εὑρισκόμενον εἰς δλους τοὺς τόπους καὶ δλους τοὺς χρόνους, καὶ τὸ δποῖον δ Κάρδαϊλ ὠνόμασεν Ἀλήθειαν.

Πᾶν τὸ ἐπιστητὸν ἐν τῇ τέχνῃ, τὸ ἔψαυσεν ἡ χεὶρ τοῦ ποιητοῦ, ἐδῶ ἀποκαλύπτουσα, ἔκει ἀφίνουσα νὰ διαφαίνεται κάτι, παρέκει νὰ μαντεύεται ἐδῶ ἐκάλυψε μίαν γωνίαν μὲ ἄνθη, ἔκει ἔδρεψεν ἄνθη, παρέκει ἐποδοπάτησεν ἀκάνθας, ἔξεβαλε τριβόλους, ἔξυγειανε, διέπλασε, διεσκεύασε, ἐτεχνούργησε κάτι δλοκληρωτικόν, σχεδὸν τέλειον.

Ως λυρικὸς ποιητὴς εἶνε, ἀναμφισβητήτως, εἰς τῶν μεγαλειτέρων, ὡς μυθιστοριογάρφος ἐπίσης, ὡς δραματικός, ὡς πεζογράφος, ὡς φιλόσοφος, αὐτὸς δστις εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἔφαίνετο γνωρίζων δλίγα, ἀλλὰ διαισθανόμενος πολλά.

Δὲν εἶνε ἀνάγκη κανεὶς νὰ εἶνε Οὐγκολάτρης, διὰ νὰ εἶνε ἀνεπιφύλακτος ἐκτιμητὴς τῆς μεγάλης του τέχνης. Οἱ φανατικοὶ ἔχθροι του, οἱ ἀπαρνηταὶ τοῦ μεγαλείου του, οὐδὲν θὰ ἀφαιρέσουν ποτὲ ἀπὸ τὸν κολοσσὸν τῶν ἔργων του, δι’ δσους τούλαχιστον τὸν μελετοῦν φρονίμως καὶ τὸν κρίνουν ἀπαθῶς.

Ο Swinburne, δ ἔξοχος ἄγγλος ποιητής, — ἀς τὸ ἐπώμεν εἰλικρινῶς — δ θαυμαστῆς αὐτὸς καὶ λάτρης του, δὲν εἶνε ἔκεινος βέβαια δστις θὰ μᾶς δώσῃ τὴν πλέον ἀκριβοδικαίαν ἰδέαν περὶ τοῦ Οὐγκώ, δ Swinburne, δστις τὸν παραδέχεται περισσότερον τοῦ ἥλιου ἀκηλίδωτον, ἀλλ’ οὔτε δ Biré βέβαια θὰ ἐπιδράσῃ οὐσιαστικῶς ἐπὶ μίαν δδέκαστον κρίσιν, δ Biré, δ πολεμῶν ἐναντίον του μὲ τὸν ἀλλαγμὸν μαχομένων ἀγρίων.

**

Ο Henri de Regnier, διὰ νὰ ἀφήσῃ κανεὶς χίλια ἄλλα ὀνόματα κατὰ μέρος, συνδεόμενα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτον σοβαρῶς μὲ τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, εἰς τῶν καλλιτέρων ποιητῶν, τῆς συγχρόνου Γαλλίας, εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῶν Figures et Caractères αὐτοῦ, περικλείει εἰς δλίγας σοφάς καὶ δικαίας σελίδας, ἀνάλυσιν ἦ μᾶλλον ἐπισκόπησιν τῶν ἔργων τοῦ Béktwroos Οὐγκώ, καὶ πράττει τοῦτο μὲ μίαν εὐσυνειδησίαν ἀσυνήμη δ’ δμοίας περιστάσεις, καὶ μὲ τὴν λεπτότητα καλλιτέχνου ἀληθοῦς, ἐμβαθύναντος

εἰς τὸν ποιητὴν εἴπερ τις καὶ ἄλλος.

Αρχίζων νὰ τὸ διέρχεται ἀπὸ τὰς πρώτας αὐτοῦ γραμμάς, ἔκεινας αἵτινες ἀπετέλεσαν ἀργότερα τὴν περίφημον Ἀλληλογραφίαν τοῦ, δὲν ἀφίνει οὐδεμίαν ἐκδήλωσιν τοῦ ποιητοῦ ἀπαρατήρητον, φθάνει δὲ μέχρι τῆς τελευταίας λέξεως, τῆς λέξεως ἔκεινης τὴν ὅποιαν δ μέγας γέρων ἔχαραξε δυσανάγνωστον, μὲ χεῖρα ἀσταθῆ καὶ ἔξησθενημένην πλέον.

Καταντᾶ νὰ πιστεύῃ κανεὶς — γράφει δ Henri de Regnier — ἀναγινώσκων τὴν ἴδιωτικὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ ποιητοῦ, δτι ἡ ἐπιμημόσυνος αὐτῆ τελετῆ, νὰ ὀνομάσωμεν οὕτω τὴν μετὰ θάνατον ἐκδοσιν τῶν ἀπομνημογενευμάτων ἐνὸς συγγραφέως, καθίσταται ἀναπόφευκτος διὰ μίαν δόξαν, ἥτις οὔτω πολλάς πολλὰ ἔχει νὰ κερδίσῃ, χωρὶς νὰ κάσῃ τίποτε ποτὲ.

Ο Φλωμπέρ μᾶς ἐδίδαξε μὲ τί κόπον γράφονται τοιούτου εἴδους ἀριστονοργήματα, δ ἔργασθεὶς ἐπὶ τριακονταετίαν διὰ νὰ μᾶς κάμη νὰ τὸν θαυμάζωμεν. Ο Βαλζάκ ἐπίσης, δστις μᾶς εἰσάγει εἰς τὰ μυστήρια τῶν ἐπιστολῶν του, μυστήρια μυθιστορικῶν ἔρωτων, εἰς τὰς δποίας μανθάνομεν τὰς ἀνησυχίας τοῦ πνεύματός του. Η Γεωργία Σάνδ, ἥτις μᾶς ἀνοίγει τὴν καρδίαν της καὶ μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ αἰσθήματά της. Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον εὑρίσκεται κανεὶς εἰς τὴν πηγὴν τῶν σκέψεων τῶν συγγραφέων αὐτῶν, εἰς μίαν πηγὴν καθαρὰν καὶ ἀδολον καὶ διαυγῆ, ἀπεριτεχνον πολλάκις καὶ κάποτε ἐντελῶς φυσικήν.

Τοῦτ’ αὐτὸ δυνάμεια νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ Béktwroos Οὐγκώ, οἰκογενειακῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἐντελῶς οἰκείας, ἐπιστολῶν διαμειφθεισῶν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν του, τῶν φίλων του, μερικῶν διὰ τὸν δποίους ἐνδιεφέρετο, τὸν δποίους ἐδίδασκε διὰ τῶν συμβουλῶν του καὶ ἐφρτίζε διὰ τῶν ἀντανγειῶν τοῦ μεγάλου του πνεύματος.

Καὶ εἶνε αὶ ἐπιστολαὶ αὐταί, πρότυπα ψφούς, γεμάται ἀπὸ αἴσθημα, ἀπὸ ἀλήθειαν, ἀπὸ ἀγάπην, σοφαί, χρυσαὶ ἐπιστολαὶ, ἔξιαν νὰ μελετῶνται πάντοτε καὶ νὰ θαυμάζωνται.

Εἶνε ἀληθὲς δτι εἰς τὰ τοιούτον εἴδους χειρόγραφα, κάποιος ὑπολογισμὸς ὑστεροφημίας δὲν εἶνε πάντοτε ξένος, ἀποκαλυπτόμενος εἰς πλείστας δμοίας ἔργασίας, ἀλλ’ εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ Οὐγκώ, τοιούτο σχέδιον δὲν διαφαίνεται τὸ παράπαν. Εἶνε ἀπλαὶ ἐπιστολαὶ καὶ ἀνεπιτήδευτοι,

ἀνθρώπου πρὸς ἀνθρώπους, νιοῦ πρὸς πατέρα, φύλου πρὸς φύλον, χαριτωμέναι, ἀβίαστοι, παθητικαί, μελαγχολικαί, δακρύβρεκτοι πολλάκις, νοσταλγικαὶ μέχρι σπαραγμοῦ. Γνωρίζει ἐπακριβῶς τί θέλει νὰ εἴπῃ εἰς αὐτάς, καὶ τὸ λέγει χωρὶς νὰ προσθέτῃ τίποτε περισσότερον.

**

Ἐπειτα καὶ εἰς τὰς ἐπιστολὰς αὐτάς, ὅπως καὶ εἰς τὸ δλον του ἔργον, ἴδιαίτατα τὸ ποιητικόν, κατέχει τὴν σπανίαν κλεῖδα τῆς μουσικῆς τῶν λέξεων. τῆς ζωῆς τῶν λέξεων, νὰ εἴπωμεν οὔτω, αὐτοῦ τοῦ μυστικοῦ, τὸ δποῖον ἐμψυχώνει τὰς σελίδας καὶ τονίζει ἐπάνω τῶν τὴν ἀρμονίαν τῶν ἀθανάτων ἥχων.

Ἐνώσεις καὶ χωματισμὸι καὶ ἀποχρώσεις καὶ σκιάσεις, συνδυασμὸι καὶ εἰκόνες καὶ σχήματα, καθιστοῦν τὸ ὑφος του μοναδικὸν καὶ ἀπαράμιλλον, δροσερὸν δ τὸ ἀρωματα καὶ μεθυστικὸν δ τὸ νέκταρο.

Δι’ αὐτὸν αὶ λέξεις δὲν εἶνε ποσῶς σημεία. Αἱ εἰκόνες χαράσσονται δ’ αὐτῶν καὶ δὲν ὑπονοῦνται.

Εἶνε μάγος τοῦ στίχου καὶ καμμία μαγγανεία ποιητικὴ δὲν φθάνει τὴν τέχνην τὸν.

Τὸν ωμαντισμὸν, δστις δὲν ἥτο ἐφεύρεσίς του, ἀλλ’ δστις προηγήθη αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, τὸν ἐσφυρηλάτησεν εἰς τὸν πολύτιμον αὐτὸν τὸν ψφους του ἀκμων, καὶ τὸν ἀνέδειξε λαμπρὸν καὶ πάνδοξον.

Τὸ ἴδιαίτερον αὐτὸ δράσιμα του ἄλλως, ἀπὸ βιβλίου εἰς βιβλίον ἀναδείκνυται τελείωτερον, μηδέποτε ὑπολειπόμενον, πάντοτε ἐνδυναμούμενον, πάντοτε κανουναγές, πάντοτε ἀκμαῖον. Εἶνε δ ἀδιαφιλονεύκητος, δ ἀθανάτος, δ πλούσιος. Εἶνε δ Béktwroos Οὐγκώ.

Άλλ’ ἔκεινο τὸ δποῖον ἴδιαίτερος πρέπει νὰ σημειωθῇ διὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τοῦ βίου του, ἔκεινο τὸ δποῖον ἐπέδρασε μεγάλως ἐπὶ τῆς τέχνης του καὶ τοῦ μεγαλείου του, εἶνε ἦ λαϊκὴ ἐπανάστασις, ἦ ἐγκαταστήσασα τὴν Αὐτοκρατορίαν.

Λυσώδης πολέμιος τοῦ Καισαρισμοῦ, ἦ θιμάνθη ἐντός του ἵσχυρὸν κλονισμόν, δστις τοῦ ἀφύπνισε μίαν μυστηριώδη δύναμιν. Αντιταχθεὶς κατὰ τὴν καταστάσεως ἔκεινης τὴν ἐδημιούργησαν δνθρωποι φανατικοὶ δποίαν ἐδημιούργησαν δνθρωποι φανατικοὶ καὶ ἔκφρονες, ἀπεμονώθη καὶ ἔξωρίσθη τῆς πατρίδος του. Απὸ τότε, δηνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀσφαλῶς, χρονολογεῖται ἦ μεγάλη μεταμόρφωσις τοῦ ποιητοῦ.

Εἰς τὴν μοναξίαν τῆς Jersey, δποῖον ἔζησε

— εἰς τὸ κέντρον τοῦ παντὸς ὡς εἰς μονσικὸς ἀντίλλας.

**

Ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη ἔζησε τὴν ὁραιοτέραν ζωήν, τὴν δποίαν δύναται μόνον νὰ φαντασθῇ ποιητής.

Κατ’ αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀγαπτύσσεται μεθοδικῶς. Έκάστη ἡμέρα εἶνε διὰ τὸ ποιητὴν καὶ μία σκέψις, καὶ ἐν εὐημηρίᾳ. Τὰ ἔργα του κατ’ ἀρχὰς ἀναφαίνονται μὲ κάποιαν ἀτολμίαν, εἶνε πως ἀναποφάσιστα, νὰ εἴπωμεν οὔτω, δλλ’ ἔξαφνα ἀναφαίνονται φαγδαῖα, θαρραλέα καὶ ἀξιωματικά.

Οι κώδωνες τοῦ Reims, οἱ σημάναντες τὴν βασιλείαν, χαιρετῶσι συγχρόνως καὶ τὰ Bal-lades καὶ τὰς Ὡδὰς αὐτοῦ. Ο Τουφεκισμὸς δ φιλελύθερος τοῦ Ιουλίου ἐπικροτεῖ τὸν Eorágrην. Έκαστον βιβλίον του, δηλαδή, εἶνε μία στάσις ἦ μία νίκη. Η δόξα τοῦ ποιητοῦ αὐξάνει ἀδιακόπως, μέσα εἰς τὰ μεγάλα πολιτικὰ γεγονότα τῆς πατρίδος του. Εγγίζει τὰ πάντα. Εὐρύνει τὰ περιωρισμένα δρια τῆς μυθιστορίας ἡ τέχνη του, ἀνανεώνει τὸ θέατρον. Φθάνει οὔτω εἰς τὸν κολοφώνα τῆς δόξης. Αὶ τιμαὶ τὸν περιβάλλον. Τὸ χρῆμα ἔχεται πόδας αὐτὸν ἀφθονον. Η Ἀκαδημία, δ πρωτος αὐτὸς ιστορικὸς ἔχθρος του, ὑποκύπτει καὶ τὸν ἐκλέγει ἀθανάτον. Τονίζει τὸ ἐγκώμιον τοῦ Λεμεροτιέ, ἐνὸς ἀσπόνδου ἀπαρνητοῦ του. Γράφει τοὺς Burgraves. Οι γλύπται ἀπαθανατίζουν εἰς δμοιώματα τὴν μορφήν του. Η θορυβώδης καὶ ἀνήσυχος νεότης του εἰοηνοποιεῖται πλέον εἰς ἔνδοξον θαυμασμόν. Εἶνε δ ἀδιαφιλονεύκητος, δ ἀθανάτος, δ πλούσιος. Εἶνε δ Béktwroos Οὐγκώ.

Άλλ’ ἔκεινο τὸ δποῖον ἴδιαίτερος πρέπει νὰ σημειωθῇ διὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τοῦ βίου του, ἔκεινο τὸ δποῖον ἐπέδρασε μεγάλως ἐπὶ τῆς τέχνης του καὶ τοῦ μεγαλείου του, εἶνε ἦ λαϊκὴ ἐπανάστασις, ἦ ἐγκαταστήσασα τὴν Αὐτοκρατορίαν.

Λυσώδης πολέμιος τοῦ Καισαρισμοῦ, ἦ θιμάνθη ἐντός του ἵσχυρὸν κλονισμόν, δστις τοῦ ἀφύπνισε μίαν μυστηριώδη δύναμιν. Αντιταχθεὶς κατὰ τὴν καταστάσεως ἔκεινης τὴν ἐδημιούργησαν δνθρωποι φανατικοὶ δποίαν ἐδημιούργησαν δνθρωποι φανατικοὶ καὶ ἔκφρονες, ἀπεμονώθη καὶ ἔξωρίσθη τῆς πατρίδος του. Απὸ τότε, δηνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἀσφαλῶς, χρονολογεῖται ἦ μεγάλη μεταμόρφωσις τοῦ ποιητοῦ.

Εἰς τὴν μοναξίαν τῆς Jersey, δποῖον ἔζησε

τὴν ζωὴν τῆς ἔξορίας, αἱ κοινωνικαὶ σκέψεις, αἱ ἴστορικαι, αἱ φιλοσοφικαι, αἱ ἐκκλησιαστικαι, αἱ ἀδιάπλαστοι ἀκόμη καὶ συγκεχυμέναι, διεπλάσθησαν ἐκφραστικῶς καὶ τελείως. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ εἶνε διὰ τὸ ἔργον του ἡ πλέον καρποφόρος καὶ ἡ μᾶλλον θαυμασία. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ μικρὰ αὐτὴ ἀγγλική νῆσος, τὴν ὅποιαν κτυπᾷ ἀενάως ἡ θάλασσα πρέπει νὰ μένῃ δι' ἥμας πάντοτε ἵερα.

Εἶνε τόσον συνδεδεμένη μὲ τὴν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ, συνέτεινε τόσον διὰ νὰ παραχθῇ δῆλη ἐκείνη ἡ καινότροπος, ἡ ἀποκαλυπτικὴ ἔργασία, ἡ φανερώνουσα ὅποιον τέλος κόσμους ἦνοιξεν εἰς τὸν διανοητικὸν του δρίζοντα τὸ ἀτέριμον ὑγρὸν διάστημα τὸ δποῖον τὴν περιβρέχει.

Εἶνε αὐτὴ. ἡ ὅποια τοῦ ἔδειξεν ὁραίαν τὴν ἄνοιξιν, τὸ φυινόπωρον μελαγχολικόν, τοὺς ἀστέρας λάμποντας, τὰς δρμὰς τῶν ἀνέμων, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς καταιγίδος, τὴν λεπτότητα τῶν ἀνθέων, τὸ μυστήριον τέλος τῆς μεγάλης θαλάσσης.

Βεβαίως ὁ ποιητὴς ἔγνωριζεν ἥδη δλα ταῦτα, ἀλλ' ἔκει τὰ εἶδεν εἰς τὴν ἔνωσίν των, εἰς τὴν ἀφθονίαν των, τὰ ἐπλησίασε, τὰ πρόσοικειώθη, τὰ ἐμελέτησε. Ἐκεῖ ἥσθιανθη βαθύτερα τὴν φύσιν. Μία δευτέρα νεότης ἔλαμψεν ἐντός του καὶ τοῦ μετίγγισε τὴν δρμὴν τῆς ἰσχυρᾶς ὁριμότητος. Ἡ ζωὴ του δῆλη ἐποτίσθη τὸν ἀνέμον καὶ τὴν σιωπὴν καὶ ἀνεγεννήθη. Εἰς τὰς Contemplations, τοῦτο εἶνε ἀμέσως καταφανές.

Ο, τι εἰς αὐτὰς χρονολογεῖται πρὸ τῆς ἔξορίας τοῦ ποιητοῦ, εἶνε ὁραῖον, ἀλλ' ο, τι ἔργαφη κατ' αὐτὴν εἶνε ἀκόμη ὁραιότερον. Ἡ σύνθεσις εἶνε πάντοτε ἡ αὐτή, ἀλλ' ἡ διατύπωσις εἶνε διάφορος. Ἡ ἐκφρασίς εἶνε πλέον ἰσχυρά, πλέον στερεοποιημένη, ἡ δογματικότης πλέον ἀξιωματική, ἡ ἀφθονία γενναιοτέρα.

Ἡ τεχνοτροπία τῶν στίχων του, τὸ ἀριθμογράμμα αὐτὸν τὸ ἀριστουργηματικόν, γίνεται πλέον εὔκαμπτος, δένεται, λύεται, συστρέφεται γύρω εἰς τὴν ἰσχυρὸν φαντασίαν του, ἡ εἰς τὴν λεπτήν του σοφίαν.

Ἐκ τῶν χειρογράφων του βεβαιούμεθα, ἐξ ἀλλοῦ, τὸν ἀληθῆ συμφυρόμον, τὸν ὅποιον μόλις ἀλλοῦ ὑποπτευόμεθα μόνον, καὶ ἀλλοῦ βλέπομεν καθαρότερα εἰς τὸ ἔργον του. Αἱ Ἐποποῖαι π. χ. εἶνε συνδεδεμέναι ἀπὸ μέρη ἐντελῶς ἀνόμοια, πρᾶγμα τὸ ὅποιον συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλα ἔργα του, ἀλλ' ὅποιον τὸ τοιοῦτο δὲν εἶνε τόσον ἀμέσως καταφανές. Ἐπιδέξιοι

συγκολλήσεις, ἔνων πρὸς ἄλληλα μερῶν, ἀλλοῦ ἀποτελοῦν, ἐξ ἐναντίας, σύνολον εὐτυχὲς καὶ δραῖον. Παραδείγματα τῶν τελευταίων δύο παρατηρήσεων, ὁ Θρῦλος τῶν Αἰώνων καὶ τὸ Τέλος τοῦ Σατανᾶ.

Ἡ εὐκολία τοῦ νὰ εὑρύνῃ τὰ ἔργα του, ἡ συρροή τῶν ἰδεῶν ἡτις ἀνέβλυζε πλήθουσα, καὶ ἡτις ἐγένετο ἀφορμὴ δῆλης αὐτῆς τῆς συγχύσεως, αἱ αἰφνίδιαι ἀλλοτε τεχνικαὶ ἀνάγκαι, αἱ μὴ προνοηθεῖσαι ἐξυπαρχῆς, ἀντισταθμίζονται πάντα ταῦτα πολλάκις ἀπὸ τὴν εὐκολίαν τοῦ νὰ τὰ οἰκονομῆ καὶ νὰ τὰ συγκρατῆ καὶ νὰ τὰ συντέμενη.

Παρατηρήσατε ἐπίσης τὰς μυθιστορίας του. Εἰς τὸν Ἀθλίους, π. χ. μεταξὺ ἄλλων, τὰ δύο κηροπήγια, κλεμμένα ὑπὸ τοῦ Γιάννη Ἀγιάννη, δὲν φωτίζουν, δλίγον κατόπιν, πρόσωπα πολυάριθμα καὶ ἀπροσδόκητα ἐντελῶς; Ταῦτα γεννῶνται μὲν μὲ τὰς ἀνάγκας τῆς διηγήσεως, ἀλλὰ γνωρίζει νὰ τὰ παρουσιάζῃ καταλλήλως, διὰ νὰ ἐκπροσωπεύῃ δὲν αὐτῶν τὰ ἀνθρώπινα ὄνειροπολήματα, παθητικὰ ἡ κοινωνικά, τὰ ἀναπόδραστα διὰ τὴν κεντρικὴν ἰδέαν του. "Ἐνα μέγα ἀπάνθισμα ἥθικης, φιλοσοφίας, ἴστορίας, σχηματίζεται ἐξ δῆλων αὐτῶν τῶν παρεμπιπτόντων προσώπων.

Εἰς τὸν Ἐργάτας τῆς Θαλάσσης, ἐπίσης, παρουσιάζεται ἔτερον παραδείγμα τοῦ τρόπου αὐτοῦ τῆς ἐπανέκτησεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φρογὰν τὰ πράγματα οἰκονομοῦνται θαυμασίως. Τὸ βιβλίον αὐτὸν ἔχει ἔνα ἀλλόκοτον μεγαλεῖον. Γύρω εἰς τὸν ἥρωά του, δστις ἀγαπᾶ, παλαίει καὶ ἀποθνήσκει ἐν μέσῳ περιπτετιῶν καὶ βασάνων, ἐφευρεθεισῶν οὕτως εἰπεῖν, ἐγείρεται δῆλη ἡ θάλασσα μὲ τὰ κύματά της, μὲ τὰ φυτὰ τῶν βυθῶν της, μὲ τὸν ἀνέμους της, μὲ τὰς παλιρροίας της, ἡ μεγάλη θάλασσα, πράγματι καταπληκτική

**

Πεζογράφος ἡ ποιητὴς ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, εἶνε πάντοτε ὁ ἴδιος.

"Ισως θὰ ἥδυναντο καὶ ἄλλοι — ὁ Εὐγένιος Σύνη παραδείγματος χάριν — νὰ γράψουν, νὰ συνθέσουν μᾶλλον τοὺς Ἀθλίους. ἢ τοὺς Ἐργάτας τῆς Θαλάσσης, ἀλλὰ βέβαια οὐδεὶς ἔξ αὐτῶν θὰ τοὺς ἔγραψεν δπως ἐκεῖνος. Οὐδεὶς θὰ τὸν προσήγγιξεν εἰς τὴν καλλονή του, μὲ τὰς πηγάς του, μὲ τὴν φωνήν, τέλος, μὲ τὰς πηγάς του, μὲ τὴν φωνήν, τέλος,

παρεκβάσεις εἶνε ἀλλεπάλληλοι, ἀλλ' εἶνε αὖται θαυμάσιαι καὶ μοναδικαί, δπως τὸ Βατερόλω εἰς τοὺς Ἀθλίους, καὶ τὰ ἐννάλια σπήλαια, εἰς τοὺς Ἐργάτας τῆς Θαλάσσης. Ο Οὐγκώ λάμπει μὲ δῆλην τὴν περιγραφικὴν δύναμιν, εἶνε ὑπεράνθρωπος εἰς τὴν διαχείρισιν ἐκείνην εἰκόνων καὶ λέξεων.

Βεβαίως ὁ τελευταῖος αἰώνιος ἀριθμεῖ μεγάλους πεζογράφους, δπως ὁ Βαλζάκ καὶ ὁ Μισελέ, τελείους δπως ὁ Φλωμπέρ· ὁ Οὐγκώ δύμως ὑπερβάλλει δῆλους μὲ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῶν ἐκφράσεών του Λέξεις τετραμέναι καὶ ἀσήμαντοι, γίνονται, ὡς διὰ μαγείας, εἰς τὰ ἔργα του πάγκαλοι καὶ θαυμωτικαί. Κανεὶς δὲν περιέγραψεν διὰ αὐτὸς τὰ μεγάλα φαινόμενα τῆς φύσεως, τὴν θαλάσσαν, τὸν ἀέρα, τὰ σύννεφα. Η φράσις του, συνήθως σύντομος, ἐκχειλίζει καὶ ἀπλώνεται.

Ἡ μία ἀκολουθεῖ τὴν ἄλλην εἰς πολλαπλασιασμὸν χειμαρρώδη. Τὸ ὑφος του εἶνε ἀκατέργαστον ἄλλα καὶ λεπτεπίλεπτον συγχρόνως. Ο Οὐγκώ δὲν γνωρίζει σχεδὸν εἰς τὸν πεζὸν λόγον τὴν κλασικὴν φρασεολογίαν, ἡτις ἔχει τὴν ἀδιατάρακτον ίσορροπίαν φλωροζυγαρίας. Ἀγνοεῖ τοὺς τρόπους οἵτινες ίσοπεδώνουν τὰς ἀνωμαλίας καὶ θεμελιώνουν ἔνα στερεοποιημένον ὑφος, ἀδιάρροητον. Ἡ κλασικὴ φρασεολογία ἀπαντᾶ εἰς τοὺς στίχους του μόνον, εἰς τοὺς στίχους, τῶν δποίων εἶνε ὁ μεγαλείτερος ἀριστοτέχνης.

Κληρονομήσας ἐμμέσως, διὰ τὸν Chénier ἀπὸ τὸν Ρονσάρ, τὴν ἀναγέννησιν τοῦ γαλλικοῦ στίχου, ἀνέδειξεν αὐτὸν δποίον τὸν ἀνέδειξε.

"Οπως εἰς τὸ περίφημον ποίημά του ὁ Σάτυρος, δ ταπεινὸς τραγόπους γίνεται Πάν, οὗτος καὶ εἰς τὸν Οὐγκώ, δ γλυκὺς αὐλός, οἴον τὸν παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς διδασκάλους του ἐκείνους, γίνεται τεράστιον δργανον, τὸ δποίον, νομίζει κανεὶς δτις σκορπᾶ τοὺς σκοπούς του εἰς ἔνα δάσος ἀντιλακοῦ εὐήχως καὶ ἀρμονικῶς. Εἶνε, νὰ εἴπωμεν καλλίτερα, αὐτὸν τὸ δργανον, ἔνα δάσος, τὸ δποίον τραγωδεῖ μὲ τὰ φυλλώματά του, μὲ τὸν ἀνέμους του, μὲ τὰς πηγάς του, μὲ τὴν φωνήν, τέλος, ἔνδος θεοῦ.

"Ο στίχος τοῦ Οὐγκώ εἶνε παγκόσμιος. Λεπτὸς καὶ ἐμφαντικός, ἀπλοῦς καὶ αἰνιγματώδης συγχρόνως, ἀκράτητος ὡς ποταμός, καὶ στιγματικός καθὼς ἡ ἀστραπή. "Ολαι αἱ λέξεις εἶνε χρυσοδεμέναι, καὶ αἱ φίμαι του, ἀπροσδό-

κητοι πολλάκις, εἶνε πάντοτε ἀκριβεῖς. Τὰ ποιηματά του πάντοτε φωτεινὰ εἰς τὴν ἀρχήν, τελειώνουν πολλάκις ἐνδοιαστικῶς, ὡσὰν νὰ χάνωνται εἰς ἐν σκιόφως... "Οπως τὸν Βάγνερ, οὗτον ὡς ὁργάκω, ἡ φύσις τὸν ἐνεπότισε μὲ τὸ ιερὸν πῦρ δῆλων τῶν ἥχων καὶ δῆλων τῶν σκοπῶν, τοὺς ὅποιους ἡ μεγάλη του τέχνη ἔξωτεροικενεν...

"Ο Κάρλαϊλ, δστις δνομάζει τὴν ποίησιν μουσικὴν σκέψιν, καὶ δστις παραδέχεται ποιητήν, μόνον ἐκεῖνον· δστις σκέπτεται μουσικᾶς, δστις βλέπει μουσικᾶς, δ Κάρλαϊλ δστις τὸν Σαίκσπηρ καὶ τὸν Δάντην, ἀποκαλεῖ ἀγίους τῆς ποιησεως, ἀχράντους, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀρνεῖται μίαν θέσιν, μεγαλομάρτυρος τοῦλάχιστον, εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Θρύλου τῶν Αἰώνων.

Πᾶν δτις ζητεῖ ἀπὸ τὸν ποιητὴν δ μέγας ἄγγλος φιλόσοφος, ἐνυπάρχει εἰς τὸν μεγάλον γέροντα, τὸν κοινώμενον τῷρα εἰς μίαν κρύπτην τοῦ Πανθέου, ἀντὶ νὰ ἀναπαύεται ἀνάμεσα θαλάσσης καὶ οὐρανοῦ, δπως τοῦ ἔπειρε, τῆς θαλάσσης τὴν δποίαν τόσον ἔψαλε, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τὸν δποίον ἥτενιζε μὲ τόσον ἐρευνητικὸν βλέμμα.

Εἰνε καὶ αὐτὸς ἀρκετὰ πλασμένος ἀπὸ τὸ σύμπαν, ἀφοῦ κανεὶς ποιητὴς, κατὰ τὸν Κάρλαϊλ, δὲν εἶνε καθολοκηρίαν πλασμένος ἀπὸ αὐτὸς τὸ πανίερον μυστικόν, τοῦ λίδιου φιλοσόφου, μᾶς τὸ ἀποκαλύπτει καὶ αὐτός, διότι τὸ γνωρίζει, διότι δὲν τὸ λησμογεῖ εἶνε καὶ αὐτὸς ἀξιούς νὰ φάλη τὸν Ἡρωα πολεμοστήρη, διότι δημητρεῖ τοιοῦτος εἶνε καὶ αὐτὸς ἱκανὸς ἵσως, νὰ κάμη τὸ κάθε τί, ἀφοῦ δὲν γνωρίζει κανένα μεγάλον ἄνδρα δ συγγραφεὺς τοῦ Sartor Resartus, ποῦ νὰ μὴ ἥδυνατο νὰ πράξῃ τὰ πάντα.

**

Καὶ τόρα, κατόπιν δῆλων αὐτῶν, μία μνημονίη ιερὰ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, δτι δ μέγας ποιητὴς τοῦ δποίους ἡ ἐκατονταετηρίς σήμερον διασπαλίζεται εἰς δῆλον τὸν κόσμον, εἶνε καὶ φιλέλλην μέγας. Ψάλτης τοῦ ἔθνους ἡμῶν Ἀγῶνος, εἶνε δ Τυρταῖος δ ἀπαράμιλλος τῶν κατορθωμάτων τῶν πατέρων μας, καὶ δ ἀναθεματικής, νὰ εἴπωμεν οὗτο, τῶν τυραννησάντων ἡμᾶς, πρὸς τὴν ιστορικὴν ὁμότητα τῶν δποίων ἀντιτάσσεται δ ἀμείλικτος στίχος του.

ΠΡΟΣΠΕΡΟΣ Ο ΠΑΡΩΡΙΤΗΣ

ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ
Ο ΠΥΡΤΟΣ Της ΑΛΗ - ΠΑΣΑ

Τοῦ βράχου τίς ἀκροπλαιγιές, ποῦ δρόθες λαμποκοποῦνε,
Τὰ κυματάκια τὰ ἥσυχα, τί τάχα τίς φιλοῦνε;
Δὲ βλέποντα στὸν καθρέφτη τους, ποῦ τὸν καταξεσχίζει
Τὸ θέμελο του, πῶς ψηλὰ τὸν κόσμο φοβερῖζει
Πύργος βαρύς, ποῦ τὰ λευκὰ περίγυρα μουράγια,
Στεφάνι, στοῦ μετώπου του φορεῖ τὰ μαῦρα πλάγια;

Τί κάνοντας τάχα; Τί κρατοῦντας τὴν μάνητά τους τόρα;
Ἐλα, ἀρματώσουν θάλασσα, νὰ φτάσῃ ἡ ἄγια ὁρα
Ποῦ οἱ ναῦτες θ' ἀνασάρουντε, δυστυχισμένοι ἀκόμα.
Κάμε τὸ βράχο τὸ σκληρὸ συντρίμματα καὶ χῶμα,
Στὸ βάρανδρό σου ωἶξε τον τοῦ μάκρουν καὶ τοῦ πλάτουν,
Καὶ πρῶτα πρῶτα γκρέμισε τὸν ἔρων πύργο κάτου.

Πόσον καιρὸ θές, ὡς πιστὸ παιγνίδι τῆς θαλάσσης,
Κι' αὐτὸν καὶ τὴν περήφανη κορφή του νὰ χαλάσῃς;
Σὲ τέτοια ἀμαρτωλὴ φωλιὰ πέφτε μὲν δρομὴ καὶ βία,
Σώριαζε πάντα ἄμμους, νερὰ πρασινισμένα, κρύα,
Μὴ λογαριάζῃς τὸν καιρό, θάλασσα αἰώνια μπρόστις σου
Χρόνια καὶ χρόνια χάρονται σὰν τὸ λευκὸν ἀφρό σου...

Κατάπιε τον καὶ σκέπαστον μὲ τάγμα κύματά σου.
Στὸ μέτωπό του ξέσπασε τὴ δίκαιη ὅργητά σου,
Κάμε τὰ φύκια πράσινους τοὺς πλοκαμοὺς ν' ἀπλώσουν
Καὶ νὰ τὸν ζώσουν στέρεα καὶ νὰ τὸν σαβανώσουν,
Κι' ἀπὸ τὸ σκόρπιον πύργο του, ποῦ ἀγνώστος θὰ γέριγη,
Τὸ κάθε κῦμα σου ἀς περνᾷ κι' ἀπὸ μὰ πέτρα ἀς πέρνη.

Κι' ὅταν — ἀνάθεμά τονε! — πάγη στοῦ πελάον τὰ βύνθια,
Τὰ μάτια θὰ στεγνώσουντε, θ' ἀλαφρωθοῦν τὰ στήθεια,
Κ' οἱ ταξιδιῶτες σιωπηλοὶ θ' ἀκοῦν — ἀντικρύζουν
Σὲ κάποιο ἀνεμοπτρόβιλο, κούφια νερὰ ν' ἀχνίζουν—
Τὸ γέρο ναύτη νὰ τοὺς λέγη, στῆς νύχτας τὴ φοβέρα:
Ήταν ἐδὼ τ' Ἀλήπασα τὸ κάστρο μὰν ἡμέρα.

Ἀπόψε δὲ ἡμίος πλάγιασε στὰ πυκνούνεφελά του,
Κι' αὔριον ἡ νεροποντή τὸ δειλινό, τὸ βράδυ,
Μεθαύριο μέσ' στὸ ἀχνόπαγον ἡ χαρανγή ὡς πετράδι.
Μέρες καὶ νύχτες — βῆματα τοῦ χρόνου εἶν' ἐδὼ κάτον!

Στῶν θαλασσῶν καὶ τῶν βονῶν, διπλοθεμελιωμένων,
Τὰ πλάγια, δὲ δύσκολος καιρὸς καὶ τόρα θὰ περάσῃ,
Στοὺς ἀσημένιους ποταμούς, στὰ θλιβερὰ τὰ δάση,
Σὰν ἄγιο ἔνα ψυθύρισμα νεροῦν ἀγαπημένων..

Μὰ πάλι πράσινα θὰ βγοῦν στὰ δάση φύλλα πλῆθος ..
Τὰ πέλαγα καὶ τὰ βονὰ γεράματα δὲν ἔχουν ..
Στὰ ποταμάκια τῶν ἀγρῶν νερὰ καιδάρια τρέχουν,
Νερὰ βονίσια ποῦ κυλοῦν στῶν θαλασσῶν τὸ βῦθος ..

Μὰ ἐγώ, ποῦ καθημερινὰ τρέμω σκυμμένος μπρόστις μου,
Περγῶ κι' δὲ ἡμίος δὲ μὲν θερμαίνει τόρα,
Κρύος σὲ λίγο θὰ διαβῶ μέσ' στὴ χαρμόσυνη ὁρα
Χωρὶς νὰ χάσῃ τίποτε ἡ ὁραία γιορτὴ τοῦ κόσμου!

CONTEMPLATIONS
ΒΙΒΛΙΟΝ ΗΜΙΤΟΝ

IV

Πέφτει ἀπὸ τοῦ βράχου τὴν καρδιὰ σταλαματιά, σταλαματιά,
Στὴ φοβερὴ τὴ θάλασσα, τὸ γάργαρο νεράκι,
Κ' ἡ θάλασσα — λαχτάρισμα τοῦ ναύτη καὶ φαρμάκι—
—Τί θές, τοῦ λέει, κλαψάρικο, καὶ στάζεις ἐδὲ πᾶ;

Ἐγὼ εἶμαι τὸ φουρτούνιασμα, κ' ἡ φρίκη εἶμ' ἐγώ,
Φτάνει τὸ γέρμα τούρανον τὸ κῦμα μου ἀφροισμένο,
Δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ σέ, μικρὸ καὶ μετρημένο,
Ἀπέραντη εἶμαι κι' ἀσωστη, ώσταν τὸν οὐρανό.

Κ' εἶπε τοῦ βράχου τὸ νερὸ στάναβρασμά της τὸ πικρό,
—Σοῦ δίνω, δίχως θόρυβο καὶ δίχως περηφάνεια,
“Ο, τι σοῦ λείπει, θάλασσα, ποῦ φτάνεις τὰ ονδάνια,
Σοῦ δίνω μιὰ γλυκόπιοτη σταλαματιὰ κι' ἐγώ..”

Μετάφραστος Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

ΘΗΣΕΥΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΟΠΗ

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΡΟΗΝ

Ο διευθυντής τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ι. Σβορώνος εὐθεστήθη νὰ μᾶς παραχωρήσῃ πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἀπόσπασμα τούτο βαθείας του μελέτη ἡτὶς διαφωτίζει πλεῖστα σκοτεινά μέρη τῶν Ἐλευσινιακῶν Μυστηρίων. Ή ἐκ 300 σελίδων μελέτη αὐτῆς δημοσιεύεται δόλοκληρος εἰς τὸ μετ' ὀλόγας ἥμέρας ἐκδιδόμενον διπλοῦν τεῦχος τῆς ὑπὸ τοῦ Σβορώνου διευθυνομένης «Διεύθυνος Ἐφημερίδος τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας».

Σ. τ. Δ.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο εἶναι δὲ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «les chevaux de Pelops» ἀνάγλυφος σαρδόνυξ (cameo), «un des plus précieux!» τοῦ περιφήμου ἐπὶ πλούτῳ Νομισματικοῦ Μουσείου τῆς Γαλλίας.

Ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Millin¹ διστις ἐν τῇ μελέτῃ ἡνὶ ἀφιέρωσεν αὐτῷ, ἐπειδὴν ἡτὶς ἐργασίας τοῦ Πέλοψ, νικητῆς τοῦ Οἰνομάου ἐν τῇ ἀρματοδρομίᾳ, ποτίσων τοὺς ἵππους τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἥνιοχου αὐτοῦ Σφαίρου ἡ Κύλλα. Οἱ δὲ κατόπιν περὶ τοῦ μνημείου γράψαντες ἀπέκρουσαν μὲν δικαίως τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ὡς μὴ δρθῆν, ὁμολόγησαν δὲ τὸν δύνανται καὶ αὐτοὶ νὰ ἔμμηνευσωτι κάλλιον τὴν παράστασιν.

1. Millin, Monuments inédits Tom. I, V, p. 4.
2. Chabouillet, Catalogue des camées et pierres gravées, Paris 1858 p. 18 n° 106. — Babelon, Guide au Cabinet des Médailles, Paris 1900 p. 109, n° 148.

Ἡ παράστασις αὖτη παρουσιάζει τὰ ἔξῆς χαρακτηριστικά.

Ἐν χώρῳ γεινιάζοντι ἱερῷ τοῦ Διονύσου, διπερ δηλοὶ δὲ μετὰ κεφαλῆς πωγωνοφόρου Διονύσου ὅρος, ἥρως τις νεαρὸς ἀντλεῖ ὕδωρ ἐκ φρέατος ἦν ἐκ λάρονακος ὑποχθονίως ζεούσης κρήνης, ἐπὶ τοῦ πολυτελῶς διὰ βουκράνων κεκοσμημένου στομίου τῆς δοπίας θέτει τὸν δεξιὸν πόδα. Ἐκ τοῦ διὸς ἀντλίας χρησιμεύοντος αὐτῷ ἀγγείον, τὸ δόπιον ἀνέσυρεν ἥρη διὰ σχοινίου, δίδει ἵνα πίῃ ἐτέρῳ προσώπῳ, διπερ πρὸς τοῦτο γονατίσαν στηρίζει τὴν βάσιν τοῦ μεγάλου ἀγγείου ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς κρήνης, φέρον τὸ στόμιον τοῦ ἀγγείου πρὸς τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἡ δευτέρα αὖτη μορφὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι δὲ Σφαίρος ἡ Κύλλας τοῦ Millin, οὐδὲ un esclave phrygien ὡς ἐνόμισεν δὲ Chabouillet (ε. ἀ.), καὶ δὴ ἔνεκα τοῦ ἀπλουστάτου λόγου διτὶ ἔχει γυναικείους μαστοὺς ὡς δρυῖδες ἀνεγνώσιεν ἥρη δὲ καὶ Babelon (ε. ἀ.). Ἡ νεαρὰ αὖτη γυνὴ φέρει τὸν πασίγνωστον φρύγιον πῦλον καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν βραχὺ ἐνδυμα τῶν Ἀμαζόνων, εἶναι ἄρα ἀσφαλῶς μία τούτων.

Οἱ διπισθεν τῆς Ἀμαζόνος ἵπποι ἀνήκουσι προφανῶς τῇ Ἀμαζόνι καὶ οὐχὶ τῷ ἀντλοῦντι ἥρωι. Τοῦτο σαφῶς δεικνύει, πλὴν τῆς διπισθεν τῆς Ἀμαζόνος θέσεως αὐτῶν, τὸ γεγονός διπερ σαφέστατα παρέστησεν δὲ καλλιτέχνης, διτὶ δηλαδὴ οἱ ἵπποι σφόδρα διφαλέοι τυγχάνοντες ἀναμένουσι νὰ πίῃ πρῶτον ἢ ἐπίσης διψῶσι κυρίᾳ αὐτῶν. Ὁ εἰς μάλιστα τῶν ἵππων ἀπολέσας τὴν ὑπομονὴν δισφαίνεται ἀνωθεν τὸ βαθέως εὐρισκόμενον ὕδωρ, ἐνῷ οἱ λοιποὶ τρεῖς, ἐπίσης ἀνυπομονοῦντες, κρούουσι τοὺς πόδας, σείουσι τὴν οὐρὰν αὐτῶν καὶ χρεματίζουσι.

Πρόσκειται ἄρα κατὰ πᾶσαν ἔνδειξιν περὶ «Ἐλληνός τινος ἐγχωρίου ἥρως παρέχοντος φιλοξένως ὕδωρ ἐκ κρήνης τοῦ τόπου αὐτοῦ

ἔνη γυναικὶ ἀφικομένη εἰς τὴν κρήνην ἵνα πίῃ ὕδωρ μετὰ τῶν ἵππων αὐτῆς. Πρὸς τούτοις δὲ θαυμάσιος καλλιτέχνης παρέστησε καὶ ἄλλο τι ἐπίσης σαφῶς. Ἡ ἔνη αὖτη, καὶ δὴ στιγμὴν φέρει τὴν ὕδριαν εἰς τὸ στόμα, συγκρατεῖ τὴν δίψαν αὐτῆς καὶ μετὰ θαυμασμοῦ, ἔρωτος μᾶλλον, βλέπει περιπαθῶς τὸ ὕδατον πρόσωπον τοῦ φιλοξένου νεαροῦ ἥρωος, τοῦδ' διπερ ἄγει ἡμᾶς φυσικῶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς τῶν συγχώνων ἐρωτικῶν εἰδουλλίων, ἀτινα ψάλλουσι τὰ ὕδατα δημοτικὰ τῆς πατρίδος ἥμῶν ἔσματα, νὰ συναφέντα παρὰ τὸ φρέαρ ἢ τὴν κρήνην τοῦ χωρίου, μετοὖν ἐγχωρίου παλληκαριοῦ καὶ νεαρᾶς ἔνης διψώσης, εἰς δὴ οὗτος φιλοξένως τείνει τὴν ἀντλίαν ἢ καὶ τάναπαλιν.

Ταῦτα κατὰ τὴν ἔμην ἀντλητῶν δεικνύει τὸ μνημεῖον αὐτὸν καὶ δὴ ἔαντὸ λαμβανόμενον καὶ πρὸς ταῦτα πρέπει νὰ συμφωνῇ πᾶσα ἐρμηνεία αὐτοῦ, ἵνα τύχῃ τῆς ἀληθείας.

Ἐρωτα μεταξὺ Ἐλληνος ἥρωος καὶ Ἀμαζόνος τόσον διάσημον ὥστε νὰ ἀπεικονισθῇ ἐπὶ μνημείων γνωρίζω ἔνα καὶ μόνον, τὸν μεταξὺ Θησέως καὶ Ἀντιόπης, τῆς ἐνίστε ἀδιαφόρως καὶ Ἰππολύτης καλουμένης.

Κατὰ τὴν Τροιζηνιακὴν παράδοσιν ἔμυθεντο «Ἡρακλέα Θεμίσκυραν πολιορκοῦντα τὴν ἐπὶ Θεομάδοντι ἐλεῖν μὴ δύνασθαι, Θησέως δὲ ἐρασθεῖσαν Ἀντιόπην, στρατεῦσαι γὰρ ἄμα Ἡρακλεῖ καὶ Θησέᾳ παραδοῦναι τὸ χωρίον». Τὸν ἔρωτα τοῦτον ἀναφέρει καὶ δὲ Ἰστρος παρ' Ἀθηναῖφ (ΙΓ', 557) καὶ δὲ Ἰσοκράτης (Παναθ. 193) λέγων ὅτι αἱ Ἀμαζόνες τὴν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν «στρατείαν ἐφ' Ἰππολύτην ἐποίησαν τὴν τούς τε νόμους παραδᾶσαν τοὺς παρ' αὐταῖς κειμένους, ἐρασθεῖσάν τε Θησέως καὶ συνακολούθησαν ἐκεῖθεν καὶ συνοικήσασαν αὐτῷ». Ἄλλοι πάλιν συγγραφεῖς ὡς τόπον τῆς διὰ τοῦ ἔρωτος, βίᾳ δὲ δόλῳ, αἰχμαλωσίας ἢ ἐκουσίας ἀπαγωγῆς τῆς Ἀντιόπης ἢ Ἰππολύτης ὑπὸ τοῦ Θησέως, ἀναφέρουσιν αὐτὴν τὴν πατρίδα τῆς Ἀμαζόνος Θεμίσκυραν ἢ τὴν Πινθόπολιν τῆς Βιθυνίας κτλ. τὴν δὲ ἀπαγωγὴν ταύτην λέγουσιν ἀφοριμὴν τῆς κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἐπιδρομῆς τῶν Ἀμαζόνων!. Ὅπαρχουσιν δημοσιεύεται καὶ πηγαὶ ἀναφέρουσιν ὡς τόπον τῆς ὑπὸ τοῦ Θησέως αἰχμαλωσίας τῆς Ἀμαζόνος ταύτης αὐτὴν τὴν Ἀττικὴν: «Ἐπεὶ δὲ μέχρι τῆς Ἀττικῆς ἥλθον (αἱ Ἀμαζόνες) ὑπὸ

1. Φιλόχορος, Φερεκαδῆς, Ἐλλάνικος, Βιών καὶ Μενετάτης, πρὸς Πλουταρχοῦ ἐν βίῳ Θησέως, 36. — Ἰδὲ καὶ Roscher's Myth. Lex. I, 382 ff.

τοῦ Θησέως κατεπολεμήθησαν· καὶ δὲ Ἰππολύτην λαβὼν καὶ συγγενόμενος ἔτεκε τὸν Ἰππολύτον (Σχολ. Ἀριστείδ. Παναθην. 118, 4). — «Ἀμαζόνες δὲ ἐς τὰν Ἀττικὰν εἰσέβαλον Θησέος δὲ καὶ Πειρίθους αὐτὶς ἐνίκησαν μίχα, καὶ ἔλαβεν Θησέος Ἀγνιόπαν τὰν Ἰππολύτας, ἐξ ἃς τοῖν Ιππολύτοιν ποιεῖται!».

Τίνι τρόπῳ ἔλαβεν ἐν τῇ Ἀττικῇ δὲ Θησέος τὴν Ἀμαζόνα, διηγοῦνται ἄλλαι πηγαὶ: «Ἡρόδοτος δὲ δὲ ὁ Πορτικὸς τότε φησὶ Θησέα λαβεῖν τὴν Ἀντιόπην — πρόσθιν εἰρήνης τοῖς Ἀθηναῖσι μετὰ ἔστιν ἐλθοῦσαρ»². — «Τετάρτω δὲ μηνὶ — λέγει δὲ διὰ μακρῶν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀμαζόνων πολιορκίων τῶν Ἀθηνῶν διηγούμενος Κλείδημος³ — συνθήκας γίνεσθαι διὰ τῆς Ιππολύτης· Ιππολύτην γὰρ οὗτος (δὲ Κλείδημος) δινομάζει τὴν τῷ Θησεῖ συνοικοῦσσαν, οὐκ Ἀντιόπην».

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι, ὡς ἀδιαφόρως ἔλέγετο ὅτι δὲ Θησέος ἥχμαλωτισεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ βίᾳ ἢ ἔρωτι τὴν Ἀμαζόνα, οὗτον καὶ ἐν Ἀττικῇ θὰ ἔμυθολογεῖτο, ὑπὸ ἐνίων τοῦλάχιστον, ὅτι ἔρωτι ἥχμαλωτισε τὴν Ἀντιόπην διαρκούσσης τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῆς ἀπέκρουσε τὰς λοιπάς. Ἀκριβῶς δὲ περὶ τοῦ ποικίλου τῶν περὶ Ἀντιόπης παραδόσεων προκειμένου λέγει δὲ Πλούταρχος (ε. ἀ.) ὅτι «θαυμαστὸν οὐκ ἔστι ἐπὶ ποάγμασιν οὗτω παλαιοῖς πλανᾶσθαι τὴν ιστορίαν».

Ἐπὶ τῇ βίᾳ λοιπὸν τούτων καὶ τῶν σαφῶν ἔνδειξων ἀς παρουσιάζει αὐτὸν τὸ μνημεῖον ἥμῶν, ἐρμηνεύω τὴν παράστασιν ὡς ἔξης:

«Οτε αἱ Ἀμαζόνες ἐπὶ μῆνας ἐποιλόρκουν τὴν Ἀκρόπολιν, ἔχουσαι ὡς μίαν τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν τὴν Ἀντιόπην ἢ Ιππολύτην, ἥσαν δὲ ἐστρατοπεδευμέναι περὶ τοὺς πρὸς δυσμάς τῆς Ἀκροπόλεως λόφους, ἥτοι τοὺς τόπους τῶν ἀναφερούμενῶν μαχῶν αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναῖους, ἢ Ἀμαζόνων αὐτῇ ἐν μιᾷ τῶν ἐκεχειριῶν προσῆλθεν, εἴτε ὡς πρέσβυς εἰρήνης, εἴτε ἵνα πίῃ ὕδωρ καὶ ποτίσῃ τοὺς ἵππους αὐτῶν καὶ τὸ δυσμικὸν τοῦτο μέρος καὶ διὰ πάσης τῆς πόλεως ὑπαρχούσης κρήνης Καλλιρρόης⁴, ἥς τὸ πηγαῖον ὕδωρ ἥτο πάντως τὸ τοῖς ἵπποις, ὡς γνωστόν, ἀρεστότερον. Ἐκεῖ δὲ συνήντησε τὸ πρῶτον τὸν Ἀθηναῖον τὸν ἐπ τῆς Ακροπόλεως ἥ τινος τῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων

1. Tabula Albani ἐν Jahn und Michaelis, Bilderchronik S. 73.

2. Τζέζης εἰς Λυκόφρ. 1332.

3. Παρὰ Πλουταρχ. Θησ. 27.

4. Πανατ. I, 14, 1. — Θουκ. II, 15.

κρατουμένων γειτονικῶν λόφων κατελθύντα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν Θησέα, οὗ θὰ ἡράσθη καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος φιλοφρόνως ἥτηλησεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἵπποις αὐτῆς ὕδωρ, καὶ ἔρωτι ἀλοῦσα ἡκολούθησεν αὐτῷ καὶ ἐνυμφεύνη. Ταῦτα ἵσως ἐπικυροῦ καὶ μικρά τις ἄλλα πάνυ σπουδαία λεπτομέρεια τῆς παραστάσεως. Τὸ ἀγγεῖον δηλαδὴ δ' οὗ ἀντλεῖ ὁ Θησεὺς ὕδωρ δὲν εἶναι συνήθης τις ἀντλία, ἀλλ' ἀριστα καὶ σαφέστατα εἰκονιζομένη γαμήλιος λοντροφόρος. Γνωρίζομεν λοιπὸν ὅτι πα' Ἀθηναίοις, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης ΙΙ, 15, «καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε τῶν γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδαι χρῆσθαι» τῆς Καλλιρρόης ταύτης, ἢ ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάτιον (ἐν λ. λοντροφόρος καὶ λοντροφορεῖν), «ὅτι δὲ λοντρὸν ἐκδύεται (οἱ Ἀθηναῖοι) ἐκ τῆς νῦν μὲν Ἔρνεακρουνόν τοντονούντος καλούμένης κοήνης, πρότερον δὲ Καλλιρρόης, Πολυστέφανος ἐν τῷ περὶ κορηῶν φησι, μέμρηται δὲ τοῦ ἔθους οἱ κωμικοί». Ἰσως λοιπὸν ὁ καλλιτέχνης ἵνα δηλώσῃ ἔτι σαφέστερον περὶ τίνος κοήνης πρόκειται, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἄμεσον ἐπακολούθημα τῆς παρὰ τὴν Καλλιρρόην συναντήσεως τοῦ Θησέως καὶ τῆς Ἀντιόπης, ἦτοι τὸν γάμον αὐτῶν, παρέστησε τὸν ἥρωα ἀντλοῦντα αὐτῇ ὕδωρ οὐχὶ διὰ συνήθους τινὸς ἀγγείου, ἀλλὰ διὰ γαμηλίου λοντροφόρου. Ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ δ' ἐνταῦθα νὰ ἀναφέω καὶ σύγχρονόν τινα σχετικὴν πρόληψιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ δὴ ἐξ ἐκείνων ἀς διὰ μαρίους λόγους φρονῶ ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχαιολόγων πρέπει νὰ περιφρονῇ, ἀλλὰ τοῦνταντίον ὡς ζῶντα λείφαντα τῆς πολιᾶς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος νὰ τιμᾶ καὶ μελετᾷ. Ἐν τῇ Ἰδιαιτέρᾳ πατρίδι μου Μυκόνῳ — ὡς καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος — ὑπάρχει παναρχαία πρόληψις, ποτόκια πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καλούμενη, καθ' ἣν ὅστις δήποτε ἀνύμφευτος ἔνος, νέος, ἀνήρ ἢ νεᾶνις, πίη ἄμα ἀφικόμενος εἰς τὴν νῆσον ὕδωρ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως ἀρχαίου τριστόμου φρέατος, τοῦ μόνου δημοσίου τῆς πόλεως, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκφύγῃ ἐνταῦθα τὸν ὑμέναιον (Τὸ περιέργον εἶναι ὅτι ἐν Μυκόνῳ πλεῖστοι ξένοι, ὧν μάλιστα ἔνιοι σύγχρονοι ἡμῶν ἀρχαιολόγοι καὶ φιλάρχαιοι, πράγματι τὴν ἐπαθαν!). Διατί λοιπὸν νὺ μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι τοιαύτη τις πίστις ὑπῆρχεν ἐπὶ Θησέως καὶ ἐν Ἀθήναις περὶ τοῦ ὕδατος τῆς Καλλιρρόης, ταύτης δ' ἐπωφεληθεῖς ὁ Θησεὺς ἥχμαλώτισεν οὕτω καὶ ἐνυμφεύνη τὴν Ἀντιόπην; Ἡ Μύκονος εἶναι νῆσος κατ' ἔξοχὴν ἀθηναϊκή, μυθολογικῶς τε καὶ ἴστορικῶς.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

1. Νομισματική καὶ ιστορία τῆς ἀρχαίας Μυκόνου : Bull de Corr. hell. XVII (1894) p. 471 s.

Οταν ἐκονδάσθημεν περιπατοῦντες ἐπὶ τῆς
Απίας δόδοι παλλεύκου δλης καὶ ἀπα-
λῆς ὅς ἀν οἱ αἰῶνες καὶ αἱ δόξαι παρερχό-
μεναι νὰ τῆς εἶχον ἀφήσει μίαν αἴγλην καὶ
μίαν εἰρήνην, ἐκαθέσθημεν ἐπὶ τινος λίθου.

“Η δύσις ήτο γλυκεῖα. Ή Ρώμη ἔξετείνετο τεφρὰ εἰς τὸν δρίζοντα γιγαντιαία καὶ μελαγχολική, ἀθροισμα δλων τῶν ἀνθρωπίνων προσπαθειῶν καὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων πόθων. Τροῦλοι καὶ συντριμματα, κίονες ἐλληνικοὶ καὶ σταυροὶ βυζαντινοὶ ἐδείκνυνον δλατὰς βαθμίδας τῆς ἰστορίας, αὐτοὺς τοὺς βηματισμοὺς τῶν αἰώνων. Καὶ ὁ ἥλιος δύων, τὴν ἔβαφε μὲ τόσον χριστὸν καὶ μὲ τόσον αἷμα ὥστε ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐσυμβόλιζεν ἀνωθεν αὐτὴν τὴν τύχην της καὶ εἰς μίαν σκηνογραφίαν γιγάντων παρίστανε τὴν ἰστορίαν της δλην, καὶ δλην τὴν ἀνθρωπίνην ἰστορίαν

Ο γέρων ἔξετεινε τὴν χεῖρα ἡρέμα καὶ ἐνηγκαλίσθη μὲν ἀπειρον ἀπλότητα εἰς τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, ναοὺς καὶ κωδωνοστάσια, ἐφείπια θέοντα καὶ κτίρια θριαμβεύοντα — ὅλην τὴν πόλιν καὶ ὅλον τὸν δοῖοντα.

— Ἡ Ρώμη κλίνει εἰς τὴν δύσιν ὡς ἐπροσευχῇ τὴν ὥραν ταύτην καὶ εἶνε ἡ μεγάλη λειτέρα ἀποθέωσις, τὴν δποίαν δύναται νὰ ἴδει κανεὶς εἰς ὅλον τὸν κόσμον, αὐτὴ τοῦ αἰωνίου ἥλιου, χαιρετῶντος τὴν αἰωνίαν πόλιν. Καὶ η κατάλαμβάνει μία συγκίνησις ἀνέκφραστος εἰς τὸν ἀναλογισμὸν τῶν ἔρειπίων αὐτῶν τῶν ἀθλητῶν, ἐπὶ τῶν ἀποίων λαοὶ καὶ αἰῶνες, ποδο-

νάτων ἐπὶ τῶν ὅποιων λαοὶ καὶ αἱρεῖσες, οὐ
τισμοὶ καὶ ἥθη διέρχονται καὶ ἀναγεννῶνται
καὶ τῆς ὅποιας σύμβολον φαίνεται νὰ εἴνει
φοῖνιξ ἔκεινος, ὁ ὅποιος βαπτιζόμενος ἐστο
εἰς τὰς φλόγας καὶ θνήσκων. ἀνεγεννᾶτο, ἐστο
αὲι καὶ ἡλευθεροῦντο ἐκ τῆς τέφρας τοῦ
Καθώς βλέπεις, η ὁδὸς Ἀππία ὅπου διαλύεται

Κανως ρελειε, η οορε Αιγαίου ται τόφα ἐπὶ αἰώνας τὰ δόστα τῶν γιγάντων δμοία ἀπλοῦται, ἐτούμη νὰ δεχθῇ νέα θριάμβους, καὶ δμοιον ἀπλοῦται τὸ Καισαῖον καὶ δμοιος ὁ Ἀγιος Πέτρος - ίσοις φίαι δλόκηραι συσπορευμέναι ἐπ' ἄλληλα Καὶ ή δψις τῆς Ρώμης μὲ συγκινεῖ πρὸ πτων ὑπερόχως διότι βλέπω ὡς γεγραμμένω

ΟΙ ΘΕΟΙ

εἰς τὰ τόσα της κτίρια, εἰς ὅσα καταρρέουν καὶ εἰς ὅσα θριαμβευτικὰ ὑψοῦνται, τὴν αἰωνιότητα τοῦ συναισθήματος τὸ δοποῖον κάμπτει τὰ γόνατα τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁδεῖ πόδες τὰ ἄνω τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς ἐπιβάλλει τὴν λατρείαν τοῦ ὑπεροπέραν. Βλέπω τὴν Ρώμην ὡς ἐκτείνεται ἐκεῖ κάτω τεφρὰ καὶ γιγαντιαία ὡς σύμβολον τῆς αἰωνίας θρησκείας, ὡς ἔνα μεγάλον θυσιαστήριον ὃπου ἐλατρεύθησαν ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ ὅπου ὅλαι αἱ γενεαὶ καὶ ὅλα τὰ φῦλα ἐγονυπέτησαν καὶ ἐλάτρευσαν ἀπειρα εἴδωλα. "Ενας Ἰλιγγος μὲ καταλαμβάνει ὅταν σκέπτωμαι ὅτι Ἰουδαῖοι καὶ Ἑλληνες, Σύριοι καὶ Αιγύπτιοι, χριστιανοὶ καὶ αἵρετικοὶ ἐναλλάξ εἰς ἐποχὰς διαφόροις, κάτωθεν τοῦ αὐτοῦ ἥλιου, ἐλάτρευσαν εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, τὴν Ἀστάρτην καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἰσιδα καὶ τὴν Δευδέραν, τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸν Ἀδωνιν, τοὺς προφήτας ὅλους — χιλίους θεοὺς καὶ χιλίους ἡμιθέους, ὅλον τὸ πάνθεον τῶν Σιμητῶν καὶ ὅλον τὸ πάνθεον τῶν Ἀρίων . . .

Καὶ βλέπω διὰ τοῦτο τὴν ὕδραν αὐτὴν ἐνῷ ἡ γλυκύτης αἷχμαλωτίζει τὰ πάντα, καὶ ὁ ἥλιος κλίνει, καὶ δάκρυα καὶ μυστήριον πλημμυροῦν τὴν ἀτμόσφαιραν ὅλην, βλέπω πλέον ὅχι κτίρια καὶ συντρίμματα ἀλλὰ τὸ παρελθόν ὅλον, σειρὰς γενεῶν, τὴν ἀνθρωπότητα ὅλοκληρον κλίνουσαν εἰς ἔνα βωμόν, γονυπετοῦσαν καὶ λατρεύουσαν τὸ ἄγνωστον. Καὶ ὑποθέτω τώρα αἴφνις ὅτι εἶνε γλυκὺ τὸ πιστεύειν!

‘Ο γέρων ἐσιώπησε. ‘Ἐκ τῶν δένδρων τότε
ἔνας ἐλαφρὸς ψίθυρος διῆλθε καὶ ἦτο κατί-
την ὅραν τὴν μυστήριωδην ὁ ψίθυρος ἐκεῖνο-
ώς μία φωνῇ ὑπερφυσικῇ, ὡς μία προσευχῇ,
τῶν ἀφύγων, μελαγχολικῇ καὶ τρομαζουσα. ‘Ο
οὐρανὸς ὅλος ἐκαλύπτετο πλέον ἀπὸ σκιάν.

ονδανός οὐδεὶς εκποιοῦται πλέον. ἀλλὰ τοῦτο
— Ἀκουσον, ἐπανέλαβεν δὲ γέρων μετὰ
μικρὸν δισταγμόν. Τὸ λυκόφως καὶ ἡ Ρώμη
καὶ δλαι αἱ γυνάκητες, καὶ δλαι αἱ μελαγχο-
λίαι κάμνουν νὰ ἔχειλίζουν ἀπὸ τὰ χεῦλη μου
καὶ θέλουν νὰ ἔξελθουν σκέψεις μύχιαι καὶ
βαθύταται ἀπὸ ἐκείνας τὰς δποίας σύρει κανεὶς
εἰς τὸν τάφον καὶ αἱ δποῖαι ἀσήμαντοι καὶ

νπέροχοι ἐνταυτῷ δεσμεύουν διὰ παντὸς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων.

Θέλω νὰ σοῦ διηγηθῶ μίαν ἀδυναμίαν, τὴν μόνην καὶ τὴν κεκρυμμένην ἡ ὅποια ἐλίκνισε καὶ ἡ ὅποια ἐμύρωσε τὴν ζωήν μου ὀλόκληρον. Μὲ γνωρίζεις καὶ σύ, ὅπως μὲ γνωρίζουν καὶ ὅλοι, ἐκ τῶν βιβλίων μου καὶ ἐκ τῶν λόγων μου, ὡς ἔνα μεγάλον ἀρνητὴν ἐξ ἑκείνων οἱ ὅποιοι ἐβολιδοσκόπησαν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν εῦρον κενόν, ἐξ ἑκείνων οἱ ὅποιοι ἐσῆμαν τὸ λυκόφως καὶ τὴν χρεωκοπίαν τῶν θεῶν, ἐξ ἑκείνων οἱ ὅποιοι μὲ λύπην καὶ μὲ σταθερότητα ἐκρήμνισαν τὰ εἴδωλα τὰ ὅποια ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς ἐλάτευσε. Τὸ σόμα μου ἥνοιχμη πάντοτε καταρρίπτον τὰς ἀπάτας καὶ ἡ χείρ μου προσεπάθησε νὰ σύρῃ τὸ παρατέτασμα τὸ ἐκτυφλωτικὸν τῶν προλήψεων καὶ νὰ δεῖξῃ τὸ μηδὲν καὶ τὴν εἰμαρμένην, μόνην τῶν ἀνθρώπων κυβερνήταιν.

Ἔλα λοιπὸν τώρα πλησίον μου καὶ ἔλα πολὺ πλησίον, διότι θέλω νὰ σοῦ τὸ εἶπω καὶ αἰσθάνομαι συστολὴν καὶ θέλω ἀπ' εὐθείας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ὅτα σου ἡ ἐκμυστήρευσις, καὶ θέλω μὲ σιγαλὴν φωνὴν νὰ σοῦ εἴπω ὅτι καὶ ἐγὼ μόλια ταῦτα ἐλάτευσα, ἐλάτευσα κατὰ κόρον μὲ φρανατισμὸν καὶ μὲ δύναμιν ἔνα Θεόν. Ναί, εἶνε ἀπίστευτον, ἀφελές, γελοῦν καὶ θεῖον συνάμα. Ἐλάτευσα «ἔνα θέον». Ἡτο ἔνα ἀρχαῖον σύντριψμα μικροσκοπικόν, ἀγνώστου ἐποχῆς, ἐν ἀγαλμάτιον χρυσοῦν ἐλληνικὸν ἡ αἰγαλητικὸν ἦταν ἐρωτικόν, ἔνα ἀδιόρατον ἀγαλμάτιον χρυσοῦν, Ἄγγελου ἦταν Ἐρωτος ἦταν Ἐρμοῦ, ἦταν Σατύρου ἦταν Ἀδώνιδος ἦταν Μίθρα, τὸ ὅποιον εὔρομεν μίαν ἡμέραν εἰς ἔνα περίπατον μέθης, ἐντὸς μᾶς ληκύθουν ἐλληνικῆς. Ναί, ἔνα περίπατον ἔρωτος, μαζὸν μὲ τὴν ἐκλεκτὴν τὴν ζωῆς μου.

Τὸν ἔχω ἐδῶ ἐπὶ τῆς καρδίας μου τὸν μικρὸν θεόν, ἀλλὰ πρὸς τί νὰ σοῦ τὸν δεῖξω. Ὁ χρόνος, ἡ φθορά, καὶ τὸ χῶμα καὶ τὸ ὄδωρο καὶ αἱ χεῖρες τῶν ἀνθρώπων αἱ ὅποιαι τὸν ἔψαυσαν, καὶ τὰ βλέμματα ἀκόμη τῶν ὄντων τὰ ὅποια τὸν ἡτένισαν ἐπὶ χιλιετηρίδας τὸν κατέτριψαν, τὸν κατέστησαν ἀγνώριστον, τοῦ ἀφήρεσαν τὰ χρακτηριστικά. Κανεὶς ἀρχαιολόγος δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ εἴπῃ πλέον εἰς ποιὸν θεόν ἡ εἰς ποιὸν ἥρωα τὸ ἀγαλμάτιον αὐτὸ ἀνήκει, ποίαν δὲ τεχνίτης του ἥθελε νὰ ἐκφράσῃ σκέψιν. Ἐκρέματο ἀπὸ ἐνώπιον, ἡτο ἀνάθημα, ἡτο κόσμημα, ἡτο στολισμός; Μυστηριώδης πλέον καὶ ἀνεξάρτητος καθίσταται τέ-

λειος θεός. «Οταν τὸν ηὔρομεν ἡτο ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἀγάπη μοῦ ἀπεκαλύφθη ὡς δῶρον θεῖον, ὅταν ἀπογοητευμένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, βολιδοσκοπήσας τὰ ἀνωθεν καὶ τὰ κάτωθεν τῶν οὐρανῶν, μὲ μελαγχολίαν, ἐπανεῦρον τὸ ἰδανικόν μου εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς μιᾶς γυναικός, εἰς τὸ σφίξιμον μιᾶς χειρός, εἰς τὸ ἀνοιγμα μιᾶς ἀγκάλης. Ἡ ἀγάπη μοῦ ἀπεκαλύφθη ὡς ἀκτινοβολία μιᾶς ὑπεροκοσμίας αὐγῆς, καὶ παρεδόθη εἰς αὐτὴν ὀλόκληρος μὲ ἐμπιστοσύνην διὰ τὴν ζωὴν ὅλην.

Καὶ τὸν εὔρομεν, ως σοῦ εἶπα, μαζὸν τὸν θεόν, μίαν ἡμέραν ἀκριβῶς εὐτυχίας καὶ γλυκύτητος ἐνῷ ἐπεριπατούσαμεν εἰς ἔνα περίπατον μέθης.

Καὶ τὸν εὔρομεν τυχαίως εἰς μίαν ἀρχαίαν λήκυθον τὴν ὅποιαν ἔνα παιδίον γυμνόπονον μᾶς ἐπώλησε πέριξ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔκτοτε τὸν ἐλατρεύσαμεν.

«Ἡ γυνὴ ἔβαλεν ἀπλῶς εἰς τὰ στήθη τῆς τὸ χρυσοῦν ἀγαλμάτιον καὶ εἶπε:

— Εἶνε μικρὸν καὶ κατεστραμμένον. Δὲν ἔχει μορφήν. Τί νὰ εἴνε τάχα;

Καὶ τῆς εἶπα γελῶν ὅτι εἴνε θεός καὶ τῆς τὸ ἐπανέλαβα γελῶν, καὶ ἔκτοτε τὸν εἴδαμεν καὶ πάλιν, καὶ πάντοτε τὸ μυστήριον του ἡτο ἀνεξερεύνητον καὶ πάντοτε ἡ φυσιογνωμία του ὑπῆρξε αἰνιγματώδης. Καὶ κατ' ὀλίγον τὸ μικρὸν αὐτὸν μετάλλιον ἀτεχνὸν δμοίωμα, τὸ ἔχον ἐνὸς ἑκατοστοῦ μῆκος, κατέστη ὡς ὁ σύνδεσμος τοῦ ἔφωτός μας, τὸ παλλάδιον τῶν ὄντιών μας. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον ἐσυμβολίσαμεν ἐγὼ καὶ ἔκεινή δλα μας τὰ ἰδανικά, ἐναποθέσαμεν ἐντὸς τοῦ μυστηριώδους καὶ τυχαίου αὐτοῦ ἀντικειμένου δλας τὰς τάσεις μας πόδις τὸ ἰδανικόν, τὰ ὁραῖα πράγματα, τὰ δποῖα ἀναμένομεν ἐν τῇ ζωῇ καὶ ἑκεῖθεν τῆς ζωῆς, τοὺς πόθους μας, τὰς ἐλπίδας.

Καὶ μίαν ἡμέραν ἔξαιφνης ἀφυπνίσθημεν καὶ εἴδομεν ὅτι τόσον τελείως τὸ μικρὸν ἔκεινο τυχαῖον ἀγαλμάτιον εἶχε συνδεθῆ μὲ τὴν σκέψιν μας καὶ μὲ τὴν σάρκα μας, ὥστε εἶχε γίνει πραγματικῶς ὁ θεός μας, ὁ θεός ἡμῶν τῶν δύο, ὁ θεός μας ὁ ἰδιαίτερος, τὸ εἴδωλον ἔκεινο εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἀνθρώποι πάντοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα του Ἱεχωβά, του Βααλ ἢ του Ὀσίριδος ἔξεχνσαν τὴν ἀνάγκην τῆς λατρείας καὶ τῶν ἐλπίδων των.

Καὶ μὴ γελάσῃς διότι ἡ καρδία μου πληροῦσαι συγκινήσεως, ὅταν ἀναπολῶ δλα αὐτά.

Τὸ μικρὸν χρυσοῦν κόσμημα ὑπῆρξεν ὁ θεός μας ἐπὶ μίαν ζωὴν δλόκληρον, ἔνας θεός ὑπέροχος, οὗτε περισσότερον οὗτε δλιγάτερον ἀπίθανος, ἀνωφελής, ἀνύπαρκτος καὶ ὑπέροχος τῶν ἄλλων θεῶν. Καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι ἀν ἡτο δυνατὸν νὰ γράψω τὰς σκέψεις τὰς ὅποιας μοῦ ἐνέπνεε, τὰς ὁραίας ἰδέας καὶ τὴν ὁραίαν λατρείαν τὴν ὅποιαν τοῦ ἐδίδομεν. ἀν ἐδυνάμην νὰ περιγράψω δσα καλὰ μᾶς ἐποξένησε καὶ δσας καλλιονὰς μᾶς ἀφύπνισε, θὺ ἡδυνάμην ἵσως νὰ ἰδρύσω θρησκείαν ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ δὲ θεός μου ὑπῆρξε πλήρης καὶ ἔκαμε τὸ θαῦμα τῆς εὐτυχίας καὶ ἐσυνειθίσαμεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀποδιδώμεν δλα τὰ καλὰ ὡς ἀνταμοιβάς καὶ δλα τὰ κακὰ ὡς τιμωρίας.

Καὶ εἰς τὸ στήθος μου κεκρυμμένος ἀκόμη, ἀπομένει τὸ παλλάδιον μου καὶ ὡς ἡ ζωὴ μου δλόκληρος διῆλθε πλησίον αὐτοῦ, τρέμω ἀπὸ συγκίνησιν δταν τὸν βλέπω, ὅπως τρέμουν οἱ πιστοὶ πρὸ τοῦ δμοιώματος τοῦ Ἑσταρωμένου.

Καὶ δὲν ἔχω δχι, νὰ σοῦ εἴπω τίποτε ἄλλο. διὰ τὴν μικροσκοπικὸν αὐτὸν θεόν, τὸν θεόν μου τὸν δποῖον ἐτόλμησα νὰ ἀνεγείρω ἐμπροσθέν τῆς γιγαντιαίας Ρώμης, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔνεοδοχείου δλων τῶν θεῶν.

Καὶ ἀν ἐπὶ τέλους οἱ θεοὶ δλα εἴνε φανταστικοὶ καὶ εἴνε ἀνύπαρκτοι, καὶ ἀν δλαι αἱ θρησκείαι στηρίζωνται εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς ιδιότητας μὲ τὰς ὅποιας οἱ ἀνθρώποι τὰς ἐνέδυσαν, τότε καὶ δὲ θεός μου δὲ ὅποιος περιέ-

λαβε δλα μου τὰ ἰδανικά, δτι είχον ὑπέροχον καὶ εὐγενές, εἴνε θεός μέγας δπως καὶ οἱ ἄλλοι ...

Ἐπηκολούθησε σιγή.

Ο γέρων ἡγεόθη.

΄Ηρχίσαμεν πάλιν περιπατοῦντες ἐπὶ τῆς Αππίας δδοῦ. Τὸ χῶμα της τὸ τίμιον καὶ πανάρχαιον ἔτριζεν ὡς κόνις δστῶν, ὡς τέφρα γενεῶν δηδο τοὺς πόδας μας. Ἡ ἐσπέρα ἡτο γλυκεῖα καὶ ἀνέκφραστος.

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς γύρω σιγῆς ἐνῷ ἐγὼ ἐσκεπτόμην μυρία, δγέρων ἀφησε εἰρων ἄλλα καὶ μελαγχολικός νὰ πέσδυν οἱ τελευταῖοι του λόγοι καὶ μοῦ εἴπε.

— Μία σκέψις μὲ ταράσσει καὶ μοῦ δίδει φρίκην, ὅταν βλέπω τὰ κατεστραμμένα χαρακτηριστικὰ καὶ τὸ μυστήριον τοῦ μικροῦ μου χρυσοῦ καὶ ἀγνώστου θεοῦ. Ἀναμιμνησκόμενος τότε πόσον τὸν κατέστησα μὲ τὴν λατρείαν μου καθαρὸν καὶ πόσον μὲ κατέστησεν εὐτυχῆ καὶ πόσον εἴνε μυστηριώδης καὶ ἀνεξερεύνητος, σκέπτομαι μὲ φρίκην μήπως αὐτὸς εἴνε δ ἀληθής θεός δ ἔνας, δ μόνος, δ κύριος τῶν ὑπάρχεων καὶ τῶν πάντων δημιουργός δ ἀρχὴ τῶν πάντων, τὸ ἄλλα καὶ τὸ ὠμέγα. Καὶ πιος τὸ ἡξεύρει, ποιος τὸ ἡξεύρει καὶ ποιος θὰ τὸ μάθη ποτὲ καὶ ποιος τὸ θὰ ἡδύνατο ποτὲ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ τοιοῦτον, καὶ ποιος θὰ ἡδύνατο νὰ τὸ ἀρνηθῇ ...

Καὶ δ γέρων ἐσιώπησε.

N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΟΚΟΩΝ*

Τὴν εὐγενῆ ἀπλότητα καὶ τὸ ἥρεμον μεγαλεῖον εἰς τε τὴν στάσιν καὶ τὴν ἔκφρασιν θεωρεῖ ὁ Βίγκελμαν ὡς τὸ γενικόν, ἔξεχον γνώσιμα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς τῶν Ἑλλήνων. «Ως δὲ βυθὸς τῆς θαλάσσης,» λέγει, «ἀτρεμεῖ πάντοτε, ὅσον καὶ ἀν μαίνεται ἡ ἐπιφάνεια, οὗτον καὶ ἡ ἔκφρασις ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Ἑλλήνων ἐμφαίνει, παρ' ὅλον τὸ κράτος τῶν παθῶν, ψυχὴν μεγάλην καὶ σεμνήν».

«Ἡ ψυχὴ αὕτη εἰκονίζεται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Λαοκόντος ἐν μέσῳ σφραδοτάτων πόνων. Καὶ ὅχι μόνον ἐν τῷ προσώπῳ. Τὸ ἄλγος, ὅπερ ἀποκαλύπτει εἰς ὅλους τοὺς μῆνας καὶ τὰ νεῦρα τοῦ σώματος καὶ νομίζει τις, ὅτι σχεδὸν τὸ αἰσθάνεται, βλέπων μόνον τὴν ἐπωδύνως συνεσπασμένην γαστέρα, χωρὶς νὰ παρατηρῇ τὸ πρόσωπον καὶ ἄλλα μέλη, τὸ ἄλγος ἐκεῖνο, λέγω, φαίνεται ἐν τῷ προσώπῳ καὶ τῇ λοιπῇ στάσει ἀνευ μανίας. Δὲν ἔκβάλλει φοβεράν κραυγήν, ὡς ψάλλει περὶ τοῦ Λαοκόντος αὐτοῦ διηγήσεως τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματος δὲν συγχωρεῖ τοῦτο· εἶνε μᾶλλον ἐναγώνιος καὶ κατεσταλμένος στεναγμός, ὡς περιγράφει αὐτὸν δὲ Σαδολέτης. Τὸ ἄλγος τοῦ σώματος καὶ τὸ μέγεθος τῆς ψυχῆς εἶνε καθ' ὅλην τὴν σύστασιν τοῦ ἀγάλματος μετ' ἵστης δυνάμεως διανεμημένα καὶ οἷονεὶ ἴσορροπα. Ὁ Λαοκόν ἀλγεῖ, ἀλλ' ἀλγεῖ ὡς δὲ Φιλοκτήτης τοῦ Σοφοκλέους· τὰ δεινὰ αὐτῷ εἰσδύνουσι μέχρι τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἀλλ' εὐχόμεθα νὰ ἡδυνάμεθα, ὡς δὲ μέγας αὐτὸς ἀνήρ νὰ ὑπομένωμεν τὰ δεινά».

Ἡ ἔκφρασις τόσον μεγάλης ψυχῆς ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν ἀπεικόνισιν τῆς ὕραίς φύσεως. Ὁ τεχνίτης ἔπρεπε νὰ αἰσθανθῇ ἐν ἑαυτῷ τὸ σθένος τοῦ πνεύματος, ὅπερ ἐνεχάριστεν εἰς τὸ μάρμαρον αὐτοῦ. Ἡ Ἑλλὰς εἰληνεν ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ τεχνίτας καὶ σο-

*Ἐκ τοῦ Λαοκόντος τοῦ Λέσσιγκ, δημοσιευμένου ἐν τῷ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀριστομένου Προφελεγμάνου, εὐηρεστήθη ὁ φίλος ποιητῆς νὰ μᾶς παραχωρήσῃ εὐμενῶς τὸ παρατιθέμενον ἀπόσπασμα.

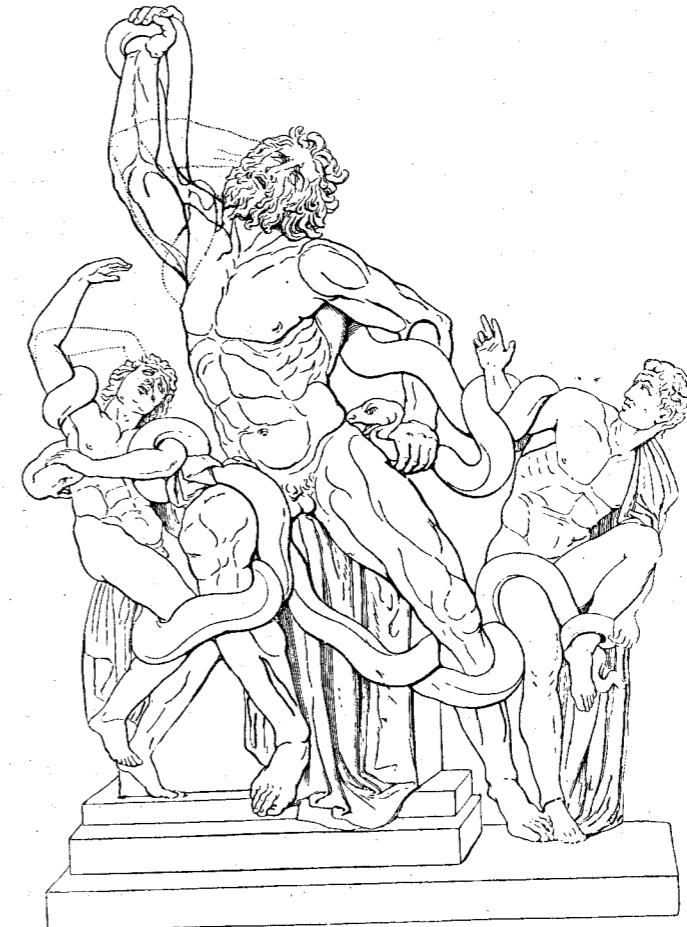
φούς, εἶχε πολλοὺς Μητροδόρους. Ἡ σοφία παρεῖχε τῇ τέχνῃ χεῖρα βοηθὸν καὶ εἰς τὰ ἔργα ταύτης ἐνεφύσα πλέον ἢ κοινὰς ψυχάς. κ. τ. λ. »

Ἡ παρατήρησις ἡτοις ἐνταῦθα ὑπόκειται. ὅτι τὸ ἄλγος δὲν ἐκδηλοῦται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Λαοκόντος μετὰ τῆς σφραδοτήτης ἐκείνης ἢν ἥθελε τις ὑποθέσει, ἀναμετρῶν τὴν δρμὴν αὐτοῦ, εἶνε διηθοτάτη. Ἐπίσης εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἀκριβῶς ἐκεῖ, ὅπου δὲ ἡμίμαθῆς ἥθελε κατακρίνει τὸν τεχνίτην, ὅτι ὑπελείφθη τῆς φύσεως, μὴ ἔξαρθεῖς εἰς τὸ ἀληθῆς πάθος τοῦ ἄλγους, ἀκριβῶς ἐκεῖ λέγω, ἡ σοφία αὐτοῦ ἰδιαῖμόν τοις διαλάμψει.

Μόνον δὲς πρὸς τὸν λόγον, διὸ δὲ Βίγκελμαν ἀποδίδει εἰς τὴν σοφίαν ταύτην, ὡς πρὸς τὴν γενικότητα τοῦ κανόνος, διὸ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἔξαγει, τολμῶ νὰ διαφωνήσω.

Ομολογῶ δέ, ὅτι ἡ ἔμμεσος αὐτοῦ ἀποδοκιμασία τοῦ Βιργιλίου καὶ ἡ πρὸς τὸν Φιλοκτήτην σύγκρισις μὲ εξεπληξαν κατ' ἀρχάς. «Οθεν ἐντεῦθεν δρμώμενος θὰ καταγράψω τὰς ἰδέας μου καθ' ἣν τάξιν αὖται ἀνεπτύχθησαν ἐν ἐμοί.

«Ὁ Λαοκόν ἀλγεῖ, ὡς δὲ Φιλοκτήτης τοῦ Σοφοκλέους». Πῶς ἀλγεῖ οὗτος; Εἶνε παραδόξον, ὅτι τὸ ἄλγος αὐτοῦ ἐπενήργησεν ἐφ' ἡμῶν τόσον διαφόρως. — Οἱ σχετικασμοί, αἱ κραυγαὶ, αἱ ἄγραια κατάραι ὡν τὸ ἄλγος αὐτοῦ ἐπλήρουν τὸ στρατόπεδον, καὶ πᾶσαν θυσίαν καὶ πᾶσαν ιεροπραξίαν ἐτάρασσε, δὲν ἀντίχουν δλιγάντερον δειναὶ ἀνά τὴν ἔρημον νῆσον, διπον ἔξ αἰτίας αὐτῷ εἴσωρθοισθη. Ὁποῖος τόνος τῆς δργῆς, τῆς δόδυνης, τῆς ἀπελπισίας ἔξ δὲν καὶ αὐτὸς δὲ ποιητῆς ἐν τῇ μιμήσει ἔκαμε ν' ἀντηῇ τὸ θέατρον! Τὴν τρίτην πρᾶξιν τοῦ δράματος τούτου εῦρον οἱ τεχνοκρίται ἀσυγκρίτως συντομωτέραν τῶν λοιπῶν. Ἐντεῦθεν, λέγουσιν, εἶνε δῆλον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι δλίγον ἐφρόντιζον περὶ τῆς συμμετρίας τῶν πράξεων. Τὸ πιστεύω ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἥθελον νὰ βασισθῶ εἰς ἄλλο παράδειγμα μᾶλλον, ἢ εἰς τοῦτο. Αἱ θρηνώδεις ἀναφωνήσεις, αἱ οἰμωγαὶ, τὰ διακεκομένα ἀ, ἄ, φεῦ,

ΛΑΟΚΟΩΝ

ἀπταταῖ, ὃ μοι μοι! οἱ δλοι στίχοι οἱ πλήρεις παπα, παπα, ἔξ δὲν ἡ πρᾶξις αὐτῇ συνίσταται, καὶ οἵτινες ἔπρεπε νὰ ἀπαγγέλλωνται μετὰ παρατάσσων καὶ διακοπῶν πάντη διαφορετικῶν τῶν ἀπαιτουμένων ἐν συνεχεῖ λόγῳ, συνέτειναν ἀναμφιβόλως, ὃστε ἡ πρᾶξις αὐτῇ νὰ διαρκῇ κατὰ τὴν παράστασιν σχεδὸν τόσον, δησον ἔξ αἰτίας αὐτῷ εἴσωρθοισθη. Ὁποῖος τόνος τῆς δργῆς, τῆς δόδυνης, τῆς ἀπελπισίας ἔξ δὲν καὶ αὐτὸς δὲ ποιητῆς ἐν τῇ μιμήσει ἔκαμε ν' ἀντηῇ τὸ θέατρον!

Κραυγάειν εἶνε ἡ φυσικὴ ἔκφρασις τοῦ σωματικοῦ ἄλγους. Οὐχὶ σπανίως οἱ πληγωμένοι μαχηταὶ τοῦ Όμηρου καταπίπτουσι μετὰ κραυγῆς. Ἡ νυχθεῖσα Ἀφροδίτη κραυγάζει μεγαλοφώνως· ὅχι διότι διὰ τῆς κραυγῆς ταύτης δὲ Όμηρος θέλει νὰ εἰκονίσῃ αὐτὴν ὡς τὴν ἀβράλην θεὰν τῆς ἡδονῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα δώσῃ εἰς τὴν πάσχουσαν φύσιν τὸ δίκαιον αὐτῆς. Διότι καὶ αὐτὸς δὲ χάλκινος Ἄρης, αἰσθανθεὶς τὸ δόρυ τοῦ Διομήδους, βρυχᾶται

τόσον δεινῶς, ὡς ἀν ἐκραύγαζον δμοῦ δεκακισχλίοι μαινόμενοι πολεμισταί, ὃστε κατέλαβε φρίκη ἀμφότερα τὰ στρατεύματα.

«Οσον ἄλλως τε καὶ ἀν ἔξαίρῃ τοὺς ἡρώας τοῦ διηγήσεως τοῦ άνθρωπίνην φύσιν, τόσον μένονσιν εἰς αὐτὴν πιστοὶ πάντοτε, δταν πρόκηται περὶ αἰσθήματός ἄλγους καὶ προσβολῆς, δταν πρόκηται νὰ ἐκδηλώσωσι τὸ συναίσθημα τοῦ διηγήσεως τοῦ διὰ κραυγῶν, ἢ δακρύων ἢ δνειδισμῶν. Κατὰ τὰς πράξεις αὐτῶν εἶνε πλάσματα ὑπερτέρας φύσεως· κατὰ τὰ συναίσθηματα αὐτῶν ἀληθεῖς ἀνθρωποι.

Γινώσκω ὅτι ἡμεῖς οἱ λεπτότεροι Εὐρωπαῖοι, τέκνα γενεᾶς μᾶλλον ἐπιτετηδευμένης, εἴμεθα ἐγκρατέστεροι τοῦ στόματος καὶ τῶν διφθαλιών ἡμῶν. Εὐπροσηγορία καὶ κοσμιότης δὲν ἐπιτρέπουσι κραυγάς καὶ δάκρυα. Ἡ ἐνεργὸς ἀνδρία τῆς πρώτης ἀγροίκου καὶ λικίας τοῦ κόσμου μετετράπη παρ' ἡμῖν εἰς παθητικήν. Ἐν τούτοις καὶ αὐτοὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν ἦ-

σαν ἐν ταύτῃ μεγαλείτεροι ἢ ἐν ἔκεινῃ. Ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἦσαν βάρβαροι. Πᾶσαν δδύνην καταστέλλειν, μετ' ἀτρέπτου ὅμματος τὴν πληγὴν τοῦ θανάτου ἀτενίζειν, θνήσκειν φαιδρῶς ὑπὸ τὰ δήγματα τῶν ἔχιδνῶν, οὔτε τὰ ἵδια κρίματα, οὔτε τὴν ἀπώλειαν φιλτάτου φύλου θρηνεῖν, εἰνὲ γνωρίσματα τῆς εὐ-ψυχίας τῶν ἀρχαίων ἥρωών τοῦ βορρᾶ. Ὁ Παλνατόκος ἐθέσπισεν εἰς τοὺς Ἰομεσβούρ-γείους αὐτοῦ μήτε νὰ φοβῶνται, μήτε κἄν νὰ προφέρωσι τὴν λέξιν φόβος.

Οὐχ οὕτως δὲ Ἐλλην ! Ότι Ἐλλην ἥσθιανει καὶ ἐφοβεῖτο· ἔξεδήλου τὸ ἄλγος καὶ τὴν λύπην αὐτοῦ· δὲν ὑσχύνετο δι' οὐδεμίαν ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν ἀλλ' οὐδεμία ισχὺν νὰ τὸ δάποτέρεψη ἀπὸ τῆς ὁδού τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐκ ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Ότι εἰ πήγαζε παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐξ ἀγριότητος καὶ πωρώσεως; τοῦτο ἥσκουν παρὰ τῷ Ἐλληνι μεμειλιώδεις ἀρχαί. Οἱ ἡρωϊσμὸς αὐτοῖς ἦτον ὡς οἱ ἐν τῷ λίθῳ λανθάνοντες σπινθῆρες, οἵτινες, ἐφ' ὅσον δὲν τοὺς ἀφυτνίζει ἔξω τερική τις δύναμις, ἡρεμοῦσι, μὴ ἀφαιροῦντες ἀπὸ τὸν λίθον οὔτε τὴν διαφάνειαν αὐτοῦ, οὔτε τὴν ψυχρότητα. Οἱ ἡρωϊσμὸς τοῦ βαρβάρου ἦτο φωτεινή, βιβρώσκουσα φλόξ, διαρκῶς μαινομένη καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν αὐτοῦ ἀναλίσκουσα ἢ τούλαχιστον ἀμαρυοῦσα. — Οἱ Ομηρος εἰσάγων εἰς τὴν μάχην τοὺς μὲν Τρῶας ἀγρίως κράζοντας, τοὺς δὲ Ἐλληνας εὐσταθῶς σιγῶντας, θέλει δι' αὐτοῦ νὰ εἰκονίσῃ, ὡς δρῦμως παρατηροῦσιν οἱ σχολιασταί, ἔκείνους μὲν ὡς βαρβάρους, τούτους δὲ ὡς ἔξημερωμένους λαούς. Ἀπορῶ δέ ὅτι διέλαθεν αὐτοὺς δομία τις καρακτηριστικὴ ἀντίθεσις ἐν ἄλλῳ τινὶ χωρίῳ. Τὰ ἀντίπαλα στρατεύματα ἐποίησαν ἀνακωχὴν καὶ ἀσχολοῦνται περὶ τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν αὐτῶν, ἥτις τελεῖται ἀμφοτέρωθεν μετὰ θερμῶν δακρύων: δάκρυα θερμὰ κέοντες. Ἄλλ' ὁ Ποίαμός ἀπαγορεύει τοὺς θρήνους εἰς τοὺς Τρῶας αὐτοῦ: οὐδὲ εἴλα κλαίειν Ποίαμος μέγας. Δὲν τοὺς ἀσφίνει νὰ κλαύσουν, λέγει ἡ Dacier, φοβούμενος, ὅτι ἥθελον ἐκθηλυνθῆ πολὺ καὶ τὴν ἐπαύριον θάτερά διξον πρὸς τὴν μάχην μετ' ὀλιγωτέρους θάρρους.

Ἐστω ἀλλ᾽ ἐρωτῶ : διὰ τὶ νὰ μεριμνήσῃ περὶ τούτου ὁ Πρίαμος μόνον; Διὰ τί καὶ δὲν ἀγαμέμνων δὲν ἀπαγορεύει τοῦτο εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς αὐτοῦ; Οὐ νοῦς τοῦ ποιητοῦ κεῖται βαδύτερον. Θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ, διτι μόνον δὲ πεπολιτισμένος "Ελλην δύναται συγχρόνως καὶ νὰ κλαίῃ καὶ γενναῖος νὰ ἔνε, ἐνῷ δὲ

γροῦκος Τούτως, ἵνα ἦνε τοιοῦτος, πρέπει νὰ καταπνίξῃ πρότερον πάντα ἀνθρωπισμόν. Νε- μεσοδημάρι γε μὲν οὐδὲν κλαίειν, λέγει εἰς ἄλλο χωρίον δ συνετὸς υἱὸς τοῦ σοφοῦ Νέστορος.

Αξιοσημείωτον εἶνε, διτι μεταξύ τῶν ὀλίγων τραγῳδιῶν, αἵτινες περιεσώμησαν ήμιν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, εὐρίσκονται δύο, ἐν αἷς ὁ σωματικὸς πόνος δὲν εἶνε τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς συμφορᾶς. ήτις πλήττει τὸν πάσχοντα ἥρωα. Ο Φιλοκτήτης καὶ ὁ θνήσκων Ἡρακλῆς. Καὶ τοῦτον ἐπίσης ὁ Σοφοκλῆς ποιεῖ ὅλοφυρόμενον, οἰμώζοντα, κλαίοντα καὶ κραυγάζοντα. Χάρις ὀφειλεται εἰς τοὺς κομψοὺς ἡμῶν γείτονας, τοὺς διδασκάλους τούτους τῆς κοσμιότητος, διτι τώρα πλέον οἰμώζων Φιλοκτήτης καὶ Ἡρακλῆς βροχώμενος ἥθελον εἰσιθαι τὰ μᾶλλον γελοῖα καὶ ἀφρόδητα πρόσωπα ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Καὶ ἐτόλμησε μέν τις τῶν νεωτάτων αὐτῶν ποιητῶν νὰ γράψῃ Φιλοκτήτην, ἀλλὰ θὰ ἐτόλμια νὰ δεῖξῃ αὐτοῖς τὸν ἀληθῆ Φιλοκτήτην;

Μεταξὺ τῶν ἀπολεσθέντων δραμάτων τοῦ
Σοφοκλέους ἀναφέρεται καὶ εἰς Λαοκόων.

”Αν ή τύχη μᾶς ἐδώρει τὸν Λαοκόντα τοῦτον! ’Εξ ὅσων περὶ αὐτοῦ παροδικῶς ἀναφέρουσί τινες τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰλάσωμεν, πῶς ὁ ποιητὴς ἐπραγματεύθη τὴν ὑπόθεσιν ταῦτην. Περὶ τούτου μόνον εἴμαι βέβαιος, δτὶ ἔξεικόνισε τὸν Λαοκόντα ὅχι στωϊκώτερον ἢ τὸν Φιλοκτῆτην καὶ Ἡρακλῆ. Πᾶν τὸ στωϊκὸν εἶνε ἀντιθετικόν· δὲ οἶκτος ἡμῶν εἶνε ἀνάλογος τοῦ πάθους, δπερ ἐκδηλοῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἀντίκειμενον. ’Εὰν βλέπωμεν τοῦτον ὑφιστάμενον τὴν συμφορὰν αὐτοῦ μετὰ μεγαλοψυχίας, τότεν μεγαλοψυχία αὕτη διεγείρει μὲν τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν, ἀλλ’ ὁ θαυμασμὸς εἶνε ψυχρὸν συναίσθημα, οοῦ ἡ ἀπαθήτης ἔκπληξις ἀποκλείει ὅχι μόνον τὸν ἄλλο θερμότερον πάθος, ἀλλὰ καὶ τὰσαν ἄλλην καθαρὰν ἔννοιαν.

Καὶ ἥδη ἔχομαι εἰς τὸ συμπέρασμά μου
"Αν ἦνε ἀληθές, δτι τὸ κραυγάζειν ἐκ σωμα-
τικοῦ ἄλγους δύναται ίδιως κατὰ τὸ πνεῦμα
τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων νὰ συμβιβασθῇ μετὰ
ψυχῆς μεγάλης, τότε ἡ ἔκφρασις τοιαύτης ψυ-
χῆς δὲν δύναται νὰ ἔνει ἡ αἰτία δι' ἣν δ τε-
χνίτης δὲν ἥθελῃσε νὰ μιμηθῇ ἐν τῷ μαρμά-
ρῳ αὐτοῦ τὴν κραυγὴν ταύτην ἀλλὰ θὰ ὑπάρ-
χῃ βεβαίως ἄλλος λόγος, ἔνεκα τοῦ δποίου
ἀποκλίνει οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀντιζήλου αὐτοῦ ποιη-
τοῦ, δτις ἐκ προαιρέσως πράττει αὐτό.

Н ПЛАТЕЛ

ΤΩΝ ΣΤΕΝΑΓΜΩΝ

Οσοι δὲν γνωρίζουν τὰς Ἀθήνας δύνανται νὰ μάθουν, δτὶ ἡ δόδος Αἰώλου ἔξօρμῷ σχεδὸν ἀπὸ τῶν προπόδων τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὸν Μενδρεσέν, καὶ διευθύνεται κατ' εὖ θεῖαν πρὸς τὰ Πατήσια, ἀπὸ ἀφετηρίας ἐνδός ἀρχαίου οἰκοδομήματος, μὲ τὸ δποῖον πολλὰ ἐμαρτύρησαν οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ εἰς πολλὰς ὑπέπεισαν πλάνας, ὅπως συνέβη εἰς αὐτοὺς καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα.

Διότι ἀφοῦ ἐπὶ μακροὺς χρόνους ἔχαρακτη-
ρίζετο ὡς σχολὴ τοῦ Σωκράτους καὶ κατόπιν
καὶ ὡς τάφος αὐτοῦ,— πολυτελής τάφος διὰ
τὸν πτωχὸν φιλόσοφον, ἀν καὶ πολλάκις αἱ
σχολαὶ εἶναι ὁ τάφος τῶν διδασκάλων,— ἀφοῦ
ἔπειτα μετεβαπτίσθη ναὸς τοῦ Αἰόλου, ἔνεκα
τῶν κύκλῳ τοῦ ὀκταγωνίου τούτου πτερυγο-
φόρων παραστάσεων τῶν ἀνέμων, μόλις ἀπὸ
τῆς 17^{ης} ἔκαπον ταετηρίδος ἔλαβε τὸ ἀληθὲς οὐ-
τοῦ ὄνομα,— ἀληθὲς μέχρι νεωτέρας, ἐννοεῖται
διαταγῆς,— ἀναγνωρισθὲν, ὡς τὸ ὠρολόγιον,
τὸ ὅποιον ἀναφέρει ὁ Οὐάρρων καὶ περιγρά-
φει ὁ Βιτρούβιος, τὸ ὠρολόγιον δηλαδὴ τὸ
ἔγερθὲν ὑπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ ἐκ Κύρρου τῆς
Συρίας, καὶ φέρον σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ ὠρο-
λογίου τοῦ Κυρρήστου, τὸ ὅποιον ἦτο καὶ
ἥλιακὸν καὶ ὑδραυλικὸν, συγχρόνως ὠρολόγιον.

Αλλὰ παρεσύρθην, τὸ βλέπω, ἐνώ δέν
εῖχον τὴν διάθεσιν οὕτε τὸν σκοπόν, οὕτε μά-
θημα ἀρχαιολογίας νὰ κάμω οὕτε νὰ χρησι-
μεύσω ὡς ὅδηγός τῶν περιηγητῶν. Ἡθέλησο
ἄπλως νὰ εἴπω πόθεν ἔξιομάται ἡ ὅδος Αἰό-
λου καὶ παρακολουθῶν αὐτὴν νὰ σταματήσα-
διλίγον μετὰ τὴν ἐκκίνησιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς πρὸ-
ἀριστερὰ πλατείας.

Εἶναι ἡ γνωστὴ πλατεῖα τοῦ Ἀναβρυτήρίου ἢ τὸ Σιντοιβάνι, διότι ἀπωτάτη παραδοσις, ἀρχαῖος ἀπόλογος, φέρει ὅτι ἡ μαρμαρίνη ἐκείνη κρίνη, ἡ δποία εἶναι σχεδὸν εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, εἴησε ποτὲ σχέσιν πρὸς τὸ ὄντως καὶ τὴν ὑγρασίαν. Περὶ τούτου δύνανται ἴσως

νὰ βεβιώσουν οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῶν Ἀμθ-
νῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Κέκροπος καὶ τῆς Ἀγραύ-
λου...

Σήμερον, ἀν δὲν ἀπατῶμαι, λέγεται πλα-
τεῖα τῶν δημοπρασιῶν, ἥ «συνήθης τόπος
τῶν δημοπρασιῶν», ὅπως φέρεται ὁ τίτλος
της εἰς τὰς διακηρύξεις πλειοδοσιῶν. μειοδο-
σιῶν καὶ παντὸς εἴδους πλειστηριασμῶν, ἔκου-
σιων — πρᾶγμα σπανιώτατον — καὶ ἀναγκα-
στικῶν, τὸ δόπιον εἶναι πολὺ σύνηθες δυ-
στυχῶς.

Τὸν προορισμὸν τοῦτον τῆς μικρᾶς ταύτης πλατείας ἀποδεικνύει τὸ ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῆς ὑπόστεγον ἐν σχήματι ἵνδικῆς παγώδας ἵδρυθὲν ἔκει ὅχι βεβαίως χάριν τῆς λατρείας τοῦ Βισνοῦ ἀλλὰ πρὸς στεγασμὸν τῶν ὑπαλλήλων τῶν πλειστηριασμῶν, τῶν ιηρύκων καὶ τῶν ἐπιτροπῶν τῶν δημοπρασιῶν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ τὴν στέγην του ἀπλώνονται τρεῖς ἢ τέσσαρες ἐπιμήκεις καὶ ουπαροὶ τράπεζαι.

Αξέει τὸν κόπον εἰς περίπατος εἰς τὴν πλα-
τεῖαν ταύτην μίαν Κυριακὴν μεταξὺ τῆς 10
καὶ 12 πωῶνής ὥρας.

Αλλὰ διὰ νῦ ήντο εὐχάριστος ὁ περίπατος
οὗτος, πρέπει νὰ τὸν ἐπιχειρήσῃ τις μόνον ἔτιν
ἐκ τῆς ἴδιου συγκρασίας του, σχηματίζῃ τὰς ἐντυ-
πώσεις του ἐκ τῆς ἐπιφανείας μόνον τῶν φαι-
νομένων, ἀν ἐγεννήθη φαιδρός καὶ ἀν δὲν
ἔξεδηλωθῇ ποτὲ παρ' αὐτῷ οὐδεμία προδιά-
θεσις ποδὸς τὴν μελαγγολίαν.

Θὰ εῦρῃ τότε τὴν πλατεῖαν ταύτην εἰκόνα πιστήν κινήσεως, φαιδρότητος, ζωῆς. — "Ολο- τὰ πέριξ καταστήματα μικρὰ καὶ μεγάλα εἰσ- κίνησιν συμμιγῆς θόρυβος ἐκ τῶν φωνῶν τῶν πωλητῶν δικόσμος δι συνωστιζόμενος ἐκεῖ λαϊκὸς κόσμος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, δῆλο μὲ τὰ ἑορ- τάσιμα. Πολλοὶ μάλιστα ουμουλκοῦν μικρούν μπεμπέδες, τῶν διοίων κορυφόνεται ἡ εὐνυ- χία, δταν δι ουμουλκῶν πατήρ τοὺς ἀγοράντας κανὲν καπελλάκι ἡ σιβαλάκια. Καὶ τὸ Ἀνα-

βρυτήριον, ή ξηρά μαρμαρίνη κρήνη, περιβάλλεται ώς αρχαῖος βωμὸς ὑπὸ παντὸς εἴδους ἀναθημάτων, ἀπὸ ἀπεργραπτὸν πληθὺν καὶ ποικιλίαν ἐπίπλων, σκευῶν, δπλῶν κατακειμένων ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Πρὸς συμπλήρωσιν μάλιστα τῆς φαιδρότητος τῆς εἰκόνος δὲν λείπει οὔτε τὸ πράσινον χρῶμα, ὡς λέγουν ἀπαραιτητον, τοῦ δποίου πᾶν τοπεῖον σεβόμενον ἔαυτό, καὶ μὴ θέλον νὰ φαίνεται στυγνόν, ὀφεύλει νὰ κάμνῃ μεγάλην κατάχρησιν. Διότι εἶναι ἐκεὶ παρὰ τὴν κρήνην καὶ μία λεύκη, τῆς δποίας τὴν ἀνάπτυξιν παρεκάλυψεν ἡ διηνεκῆς δίαιτα δίψης, εἰς ἥν τὴν ἔχουν ὑποβάλει, ἵτις δημος παρ’ δλον τὸ τσουρουφλισμένον φύλλωμά της στενάζει ἡδέως, ὑπὸ τὴν ἐπιφορὰν ἐλαφροῦ ἀπηλιώτου, τὸ δποίον στέλλει φυσικὰ ἐκεὶ τὸ ἐγγὺς ἐργαστήριον ἀνέμων τοῦ πρώην ναοῦ τοῦ Αἰόλου.

Ἄλλ’ ἐὰν προσπίπτουν εἰς τὴν δρασιν τῆς ψυχῆς σας πλὴν τοῦ φωτὸς καὶ αἱ σκιαί, ἐὰν ἔχετε τὴν διορατικότητα νὰ ἀνακαλύπτετε τὰς τραγικὰς ὁδύνας ὑπὸ τὰ προσωπεῖα ἀδιαφόρων ἢ καρτεριῶν μορφῶν, ἐὰν δύνασθε νὰ ἀνακαλύπτετε τὰ κρυπτόμενα ἐνδον τοῦ κανθοῦ δάκρυα, ἐὰν σᾶς συγκινοῦν οἱ θρῆνοι τῶν ἀφύχων, ὃ ποτὲ τότε μὴ ἐπιχειρήσετε τὸν περίπατον τοῦτον εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀναβρυτηρίου, ἡμέραν Κυριακὴν κατὰ τὴν συνήμη ὥραν τῶν δημοπρασιῶν.

Διότι τότε θὰ δικαιολογήσετε πληρέστατα τὸν τίτλον, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δποίου ἀπλώνονται αἱ σημειώσεις αὐταί.

“Ολα κλαίουν ἐκεὶ ὅλα εἶναι κατ’ ἔξοχὴν τραγικά. Καὶ τὸ ὑπόστεγον ἐκεῖνο δὲν σκιάζει τραπέζας ρυπαρὰς μόνον σκιάζει καὶ τὴν δύνην καὶ τὴν ἀπόγνωσιν. — Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ ἔροινοι κραυγαὶ τῶν κηρύκων τῆς δημοπρασίας, παρ’ δλητην τὴν ἀναισθησίαν τῶν, παρ’ στὴν τὴν ἀπόλυτον ἀσυνειδησίαν, ἥν οὗτοι ἔχουν περὶ τοῦ μέρους τὸ δποίον παίζουν εἰς τὴν τραγῳδίαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ αὐταὶ προσομοιάζουν στεναγμούς.

Τὴν στιγμὴν ταύτην πωλεῖται ἀναγκαστικῶς μία μικρὰ οἰκία. Ο τελευταῖος τῆς οἰκογενείας πόρδος, τὸ ἀσυλόν της, ἡ στέγη της. Μετ’ δλίγας ἡμέρας θὰ ἐγκατασταθῇ ὁ ὑπερθεματιστής, θὰ ἔξωσθῇ ὑπὸ τοῦ κλητῆρος ὁ ὀφειλέτης καὶ ἡ οἰκογένειά του θὰ μείνῃ ἀνέστιος. Μεταξὺ τῶν φυσιογνωμῶν τῶν ὑπερθεματιστῶν, οἱ δποίοι ρίπτουν κατ’ ἀλλήλων βλοσφρὰ βλέμματα, καὶ τῶν δποίων τὸ συμφέρον εἶναι νὰ κατακυρωθῇ εὐθηνά, δι’ ἓνα κομμάτι ψωμί, τὴν

διακρίνω εὐκόλως τὴν στυγνήν, τὴν ὠχράν, τὴν ἀπέλπιδα μορφὴν τοῦ ὀφειλέτου.

Αντιθέτως πρὸς αὐτούς, αἱ τελευταῖαι του ἐλπίδες στηρίζονται εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν. Νὰ δώσουν τιμή, νὰ μείνῃ κάτι τι διὰ τὰ παιδιά του. Ἄλλ’ ἐν τῷ μεταξὺ διεξάγονται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπερθεματιστῶν ψύμφροι καὶ συνεννοήσεις. Η συνθήκη τῆς δποίας αὐτὸς θὰ καταβάλῃ τὰ ἀναλόματα, συνωμολογήθη μυστικῶς. Οὐδεὶς ὑπερθεματίζει πλέον. Καὶ δικῆρυς ἐπιμένει. «Μία, δύο, τρεῖς, ἔχει ἄλλος; ... Κατεκυρώθη.

Καὶ τὸ μικρὸν σφυρίον ἔπληξε τὴν τράπεζαν. “Οχι τὴν τράπεζαν μόνον. Ἡλος ὁδύνης ἐνεπάγη διὰ τοῦ πλήγματος ἐκείνου εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς ἀνθρώπου ἀνέκφραστον μαρτυρίου ἄλγος, ὃς δταν ἐνεπίγγυνον ἥλους εἰς τὸ σῶμα τοῦ Θεανθρώπου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἄλλ’ ἐδὼ ἡ κραυγὴ ἡ διώκουσα τὴν ἐλπίδα, ἡ κραυγὴ «τετέλεσται», εἶνε σύγχρονος τῆς αὐτῆς στιγμῆς μὲ τὸν ἔηρὸν κρότον τοῦ μικροῦ σφυρίου, ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς σκωληκοβρύτου. Ἄλλ’ εἰς τὴν ὁδύνην ταύτην οὐδεὶς προσέχει. — Μὲ τὴν διηνεκὴ δύνην τῶν σκηνῶν τούτων τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος δλοι ἔχουν ἐκεὶ ἔξοικειωθῆ. Διὰ τοῦτο ἐκεὶ αἰσθήματα ἐν τῇ συρράξει τῶν δποίων κορυφοῦνται αἱ ἀποτομώτεραι αἱ ἀντιθέσεις, συναντῶνται, διαγκωνίζονται, προστρίβονται, χωρὶς κανεὶς νὰ προσέχῃ πλέον εἰς αὐτά. Εἰς τὸ γυμνὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος, ἡ δποία ἐκτυλίσσεται ἐκεὶ, δλων οἱ δφφαλμοὶ τῆς ψυχῆς ἔχουν ἐθισθῆ. Ὁ οἰκτος, ἡ συμπάθεια στομοῦνται, καὶ ἐκεῖνοι δὲ τοὺς δποίους ἡ ἀπληστία καὶ τοῦ χρηματισμοῦ ὁ πόθος καὶ τοῦ κέρδους ὁ κνισμὸς δὲν μεθίουν, καὶ ἐκεῖνοι, δι’ δποίοι εἰς διδομένην περίστασιν δὲν θηρεύουν κανὲν συμφέρον εἰς τὴν λόγιμην ταύτην τοῦ ἐνχεροῦς θηράματος τῶν ἔνων περιουσιῶν, συνωθούμενοι περὶ τὸ ὑπόστεγον ἐκεῖνο, παρακολουθοῦν τὰς σκηνὰς τῶν πλειστηριασμῶν μὲ ἐν αἰσθημα διψαλέας περιεργείας, τῆς αὐτῆς ψυχολογικῆς ὑφῆς, ὡς ἐκεῖνο τὸ δποίον σωθεῖν τὰς ἀνθρωπίνους μάζας περὶ τὰ ἱκρώματα τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων.

Καὶ αἱ εἰκόνες τῆς ὁδύνης πολλαπλασιάζονται πρὸ τῶν δφθαλμῶν μου καὶ ὑπαμείβονται ὡς εἰς τὴν οαγδαίαν διαδοχὴν παραστάσεων καλεῖδοσκοπείου.

Ἐδὼ πωλεῖται εἰς ἵππος μετὰ τῆς φορτηγοῦ ἀμάξης. Εἶναι τὸ δργανὸν τῆς ἐργασίας ἡ μόνη ἐγγύησις τοῦ ἡμερησίου ἀρτου τοῦ κυρίου του.

— Μετά τινας στιγμὰς ἄλλος κύριος, δ κύριος εἰς τὸν δποίον θὰ τὰ μεταβιβάσῃ ἡ θέλησις τοῦ νόμου, θὰ συλλάβῃ τὰς ἡνίας παρὰ τὸν χαλινόν, θὰ τὰς σφίγξῃ ὑπερηφανός ἐν τῇ παλάμῃ του καὶ θὰ σύρῃ μὲ μεγαλοπρεπῆ βραδύτητα τὸν ἵππον καὶ τὴν φορτηγὸν ἀμάξαν. Αὐτὸς θὰ τὰ βλέπῃ ἔξαφανζόμενα εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ, καὶ δὲν θὰ δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν χεῖρα καὶ δὲν θὰ ἔχῃ κανὲν δικαίωμα νὰ τοῦ φωνάξῃ. «Στάσον ἀφῆσε μου τα· μὲ αὐτὸ τὸ κάρο ἔξοσα τὰ παιδιά μου». Αὔριον, ἡμέραν δευτέραν, δτε δλοι ἔξορμοι πάλιν πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, θὰ περιφέρεται, μὲ τὰς χεῖρας κατὰ, χωρὶς ἐλπίδα, χωρὶς σκοπόν, ἀπελπις αὐτὸς δποίος πολὺ ἀκόμη πρὸν ἡ ἀνατείλῃ ἀπὸ τὸν Υμηττοῦ ἡ Ἀφροδίτη, ἔξεκίνει διὰ τὴν ἐργασίαν.

Παρέκει πωλοῦν μίαν αἴγα μὲ τὰ μικρά της. Ἐδὼ ἡ πώλησις εἶναι ἑκουσία. Καὶ δημος μὲ τὸν αὐτὴν λέξιν δὲν ἔχει ἄλλην ἔννοιαν, εἰμὶ δτι δὲν πωλοῦνται κατόπιν κατασχέσεως.

Ἄλλα τὶ πρὸς τοῦτο; Τὸ πρόγραμμα τοῦ πλειστηριασμοῦ της, ἀν δὲν τὸ συνέταξε δικαστικὸς κλητῆρ, τὸ ἔγραψεν δημος ἡ Ἀνάγκη, ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀρτου τῶν τέκνων τοῦ κυρίου της.

— Ο πωλητής, ἐργατικὸς ἀνθρωπος, κρατεῖ τὴν αἴγα ἀπὸ τοῦ σχοινίου, ἐνῷ ἀπὸ τῆς ἄλλης χειρὸς σύρει τὸν μικρὸν του, παιδίον ὀκταετές, ρακένυτον, τὸ δποίον κλαίει, κλαίει διαρκῶς καὶ φωνάζει δτι δὲν θέλει νὰ τοῦ πωλήσουν τὴν Μπιμπίκα του, δὲν θέλει νὰ πάρουν ἄλλοι τὰ κατσικάκια τους, τὸν Πηδηγκτὸ καὶ τὴν Παρδαλή, ποῦ ἡ ἀδερφοῦλα του ἡ Κατίνα τὸν ἔβαλε μάλιστα μία παλαιὰ κόκκινη κορδελίτσα στὸ λαιμό. — Καὶ ἔξακολονθεῖ δικαίωμός. Καὶ ἐνῷ τὸ μικρὸν στήθος του ἀναπάλλεται ὑπὸ τὰ κύματα τῆς ὁδύνης, ἐπαναλαμβάνει στερεοτύπως. Μὴ πατέρα, δὲν μᾶς λυπᾶσαι; ‘Άλλ’ δ πωλητής, μὲ φωνὴν τὴν δποίαν προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ τραχεῖαν, ἐνῷ τρέμει, μὲ βλέμμα τὸ δποίον ζητεῖ νὰ δείξῃ ἀγριον, ἐνῷ παρὰ τὸν κανθὸν τὸ ὑγραίνει τὸ δάκρυ. ἐπαναλαμβάνει καὶ οὗτος στερεοτύπως. Νὰ σιωπήσῃς, Νίκο, νὰ σιωπήσῃς, θὰ σὲ δείξω. Πρὸ μιᾶς τραπέζης κάθηνται ἀξιωματικοὶ πρὸς τὸν οἰκονομικὸν σώματος. Ἐκποιοῦνται ἀχρηστοὶ ἵπποι τοῦ πυροβολικοῦ.

— Άλλα τὸ σφυρίον ἔξακολονθεῖ νὰ πλήττῃ τὴν τράπεζαν μετὰ τῆς αὐτῆς στυγνῆς ἀδιαφορίας καὶ τὰ δυστυχῆ ζῶα, ἀδελφοὶ ἐν δπλοῖς, ἀποχωρίζονται ἐσαει, ἀπάγονται οὗτος τῶν ἀγοραστῶν τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου πρὸς τὸ ἄγνωστον καὶ στρέφουν τοὺς γλυκεῖς τοὺς τιμίους δφθαλμούς των πρὸς οὗτον μεταξὺ τῶν ἀποχωριστικούς.

— Άλλα τὸ τραγικότερον ἐν τῇ ἐκδήσει ταύτη τῶν πραγμάτων τὰ δποία κλαίουν εἰναι σκευῶν, τὸ ἀνεξάντλητος ποικιλία ἐπίπλων καὶ σκευῶν. Ολα δσα ἐπλήρουν ἄλλοτε τὸν ναὸν τῆς κοινωνίας δ δποίος λέγεται οἰκος, δλα δσα ὑπηρέτουν ἔνα ζῶντα δργανισμόν, τὴν οἰκογέ-

νειαν, κατάκεινται ἔκει, ἀτάκτως, ἀναμιξ ὡς σκορπισμένα διστῆ σκελετοῦ.

Τί ἔγεινε ἄρα ἡ ψυχή των; Υπάρχουν ἀκόμη αἱ οἰκογένειαι τῶν ὅποιων ὑπηρέτουν τὴν ἐσωτέραν, τὴν ὑπὸ τὴν στέγην ζωήν; Τὰς κατέχωσεν ὁ θάνατος; Τὰς διέλυσεν ἡ ἔρις; Τὰς ἔξηνέμωσεν ἡ πενία ἢ τὸ παράπτωμα;

Ίδου ἐν παλαιὸν ἀνάκλιντρον φέρει ἀκόμη τὸ ἀποτύπωμα ἐπερειδομένης ἐπὶ μακρὸν κεφαλῆς. Ἐπὶ ἔτη περὶ αὐτό, περὶ τὸν γέροντα πατέρα ἢ τὸν πάππον, συνηθροίζετο ἡ οἰκογένεια ἥτο τὸ κέντρον, ὁ βωμὸς τῆς Ἐστίας. Ἐπὶ τοῦ λίκνου πάλιν ἔκεινον τοῦ κομψοῦ, τοῦ ὅποιου ἔξηλειφθη τὸ χρύσωμα, ποσάκις ἔκυψε μετ' ἀγωνίας ἡ μοδφὴ μητρός, πόσα ἔκυλισμησαν ἐπ' αὐτοῦ στοργῆς καὶ ἀγωνίας δάκρυα! Καὶ αἱ παλαιὰ ἔκειναι εἰκόνες μὲ τὰ μαυρισμένα χρυσᾶ πλαίσια, αἱ σητόβρωτοι χαλκογραφίαι τῶν μαχῶν τοῦ Βάγραμ, τοῦ Ὡστερλιτζ, τῆς Μόσκοβας, ἀνηρτημέναι ἀλλοτε ἐν τῇ αἰθούσῃ, τίς ἡξεύρει τίνος οἰκογενείας, πολλάκις ἐπὶ μακρὸν εἴλκυσαν μετὰ θαυμασμοῦ τῶν μικρῶν τὰ βλέμματα.

Ἡ κιθάρα αὐτῇ, ἀπὸ τῆς ὅποιας κρέμαται ἀκόμη μία μόνη σκωριῶσα χορδὴ, τίς ἡξεύρει ποσάκις προσέθεσε τὴν μελῳδίαν τῆς εἰς τὴν μολπὴν τῆς εὐτυχίας τοῦ παρελθόντος ποσάκις συνώδευσε φαιδρά, εὐφρόσυνα ἄσματα!

Ἐκαστον τῶν ἔκει ἐκτεθειμένων, εἶχε τὴν θέσιν του εἰς τὸ παρελθόν τοῦ βίου τῆς οἰκογενείας μέχρις αὐτῶν τῶν φαιλιδίων, τὰ ὅποια κατάκεινται ἔκει σωρηδὸν φέροντα ἀκόμη τὰ ἵχνη φαιδρά, δι' ὧν ἀνωφελῶς ἴσως ἥγωνται στήθησαν κατὰ τοῦ θανάτου.

Ἄλλα περισσότερον μοῦ σφίγγει τὴν ψυχὴν μία παλαιὰ λυχνία ἐλαίου· δρειχαλκίη, ὑψηλὴ λυχνία μὲ τὰ ἔξι στόμια τῶν θρυαλλίδων τῆς

καὶ μὲ τὰς ἀνηρτημένας δι' ἀλύσου ψαλίδας.

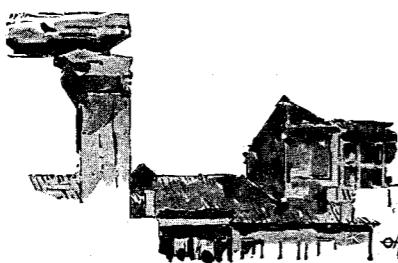
὾! ἡ παλαιὰ λυχνία τῶν ἀρχαϊκῶν, τῶν ἀπλῶν, τῶν ἀφιλῶν χρόνων τοῦ παρελθόντος! Ἔγραφα καὶ ἔγὼ τὰ πρῶτα μου παιδικὰ γράμματα ὑπὸ παρόμοιον φῶς. Διὰ τοῦτο ἵσως εἰς τὴν παλαιὰν τὴν φέρουσαν τὸν πράσινον εὐρῶτα τῆς σκωριάς τοῦ δρειχαλκού λυχνίαν τοῦ δημοπρατηρίου, τὴν πτωλουμένην σήμερον μὲ τὸ βάρος, ὡς μέταλλον, προσβλέπω μετὰ μεγαλειτέρου πόνου διὰ τοῦτο τὸ λείψαντον τοῦτο παρελθόντος οἰκογενειακοῦ βίου συνέχει τὴν ψυχήν μου περισσότερον. Μοῦ ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἀπώτατον δρῖζοντα τοῦ οἰκομένου παρελθόντος μίαν πτυχὴν ἀορίστου, ἀπόνου φωτὸς τῆς ἡλικίας ἔκεινης, τῆς ὅποιας τὰ πλέον ἀσήμαντα, τὰ πλέον ἀσχετα περιστατικὰ ἐπαναφέρουν τὰς νεφελώδεις ἀναμνήσεις.

Νομίζω ὅτι ἔχει ψυχὴν αὐτὴ ἡ λυχνία. Καὶ τὴν φαντάζομαι συνεργαζομένην, μὲ ἔκεινον δοτικὸν ἔκυπτεν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν φαντάζομαι φίττουσαν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸ φῶς τὸ ἀτονον, τὸ ἐρυθρόν, τῶν καπνιζουσῶν θρυαλλίδων τῆς, ἀλλὰ φωτίζουσαν αὐτὴν τὴν διάνοιάν του.

Τίς ἡξεύρει ποῖαι ἰδέαι ἔχνησαν ποτὲ εἰς μακρὰς νύκτας μελέτης ἐπὶ τοῦ χάρτου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς! τίς ἡξεύρει ἀν δὲν τὰς συνήρησα τὰς ἰδέας αὐτὰς ἐντύπους, ἐὰν δὲν ἐσκέφθην, δὲν ἐμόχθησα, δὲν ἐμελέτησα ἐπ' αὐτῶν! Ἀλλ' ἔκεινον, τῶν μελετῶν τοῦ ὅποιου ὑπῆρξε συνεργάτης, μόνον τὰ διστῆ θὰ σώζωνται σήμερον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει πάντοτε ὅτι σώζονται ποι καὶ αὐτά.

὾! Μὴ ὑπάγετε ποτὲ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀναβρυτηρίου, τὴν Κυριακὴν κατὰ τὴν ὁραν τῶν δημοπρασιῶν, ἐὰν οἱ δρομαλοὶ τῆς ψυχῆς σας ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ διακρίνουν τὰ δάκρυα τῶν ἀφύχων.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΘΑΙΣΣΑΣ*

Μνησιοτόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

Καὶ δὲν θὰ παρέλειπον ἐπίσης νὰ ἔξετάσω τὸ σύστημα τῶν διαφόρων μοναστηρίων τὰ διποῖα εὐρίσκονται ἐσπαρμένα εἰς τὰς ὅχθας τοῦ Νεύλου διποῖς δυνηθῶ νὰ κάμω ἀνάλογον σύγκρισιν μεταξὺ των. Αὐταὶ εἶνε αἱ ἀσχολίαι τὰς ὅποιας εὐρίσκων ἀρμοζούσας εἰς ἔνα ιερωμένον ὡς σύ. Βεβαίως θὰ ἡκουσεῖς ὅτι δὲν ἀββᾶς Ἐφραὶμ ἐφρύθμισε πνευματικῶς τὸ μοναστήριον του μὲ κανόνας θαυμασίους, θὰ ἡδύναντο δὲ τὴν ἀδειάν του νὰ λάβῃς ἔνα διατίγραφον σὲ δοτικὸν εἶσαι ίκανώτατος γραφεύς. Ἐγὼ βεβαίως δὲν θὰ ἡδυνάμην νὰ πράξω τοῦτο διότι αἱ χειρες μου συνειδισμέναι εἰς τὴν ἀξίνην, δὲν θὰ είχον τὴν εὐκαμψίαν ἡ ὅποια χρειάζεται δπως διευθύνη κανεὶς τὸν κάλαμον καταλλήλως ἐπὶ τοῦ παπύρου, ἀλλὰ σύ, ἀδελφέ μου, κατέχεις τὴν γνῶσιν τοῦ γράφειν καὶ πρέπει νὰ εὐγνωμονῆς τὸν Θεὸν διότι εἶνε ἀξιοθάμαστον πρᾶγμα μία ὠραία γραφή. Ἀλλως τε ἡ ἐργασία τοῦ ἀντιγραφέως καὶ τοῦ ἀναγνώστου παρουσιάζει μεγάλας ἀντιστάσεις κατὰ τὸν πειρασμοῦ. Διατί τέλος, ἀδελφὲ Παφνούτιε, δὲν συγγράφεις τὰ διδάγματα τῶν πατέρων μας τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἀντωνίου; Ὁλίγον κατ' ὀλίγον θὰ εὖρῃς βεβαίως τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς καὶ τῶν αἰσθήσεων ἐν τῇ εὐσεβεῖ ταύτῃ ἀσχολίᾳ ἡ μόνωσις θὰ σοῦ εἶνε πάλιν ἀρεστὴ καὶ ταχέως θὰ δυνηθῆς νὰ ἐπαναλάβῃς τοὺς ἀσκητισμοὺς τοὺς δοποίους ἀλλοτε ἐτέλειες καὶ τοὺς δοποίους τὸ ταξείδιόν σου διέκοψε. Ὁπωδήποτε δὲν πρέπει νὰ ἀναμένῃς μεγάλην ὁρφέλειαν ἀπὸ τὰς ὑπερβολικὰς στερήσεις. Ὁ πατήρ μας Ἀντώνιος συνειδίζει νὰ λέγῃ. «Ἡ ὑπερβολὴ τῆς νηστείας προκαλεῖ τὴν ἔξασθεντισμὸν καὶ ἡ ἔξασθενησίς τὴν ἀδράνειαν. Υπάρχουν μοναχοὶ οἱ δοποίοι καταστρέφουν τὴν ὑγείαν των μὲ στερήσεις καθ' ὑπερβολὴν παρατεινομένας. Δύναται τις νὰ εἴπῃ δι' αὐτοὺς ὅτι βυθίζουν εἰς τὸ στήθος των ἔγχειριδιον καὶ

* Ιδε σελ.

παραδίδονται ἀνυπερασπίστως εἰς τὸ κράτος τῶν διαιρόνων». Οὕτως ὁμίλει ὁ ἄγιος Ἀντώνιος, καὶ ἔγὼ δοτικὸν εἶμαι παρὰ ἔνας ἀμαθής, συνεκράτησα μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τοὺς λόγους τοῦ πατρός μας.

Ο Παφνούτιος ἡγάραίστησε τὸν Παλέμωνα καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔλαμβανε ὑπὲρ δψιν τὰς συμβουλάς του Ἐξελθών τοῦ καλαμῶν δοτικὸς περιέφρασε τὸν μικρὸν κῆπον ἐστράφη καὶ εἶδε τὸν καλὸν κηπουρὸν ποτίζοντα τοὺς θρίδακάς του ἐνῷ ἡ περιστερὰ ἐλικνίζετο ἐπὶ τοῦ κυνηγωμένου του ὕδωρον. Καὶ εἰς τὴν θέαν ἐκείνην τοῦ ἥλιθες ὅρεις νὰ κλαύσῃ.

Ἐπιστρέψας εἰς τὸ κελλίον του παρετήρησε μιρμηκίασιν ἔξαιρετικὴν ἐντὸς αὐτοῦ ὡς ἐὰν δὲν ἀνεμος νὰ ἐστροβίλιζε ἀπειρίαν ἄμμου. Καὶ ἀνεγνώρισε μυριάδα μικρῶν θωῶν. Τὴν νύκτα ἔκεινην εἶδε κατ' ὄναρ ὑψηλὸν κίονα λίθινον ἐπὶ τοῦ δοποίου εὐρίσκετο ἀνθρωπίνη μορφή. Ἡκουσε δὲ φωνὴν λέγουσαν.

— Ἀνελθε ἐπὶ τοῦ κίονος τούτου. Εξύπνησε τότε καὶ βέβαιος ὅτι τὸ ὄνειρόν του ἐστέλλετο ἀνωθεν, συνεκάλεσε τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς εἶπε.

— Σᾶς ἔγκαταλείπω, τέκνα μου ἀγαπητά, δπως μεταβῶ δπου δ Κύριος μὲ στέλλει. Κατὰ τὴν ἀπούσιαν μου ὑπακούνετε εἰς τὸν Φλαβιανὸν ὡς εἰς ἐμὲ τὸν ἕδην τὸν θρόνον καὶ φροντίζετε διὰ τὸν ἀδελφόν μας Παῦλον. Εστὲ εὐλογημένοι. Χαίρετε.

Καὶ ἐνῷ ἀπεμαρφύνετο, ἔκεινοι ἔμειναν γονυκλίνεις μέχρις δτου ἀνεγέροντες τὴν κεφαλήν εἶδον τὴν μεγάλην μαύρην του μορφήν εἰς τὸν ὄρειον τῶν ἄμμων.

Ἐπεοπάτησε ἡμέρας καὶ νύκτας μέχρις δτου ἔφασε εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἀλλοτε ὑπὸ εἰδωλολατρῶν ἐν τῷ δοποίῳ εἴχε κομητῆ μεταξὺν σκορπίων καὶ σειρήνων κατὰ τὸ τελευταῖον του ταξείδιον. Οι τοιχοὶ καλυπτόμενοι ὑπὸ μαγικῶν σημείων ἦ-

σαν ἀκόμη δρθιοι. Τριάντα γιγαντιαῖαι στῆλαι καταλήγουσαι εἰς ἀνθρωπίνους κεφαλὰς καὶ εἰς ἄνθη λωτοῦ ὑπεβάσταζον τὴν στέγην. Καὶ μόνον μία στήλη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ναοῦ εἶχε ἀποτινᾶσει τὸ ἀρχαῖον τῆς φορτίον καὶ ὠρθοῦστο ἐλευθέρα. Ὡς κιονόκρανον ἔφερε κεφαλὴν γυναικὸς μὲ μακροὺς ὀφθαλμούς, μὲ στρογγύλας παρειὰς ἡ δοπιά ἐμειδίᾳ φέρουσα εἰς τὸ μέτωπον κέρατα ἀγελάδος.

Βλέπων αὐτὴν δὲ Παφνούτιος ἀνεγνώρισε τὴν εἰκόνα ἡ οποία τοῦ εἶχε ἐμφανισθῆ κατ' ὄναρ καὶ ὑπελόγισε, ὅτι εἶχε τριάκοντα δύο ποδῶν ὑψος. Μεταβὰς τότε εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον παρήγγειλε κλίμακα τοῦ αὐτοῦ ὑψους καὶ ἐφαρμόσας αὐτὴν ἀνήλιθεν ἐπὶ τῆς στέγης καὶ γονυπετήσας ἐπὶ τοῦ κιονοκράνου εἶπε πρὸς τὸν Κύριον,

— Ἰδού ἐγώ, Θεέ μου, ἐπὶ τῆς κατοικίας
τὴν δόπιαν μοῦ ἔξελεξες. Εἴθε νὰ μείνω μὲ
τὴν εὐλογίαν Σου μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανά-
του μου.

Δὲν είχε παραλάβει τοδόφιμα μεθ' ἔσωτοῦ ἐ-
παναπαυόμενος εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν καὶ
ὑπολογίζων ὅτι οἱ εὔσπλαγχνοι χωρικοὶ θὰ τοῦ
παρεῖχον τὰ πρός τὸ ζῆν. Τῷ δὲντι δὲ τὴν ἐπο-
μένην αἱ γυναικεῖς ἥλιθον μετὰ τῶν τέκνων
των φέρουσαι ἄρτους, καρποὺς φοινίκων καὶ
δροσερὸν ὕδωρ, τὰ δύοια οἱ ἔφηβοι ἀνεβίβα-
σαν μέχρι τῆς κοινωφῆς τῆς στήλης.

‘Ο μοναχὸς δὲν ἦδυνατο νῦν ἔξαπλωθῆ ἐπὶ τοῦ κιονοκράνου τὸ δποῖον ἥτο στενὸν καὶ ἥναγκάζετο νὰ κοιμᾶται μὲ σταυρωμένας τὰς κνήμας καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους εἰς τρόπον ὥστε ὁ ὑπνος του ἥτο τῆς ἐγρηγόρεως σκληρότερος. Τὴν πρωΐαν οἱ ἀετοὶ τὸν ἔθιγον διὰ τῶν πτερούγων των καὶ ἀφυπνίζετο πλήρης ἀγωνίας καὶ τρόμου.

Κατὰ τύχην ὁ ξυλουργὸς δστις εἶχε κατα-
σκευάσει τὴν κλίμακα ἐπίστευε τὸν ἀληθῆ Θεόν,
συγκεκινημένος δὲ ἀπὸ τὴν σκέψιν δτι ὃ ἄ-
γιος ἔξετίθετο εἰς τὴν βροχὴν καὶ τὸν ἥλιον,
καὶ φοβούμενος μῆπως ἥθελε πέσει καθ' ὑπονοὺς
κατεσκεύασε μίαν στέγην καὶ ἕνα ἔξωστην
ἐπὶ τοῦ κιονοκοάγου.

Ἡ φήμη τῆς θαυμασίας αὐτῆς ζωῆς ἡ-
πλοῦτο ἐν τοσούτῳ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίου καὶ
οἱ ἔργάται ἥρχοντο τὴν Κυριακὴν μετὰ τῶν
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων των ὅπως θαυμά-
σουν τὸν στυλίτην. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Παφνου-
τίου μαθόντες τὰ γενόμενα καὶ ἀνευρόντες τὴν
θαυμαστήν του διαμονήν, ἥλθον καὶ ἔζητοσαν
ὅς εὗνοιαν νὰ κατασκευάσωσι καλύβας πέοιξ

τοῦ κίονος. Καὶ ἐκάστην πρωΐαν ἐτοποθετοῦντο γύρωθεν τοῦ διδασκάλου των ὅστις τοὺς ἀπήγαγε λόγους νοινθεσίας.

— Παραμένετε, τέκνα μου, τοὺς ἔλεγε ὅμιοι
μὲ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα παιδία τὰ ὅποια ὁ Ἰη-
σοῦς ἤγάπα. Αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη σας σωτηρία. Τὸ
σαρκικὸν ἄμαρτημα εἶνε πηγὴ καὶ ἀρχὴ τῶν
ἄμαρτημάτων δλων, τὰ ὅποια ἀναγνωρίζουν
αὐτὸς ὁ πατέρας. Ἡ υπεροχάνεια, ἡ φιλαργυ-
ρία, ἡ πονηρία, ὁ θυμός καὶ ὁ φθόνος εἶνε
προσφιλῆ αὐτοῦ γεννήματα. Εἰς τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν εἶδα τοὺς πλουσίους νὰ ἄγωνται ὑπὸ τῆς
λαγγείας; ἡ ὅποια ὡς βιοβορώδης κείμαρρος
τοὺς παρέσυρεν εἰς τὴν ἄβυσσον.

Ο ἀββᾶς Ἐφραήμ καὶ ὁ Σεραπίων μα-
θόντες τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον, ἡθέλησαν νὰ
βεβαιωθῶσι διὰ τῶν ἴδιων αὐτῶν ὅφθαλμῶν.
"Οταν ὁ Παφνούτιος εἶδε μακράν ἐπὶ τοῦ πο-
ταμοῦ τὸ τριγωνικὸν ἴστιον τὸ δόποιον τοὺς
ἔφερε::, ἐσκέφθη ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ὑψωνε ὡς
παράδειγμα τῶν ἀσκητῶν ὅλων.

Βλέποντες αὐτὸν οἱ ἄγιοι ἡγούμενοι δὲν ἀπέκρυψαν τὴν ἔκπληξίν των καὶ συσκεφθέντες συνεφώνησαν ὅτι ἡδούν περβολική καὶ ἐπιλήψιμος ἡ τοιαύτη σκληραγωγία, προσεκάλεσαν δὲ τὸν Παφνούτιον νὰ κατέληθῃ.

— Τοιοῦτος βίος, εἶπον, εἶνε παρὰ τὰς συνθήκας καὶ τοὺς κανόνας.

’Αλλ’ ὁ Παφνούτιος ἀπήντησεν.

— Ἀλλὰ τί εἶνε λοιπὸν ὁ μοναχικὸς βίος παρὰ ἔνας βίος θαυμάτων; Δὲν πρέπει τάχα τὰ ἔργα τῶν ἀσκητῶν νὰ εἶνε ἔξαιρετικά;
Ἐν σημεῖον τοῦ Θεοῦ μὲν ἀνεβίβασε ἐδῶ καὶ μόνον εἰς ἐν σημεῖον τοῦ Θεοῦ θὰ κατέλθω.

Οι μοναχοί καθημερινῶς ἥρχοντο καθ' ὁμάδας καὶ ἑνούμενοι μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Παφρούτιου ἔκτιζον τὰς καλύβας των πέριξ τοῦ ἐναερίου ἐρημητηρίου. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν αἱμούμενοι τὸν ἄγιον, νψώθησαν ἐπὶ τῶν ἐρειτίων τοῦ ναοῦ ἀλλὰ κατηγορούμενοι ὑπὸ τῶν συναδέλφων των καὶ νικώμενοι ὑπὸ τῆς κοπίσεως παρητοῦντο τὴς σκληραγωγίας ταύτης.

Οι προσκυνηταὶ ἐπλημμύρουν καὶ πολλοὶ ἔξι
ιωτῶν ἐρχόμενοι ἀπὸ πολὺ μακράν, ἐπείνων
καὶ ἐδίψων. Μία πτωχὴ χήρα ἐσκέφθη νὰ
τωλῇ δροσερὸν ὕδωρ καὶ νδροπέπονας. Στη-
ριζομένη ἐπὶ τῆς στήλης ὅπισθεν τῶν ἔξι ἀρ-
ιώλλου φιαλῶν της, τῶν ποτηρίων, καὶ τῶν
αρριόνων διελάλει τὸ ἐμπόρευμά της. Μιμού-
μενος τὴν χήραν ἔνας ἀρτοποιὸς ἐκόμισε
τούλινθους καὶ κατεσκεύασε κλίβανον ἐπί τον

δτι θὰ ἐπώλει ἄρτους καὶ πλακοῦντας εἰς τοὺς προσκυνητάς. Καὶ ἐπειδὴ ἀνένως τὸ πλῆθος τῶν ἀφικνουμένων ἡγεμόνεις καὶ ἥρχισαν προσερχόμενοι προσκυνηταῖς καὶ ἐκ τῶν μεγάλων τῆς Αἴγυπτου πόλεων, κᾶπιοις ἐπιχειρηματίας ὕδρου- σε ἔνοδος εἰσὶν διὰ γὰρ στεγανῆ τοὺς ἐπισκέπτας μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, τῶν καμήλων καὶ τῶν ἵππων τούς.

Ταχέως παρὰ τὴν στήλην ὡργανώθη ἀγορὰ
ὅπου οἱ ἀλιεῖς τοῦ Νείλου ἔφερον τοὺς ἵκινζ
τῶν καὶ οἱ κηπουροὶ τὰ δσποιά των. Ὁ κου-
ρεὺς δστις ἔξυριξεν ὑπαιθρίως τοὺς προσκυ-
νητάς, διέχυνε τὴν εὐθυμίαν μὲ τὰ εὐφυολο-
γήματά του. Καὶ ὁ γηραιὸς ναὸς ὁ ἀπὸ το-
σούτων χρόνων ἐνταφιασμένος εἰς τὴν σκιὰν
καὶ τὴν εἰρήνην ἐπλημμύρησεν ἀπὸ τὴν κίνη-
σιν καὶ τοὺς παντοίους θορύβους τῆς ζωῆς.
Οἱ πανδοχεῖς μετεμόρφωσαν τοὺς ὑπογείους
του θόλους εἰς οἰναποθήκας, καὶ εἰς τοὺς κιο-
νάς του ἐκάρφωναν ἐπιγραφὰς κοσμούμενας
ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Παφνούτιου καὶ
φερούσας εἰς Ἑλληνικὴν καὶ αἰγυπτιακὴν διά-
λεκτον τὰ ἔστης: Πωλεῖται οἶνος ἐκ δοδιῶν καὶ
σύκων καθὼς καὶ γηήσιος ζῦθος τῆς Κιλικίας

Ἐπὶ τῶν τοίχων μὲ τὰ λεπτὰ καὶ καθαρά ἀνάγλυφα οἱ ἔμπτοροι ἀνήρτων ἀλύσσους κρομμύων καὶ καπνιστῶν ἱχθύων, νεκροὺς λαγωὸν καὶ ἔκδαιριμένα πρόβατα. Τὴν ἐσπέραν οἱ ποντικοὶ οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῶν ἐρειπίων, ἔφευγον κατὰ διάδας πρὸς τὸν ποταμόν, ἐνῷ ἀνίσυ χοι αἱ Ἰβίδες ἔξετεινον τὸν λαμπὸν καὶ ἔθετο ἀβεβαίως τὸν πόδα ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κιονοκράνων πρὸς τὰ δυοῖα ἀνήρχετο ὁ καπνὸς τῶν μαγειρείων, αἱ κραυγαὶ τῶν οἰνοποτῶν κατῶν ὑπηρετοῖων αἱ φωναί. Πέριξ οἱ μηχανοὶ ἔχάρασσον δόδούς, οἱ κτίσται ἀνύψωνον μναστήρια καὶ ἐκκλησίας καὶ μετὰ πάροδον ἡ μηνῶν δλόκληρος πόλις ἰδρύθη, μὲ μίαν φρεσταράν, ἔνα δικαστήριον, μίαν φυλακὴν καὶ ἔνα σχολεῖον διευθυνόμενον ἀπὸ γηραιὸν οἰγπτιον ιερέα. Οἱ προσκυνηταὶ ἦσαν ἀπειρονομοῦσι καὶ ἐπίσκοποι καὶ ἥγονύμενοι συνέρρεον ἐκ μὲ θαυμασμὸν. Οἱ πατριάρχῃς τῆς Ἀντιοχείας ὁ δυοῖος εὐρίσκετο τότε ἐν Αἴγυπτῳ, καταφθασε μεθ' ὅλου του τοῦ αἰλῆρον, καὶ ἐπεδεκάτιασε δημοσίᾳ τὴν ἔξαιρετικὴν διαγωγὴν τοῦ Στυλίτου. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐπρᾶξαν καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Λιβύης. Τοῦτο ἴδομενον δὲ τοῖς Ἐφραΐμ καὶ ὁ Σεραπίων, ἥλθον ἐξήτησαν συγγνώμην γονυπετῶς πρὸ τοῦ Πατριαρχεῖου διὰ τὴν προτέραν των δυσπιστίαν.

‘Ο Παφνούτιος τοὺς ἀπήντησεν.

— Μάθετε, ἀδέλφοι μου, δτι ἡ σκληραγωγία τὴν ὅποιαν ὑφίσταμαι εἶνε μόλις ἵση πρὸς τοὺς πειρασμοὺς τοὺς ὅποιους ὑπέστην καὶ τῶν ὅποιών ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ δύναμις μὲ καταπλήσσουν.

Ατενίζων τις ἔξωτερικῶς βλέπει τὸν ἀνδρῶ-
πον ἐλάχιστον, καὶ ἐκ τοῦ ὑψοῦς τοῦ στηλοβάτου
ὅπου ὁ Θεός μὲ ἐτοποθέτησε βλέπω ὡς μύρ-
μηκες νὰ κινοῦνται οἱ θυητοί. Υπὸ τὴν ἐσωτε-
ρικὴν ἄποψιν ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἀπειρος, μέγας
ὅπως ὁ κόσμος τὸν δοποῖον περικλείει. Πᾶν δι, τι
ἐκτείνεται ἔμπροσθέν μου, τὰ μοναστήρια αὐτὰ
καὶ τὰ πανδοχεῖα, καὶ αἱ λέμβοι ἐπὶ τοῦ πο-
ταμοῦ, καὶ τὰ χωρία, καὶ αἱ διώρυγες, καὶ ἡ
ἄμμος, καὶ τὰ δῷη τὰ δόπια βλέπω ἐκεῖθεν
τῶν ἀγρῶν, εἶνε μηδὲν ἀπέναντι ὅσων ἔχω ἐν-
τός μου. Εντὸς τῆς καρδίας μου φέρω πό-
λες ἐναντίους καὶ ἐπίμυμος ἀτέομονας.

λεις ἀναριθμήτους καὶ ἐφέρεταις τοῖς
Τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ὁ θάνατος ἀπλοῦντα
ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς τούτου κόσμου καὶ τὸν κα-
λύπτον ὅπως ἡ νὺξ καλύπτει τὴν γῆν. Κα-
ἀποτελῶ μόνος ἐγὼ ἐν σύμπαν πονηρῶ
διανοημάτων.

Ωμύλει οὗτῳ ἐπειδὴν ἡ ἐπιθυμία τῆς γυναικὸς τὸν κατεῖχε.

Τὸν ἔβδομον μῆνα κατέφθασαν εἰς Ἀλεξανδρείας, Βουβάστον καὶ Σάϊος γυναικες στεῖραι πρὸ πολλοῦ ἐλπίζουσαι νὰ ἀποκτήσουν τέκνα διὰ τῆς μεσιτεύσεως τοῦ ἄγιου καὶ τῆς δυνάμεως τῆς στήλης. Καὶ προσέτριψον διαρκῶς τὰ ἄγονα στέροντα των ἐπὶ τοῦ λίθου. Καὶ ἔπειτα κατέφθανον φορεῖα καὶ ἁμαξεῖα καὶ ἄρματα σταματῶντα καὶ συνωθούμενα ἐκ τῶν ὅποιων ἔξηρχοντο ἀσθενεῖς φοβεροὶ τὴν θέαν. Αἱ μετέρες παρουσίαζον εἰς τὸν Παφνούτιον παδία τῶν δοπίων τὰ μέλη ἥσαν στρεβλά, οἱ ὄφθαλμοι ἀλλοίθωροι, τὸ στόμα ἀφρισμένο καὶ ἡ φωνὴ βραχγή. Οἱ Παφνούτιος ἀπλώντες ἐπ' αὐτῶν τὰς χεῖρας. Οἱ τυφλοὶ ἐπλησίαζον μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ὕψωνον ἀρίστως πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν τὴν διάτροφον ἐκ δύο αἵματηρῶν δπῶν. Οἱ παράλυτοι ἐδείκνυον τὴν βαρεῖαν ἀκινησίαν, τὴν θνάσιμον ἰσχνότητα καὶ τὴν φρικτὴν στρέβλωσιν τῶν μελῶν των. Οἱ χωλοὶ τοῦ ἐπεδείκνυον τὸν ἀκρωτηριασμένον τῶν πόδα, καὶ οἱ κοκκινοπαθεῖς λαιμβάνοντες διὰ τῶν δύο χειρῶν τὸ στέρον, ἀποκαλύπτονταν πρὸ αὐτοῦ τὸ στόμας τὸ δόπιον κατέρρωγε διάρροας γύψοντας τὸν μέρον τῶν ἔκφροτωνόμενοι ἀσκοῖ.

·Ο Παφνούτιος τοὺς ηὔλόγει. Οἱ κάτοικοι

τῆς Νουβίας προσβεβλημένοι ἀπὸ ἐλεφαντίασιν, ἐπροχώδουν μὲ βαρὺ τὸ βῆμα, τὸν παρετήρουν μὲ ὅφθαλμούς δακρυθρέκτους καὶ μὲ ἄγναχα πρόσωπα. Καὶ ἐποίει ἐπ' αὐτῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Ἐπειτα ἔκομισθη ἐπὶ φορείου μία νεᾶνις ἥξεν Ἀφροδιτούπόλεως ἡ δοπία εἰχεν ὑποστῇ αἰμόπτισιν καὶ ἔκομάτο πρὸ τοιῶν ἡμερῶν. Ἐφαίνετο δῶς εἰκὼν ἐκ αἰροῦ καὶ οἱ συγγενεῖς οἱ δοποῖοι τὴν ἐνόμιζον νεκρὰν τῆς εἰχον θέσει ἐπὶ τοῦ στήθους κλάδον ἐκ φοίνικος. Οἱ Παφνούτιοι προστηχήθη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ νεᾶνις ἥγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἤνοιξε τοὺς ὅφθαλμούς.

Οἱ λαὸς διελάλει παντοῦ τὰ ἐπιτελούμενα θάματα καὶ ἥχοντο τώρα ἀναρίθμητοι ἔξι ὅλων τῶν ἡμερῶν τῆς Αἰγύπτου; οἱ δυστυχεῖς πάσχοντες ἐκ τῆς ἀσθενείας τὴν δοπίαν οἱ Ἑλληνες ὅνομάζουν ιεράν. Μόλις ἔβλεπον τὴν στήλην κατελαμβάνοντο ἀπὸ σπασμόν, ἐσύροντο κατὰ γῆς, συνεστρέφοντο καὶ συνεπιεροῦντο.

Καὶ εἶνε ἀπίστευτον ὅτι οἱ θεαταὶ τῆς σκηνῆς ταύτης κατελαμβάνοντο καὶ αὐτοὶ ἀπὸ ἀκάθετον παραφρόν, μιμούμενοι τῶν ἐπιληπτικῶν τὰς συστάσεις. Μοναχοὶ καὶ προσκυνηταί, ἄνδρες καὶ γυναικες συνωθοῦντο, διηγωνίζοντο ἀναμῖξ μὲ συνεστραμένα τὰ μέλη, μὲ ἀφρόζον τὸ στόμα, τρώγοντες χῶμα καὶ προφτεύοντες.

Καὶ δὲ Παφνούτιος ἐκ τοῦ ὑψους τοῦ στύλου τοῦ ἡσθάνετο μίαν φρικίασιν νὰ τὸν συκλονίζῃ καὶ ἔκραυγαζε ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Θεόν.

— Εἶμαι ὁ ἔξιλαστήριος ἀμνὸς ὁ αἴρων τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου καὶ διὰ τοῦτο, Θεέ μου, τὸ σῶμα μου ἐπλημμύρησε πειρασμῶν. Ὄταν ἔνας ὄφρωστος ἐθεραπεύετο, τὸ πλῆθος τὸν ἔζητωραγαζε, τὸν ἔφερε ἐν θριάμβῳ καὶ ἐπανελάμβανε.

— Ίδού νέα ἀνέβλυσε κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ.

Ἐκατοντάδες βακτηρίαι ἀναπήρων ἐκρέμαντο ἥδη εἰς τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα. Αἱ εὐγνωμονοῦσαι γυναικες ἀνήρτων ἀναθήματα καὶ στεφάνους. Οἱ Ἑλληνες ἀνέγραφον εὐφυῆ δίστιχα καὶ ἔκαστος προσκυνητῆς ἐχάρασσε ἐπὶ τοῦ λίθου τὸ ὄνομά του. Ταχέως ἡ εἰκὼν ἐκάλυψθη εἰς ὑψος ἀνθρωπίνου σώματος διὰ

πλημμύρας χαρακτήρων λατινικῶν, ἔλληνικῶν, κοπτικῆς καὶ φοινικικῆς διαλέκτου ἐβραϊκῶν, συριακῶν καὶ μαγικῶν.

Κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα ἡ συρροὴ εἰς τὴν πόλιν τῶν θαυμάτων ὑπῆρξε τοιαύτη ὥστε οἱ γέροντες ἐνόμισαν ὅτι ἐπανῆλθον οἱ καιροὶ τῶν ἀρχαίων μυστηρίων. Ἐβλεπέ τις συμφυρούμενος ἐκεὶ Αἰγύπτιος μὲ πολυχρώμους χιτῶνας, Ἀραβαῖς μὲ βιουρούντια, Νούβας μὲ λευκὰς ἐνδυμασίας, Ἐλληνας μὲ βραχὺν μανδύαν, Ρωμαίος μὲ πολύπτυχον τήβεννον, βαρβάρος μὲ πορφυρᾶς κνημίδας, καὶ ἑταίρας μὲ χρυσοῦφράντους πέπλους. Αἱ γυναικες κρυπτόμεναι κάτωθεν καλύπτρας παρήχοντο καθήμεναι ἐπὶ ὅνων, προπορευομένων εὐνούχων μελανῶν, οἱ δοποῖοι ἥνοιγον μὲ κτυπήματα τὴν δίοδον. Οἱ ἀκροβάται ἔξετεινον τάπητας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἔξετελον γυμνάσματα ἐν μέσῳ σιγηλῶν θεατῶν. Οἱ γόρτες μὲ ἐκτεταμένας χεῖρας ἔξειτύλισσον δῶς ζώσας ζώνας τοὺς ὄφεις των.

Καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος ἔλαμπε, ἔκραυγαζε, ἐθιορύβει καὶ ἥκτινοβόλει. Οἱ γογγυσμοὶ τῶν δηδηγῶν τῶν καμήλων, οἱ δοποῖοι ἐκτύπων τὰ ζῶα των, αἱ κραυγαὶ τῶν πολιτῶν οἱ δοποῖοι διεφήμιζον φυλακτὰ κατὰ τῆς λέπρας καὶ τῆς βασκανίας, αἱ φαλμωδίαι τῶν μοναχῶν οἱ δοποῖοι ἀπήγγελλον χωρία τῆς Γραφῆς, τὸ γούλισμα τῶν γυναικῶν τῶν μεταπιπουσῶν εἰς προφητικὴν καταληψίαν, οἱ λαογγυσμοὶ τῶν ἐπαιτῶν τῶν ἐπαναλαμβανόντων ἀρχαῖα ἀσματα τῶν καρεμίων, τὰ βελάσματα τῶν προβάτων, τῶν ὅνων οἱ ὀγκηθμοὶ, τῶν ναυτῶν αἱ προσκλήσεις πρὸς τοὺς βραδύνοντας πελάτας, ὅλοι οἱ συγχεόμενοι αὐτοὶ θόρυβοι ἀπετέλουν μίαν ἐκρωφωτικὴν στάσιν τῆς δοπίας ἐκυριάρχει ἡ διαπεραστικὴ φωνὴ τῶν μικρῶν γυμνῶν Αἰθιόπων, οἱ δοποῖοι τρέχοντες παντοῦ προσέφερον νωποὺς καρποὺς φοινίκων.

Καὶ ὅλα τὰ ποικίλα αὐτὰ ὅντα ἀπεπνίγοντο ὑπὸ τὸν λευκὸν οὐρανὸν καὶ τὴν βαρεῖαν ἀτμόσφαιραν, τὴν πλημμυροῦσαν ἀπὸ τῶν γυναικῶν τὰ ἀφώματα, τῶν αἰθιόπων τὴν δσμήν, τῶν πλακουντίων τὴν κνίσσαν καὶ τῶν καπνῶν τοῦ λιβανωτοῦ, τὸν δοποῖον οἱ εὐσεβεῖς ἥγροαζον ἀπὸ τοὺς ποιμένας δπως καύσουν αὐτὸν ἐμπροσθεντεροῦ τοῦ ἄγιου.

Ἐπετει τοντον.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΝΗΦΩΝΙΣΜΟΣ. Μοῦ ἐμπνέει ἀπελπισίαν τὸ ὅτι γράφω αὐτὴν τὴν λέξιν χωρὶς νὰ γνωρίζω τὶ σημαίνει. "Ολοὶ οἱ Ἑλληνες οἱ δοποῖοι τὴν ἀκούουν νὰ πίπτῃ δῶς βόμβα δεξιὰ καὶ ἀριστερά εὐρίσκονται εἰς τὴν ίδιαν τρομερὰν ἄγνοιαν, ὅλοι διψοῦν νὰ τὴν μάθουν, καὶ κανεὶς δὲν ἔρχεται νὰ σύνηση τὴν πανελλήνιον αὐτὴν δύναν. Μήπως αὐτὸς εἶνε ὁ Νηφωνισμός, τὸ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς ποτὲ τί εἶνε καὶ μῆπως πράγματι δὲν εἶνε τίποτε; Ἐξ ὅσων ἔμαθα καὶ εἶδα, ὁ Νηφωνισμὸς μοῦ φαίνεται ἔνας μεταμορφωτής καλλίτερος ἀπὸ τὸν Σαρτοὺν τοῦ «Παρνασσοῦ», ἵσως δὲ καὶ ἡμικάτερος ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ τριγυνοδάκια τοῦ δευτέρου τὰ δοποῖα προχθὲς ἔχοντας μὲ ἐν ἐρύθμημα τοὺς διαφεγγεῖς λοβοὺς τῶν γυναικείων αὐτῶν. Εἴπα ὅτι τὸν θεωρῶ μεταμορφωτήν, διότι ἐδῶ δὲ Νηφωνισμὸς ἀναφαίνεται ὡς συνωμοσία ἐναντίον ἐνὸς ἥγουμένου, παρέκει δῶς αἰχεσις θρησκευτική, ἀλλοῦ δῶς ὑπερβολικὸς βρασμὸς τοῦ καλογηρικοῦ αἵματος, ἔπειτα δῶς καλωσύνη πνευματικῶν πατέρων, ὡς πολιτικὸν σωματεῖον καλογήρων ζητοῦν τὴν Δημοκρατίαν, ὡς μεσιτικὸν πρακτορεῖον τῶν γάμων, ὡς ἥμικη ἀκαθαρσία, καὶ ὡς ἥμικὴ ἀγνότης. Μία πληθώρα καὶ ἐν ἀνακάτωμα φαινομένων καὶ σκοπῶν, ὡς λέβης μεσαινικοῦ μοναστηρίου ἐντὸς τοῦ δοποίου δλα τὰ ἀποφάγια τῶν καλογήρων ἐρούπτοντο, ὅταν ἐπορέκειτο νὰ γίνη χυλὸς διὰ τοὺς ἐπαίτας. "Ωστε δπως καὶ ἀν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα. ἡ ἐταιρία τῶν Νηφωνιστῶν εἶνε τὸ παραδοξάτερον κατασκεύασμα τοῦ σκότους ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὸ Μέγα Σπήλαιον ἐν μοναδικὸν ἀλχημεῖον μυστικότητος. Οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ ἔχειρίσθησαν τὸ μυστήριον δῶς τεχνῆται. Ἐσφράγισαν μὲ τὴν σιγὴν κάθε λέξιν ποῦ ἐψιλούρισαν καὶ κάθε κίνημα ποῦ ἔκαμπαν μέσα εἰς τὸ κελλίον τοῦ Νηφωνος. "Ἐν ράσον τὰ σκεπάζει δλα, καὶ «δὲν ὑπάρχει αὐλαία, λέγει δ συγγραφεύς, μεγάλειτέρα».

"Ἐπειτα τυχαίνει νὰ πλησιάσετε τὸν Νηφωνα δπως τὸν ἐπλησίασεν δ γράφων τὰς γραμμὰς αὐτὰς εἰς τὸ Ἀρεταίειον νοσοκομεῖον — καὶ ἔρωτάτε.

— Αὐτὸς εἶνε δ ἀρχηγός;

— Ἡσυχάσατε, ἡσυχάσατε. Δὲν εἶνε τίποτε παραπάνω ἀπὸ ἔνα ἀρχιμανδρίτην ἀκίνδυνον.

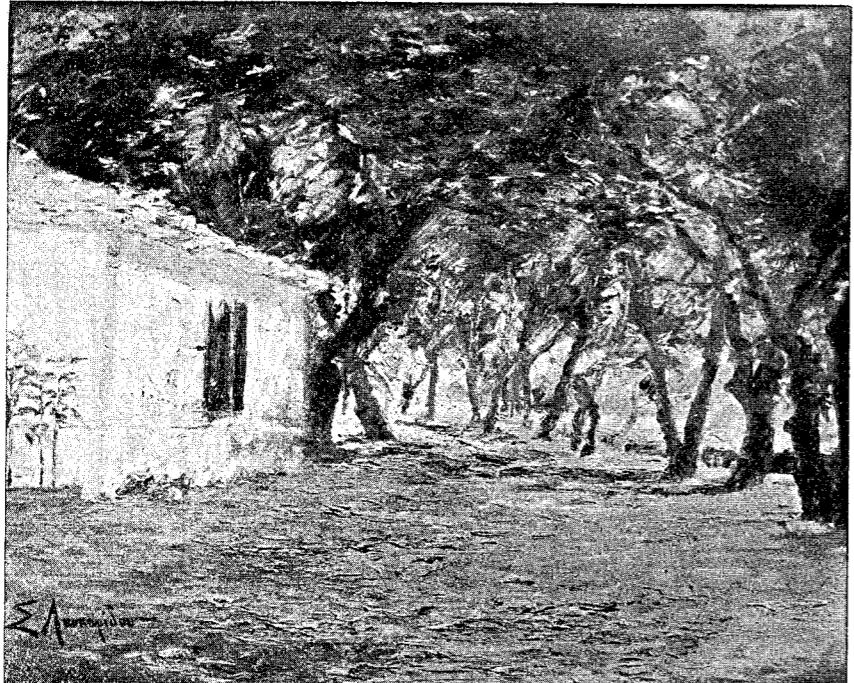
Ο ἀρχηγὸς παρουσιάσθη μίαν ἡμέραν ἐνώπιον μοῦ μὲ τὸν χιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς. Δὲν εἶδα ποτὲ ἀρνίον ἥσυχωτερον. Ο κρότος τῆς παντούφλας του εἰς τὸ λιθόστρωτον τοῦ νοσοκομείου, ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκοήν μου ὡς μία διαβεβαίωσις.

Καὶ δταν ἔκαμισεν ἀπέναντι μοῦ μὲ τὸν σκούφον του καὶ μὲ τὸ κομπολόγι, δταν ἥρχισε νὰ δμιλῇ μαλακώτατα κατὰ τῶν κατηγόρων του, δταν ὑψωνε τοὺς εὑρυτάτους του ὕμινος ἀπορῶν δι' ὅσα γράφονται καὶ λέγονται, μοῦ ἔφαντη ὅτι ἔκαμα παραλειψιν ἀσυγχρόητον, διότι, θῦμα καὶ ἔγω τῶν διαδόσεων περὶ Νηφωνισμοῦ, δὲν ἥσπάσθη πφὸ δλγον τὴν χεῖρα τοῦ δσίου πατρός. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν δ Νήφων ἔξακολουθεῖ νὰ μένῃ εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἔξηπλωμένος ἐπὶ μᾶς κλίνης, αἴνιγμα διὰ τοὺς ρεπόρτερο, διὰ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὸν κόσμον. Συνομιλεῖτε μᾶζι του καὶ πείθεσθε ὅτι δὲν ὑπάρχει οἰκτρότερον θῦμα συκοφαντίας ἀπὸ τὸν ἀθῶν αὐτὸν καὶ ἀγράμματον καλόγηρον, δ ὅποιος σᾶς ἀπαγγέλλει ἀγροίκως τὰ οητὰ τῶν Γραφῶν. Διαβάζεται κατόπιν τὴν δικογραφίαν καὶ πείθεσθε ὅτι δὲν ὑπάρχει οἰκτρότερον θῦμα πλάνης ἀπὸ τὸν ἔαυτόν σας, δ ὅποιος ἔξελαβε τὸν Νήφωνα δῶς λευκόν. Καὶ δ γοῖφος μένει ἀλυτος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ Ἀρεταίου.

Πολὺ γυμνὸς ἐνδιαφέροντος θὰ ἦτο δ Νηφωνισμός, ἐὰν εἶχε μόνον τὰς αἰρετικάς του δοξασίας. Διότι ἔχει ἀρκετάς. Παραδέχεται τὴν ὑπαρξίαν καὶ μᾶς ἀδελφῆς τῆς Εύας εἰς τὸν Παραδεισόν, περὶ τῆς δοπίας δὲν μᾶς λέγει τὶ ἀπέγεινε. Κατ' ἀνάγκην βεβαίως θὰ ἔμεινεν ἀνύπανδρος ἔλλειψει γαμβροῦ, καὶ οὕτω ἔχομεν τὴν πρώτην γεροντοκόρην τῆς πλάσεως. Παραδέχεται ἀκόμη ὅτι δὲν ὑπάρχει Διάβολος, ἐνῶ αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι τοῦ Νηφωνισμοῦ ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἀποδείξουν τὴν ὑπαρξίαν Διαβόλου εἰς τὸν κόσμον. "Εως ἐδῶ τὰ πράγματα πηγαίνουν καλά. Ἀλλ ἔρχεται κατόπιν μία γενειάς καλογήρου ἀλειφθεῖσα διὰ φω-

σφρόδουν, περὶ τῆς ὁποίας πολλὰ διηγοῦνται ἐν Τριπόλει, καὶ παρελαύνουν μερικαὶ ἀδαμαῖαι στολαὶ μυουμένων, καὶ φθάνουν εἰς τὴν ἀκοὴν μερικαὶ διηγήσεις τόσον σεμναί, ὅσον καὶ τὰ τραγουδάκια τοῦ Σαρτορὸν εἰς τὸν «Παρνασσόν». Καὶ ἐδῶ ἀρχίζουν αἱ μεταμορφώσεις τοῦ Νηφωνισμοῦ. Θρησκευτικὴ αἵρεσις, καλογερικὴ συνωμοσία, τυρεά δπως χαρακτηρίζουν οἱ Κανόνες τὰς ὑπόπτους διασκέψεις τῶν καλογῆρων, μεσιτεία διὰ νὰ νυμφευθοῦν ἀπηλπισμένα γεροντοπαλλήκαρα ἐν Τριπόλει, τρόπος διὰ νὰ ἀνταλάσσουν ἀσμασμοὺς ἔνας κύριος καὶ μία κυρία χωρὶς νὰ εἶνε ἔξαδελφοι, πολιτικὸς σύλλογος ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ἀτομισμός, σαρκισμός, ωνπαρότης, καὶ λευκότης. "Αν τὸ κατωρθώσετε, ἐννοήσατε τί εἶνε ὁ Νηφωνισμός.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΠΛΑΤΑΝΟΙ ΑΙΓΑΙΝΨΟΥ

— Ἐλλὰ τί εἶνε ἐπὶ τέλους;
Εἶνε, κύριέ μου, ἐκεῖνο τὸ δόποιον Ἰσως δὲν
νε τίποτε καὶ Ἰσως εἶνε κάτι ἀποτρόπαιον,
νε ἔνας χάρτινος Καραγκιόζης ὃ δόποιος προ-
λλει ἀπὸ κάπου καὶ γελᾶ μαζί μας, εἶνε μία
παπληκτικὴ βεβαιότης καὶ μία τεραστία ἀπι-
νότης, εἶνε ἐκεῖνο τὸ δόποιον δὲν θὰ μάθετε
τὲ οὔτε σεῖς, οὔτε ἔγώ, οὔτε αἱ ἀρχαί, κάτι
δόποιον ὑπῆρξε ἡ δὲν ὑπῆρξε διὰ νὰ γίνων-
ι ἀστεῖοι ὅσοι ζητοῦν νὰ τὸ μάθουν. Καὶ
ντασθῆτε ὅλη αὐτὴ ἡ ἴστορία νὰ εἶνε ἐν
λούν καλογηρικὸν παράπτωμα κοινὸν εἰς
ους τοὺς ἀνθρώπους !

Φυλαχθήτε καὶ μὴ ζητεῖτε νῦν μάθετε τὴν γάλην αὐτὴν αἴρεσιν, διότι πάντως θὰ ἥσθε τείος.

ПРАММАТА ТЕХНИ ЕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ κ. ΨΥΧΑΡΗ. Ἐπιγράφεται "Γιὰ τὸ Ρωμαῖκον θέατρον". Περιέχει ἕνα δράμα τὸν "Κυρούλην", μίαν κωμῳδίαν τὸν "Γουνακόν" καὶ ἔνα πρόδολον ἐκτενῆ, ἀπὸ ἑκατὸν σελίδων. Τυπωμένον εἰς τὸ Παρίσι καὶ ἀφειδωμένον εἰς τὴν Ἱδέαν, εἰς τὸν κ. Εφταλιώτην, εἰς τὸν κ. Κακλαμάνον καὶ εἰς τὸν κ. Παλαμᾶν.

Ολόκληρος δὲ Ψυχάρης μέσα εἰς αὐτὸν τὸ βιβλίον, τὸ ἔξαφνικόν, τὸ παράξενον, τὸ γεμάτον ἀπὸ ἀντιθέσεις. Οὐ ψυχάρης μὲ τὴν μεγάλην ίδεαν του καὶ μὲ τὰ μικρὰ προσωπικά του, — μὲ τὴν ὥραιαν θεωρίαν του καὶ μὲ τὴν ἀστείαν ἐφαρμογήν της, — μὲ τὴν δροσεράν του ποίησιν καὶ μὲ τὴν ἔνηράν του σχολαστικότητα, — μὲ τὴν σοφίαν του καὶ μὲ τὴν ἀμάθειάν του, μὲ τὴν πονηρίαν του καὶ μὲ τὴν ζευξειάν του, μὲ τὴν τρυφερότητά του καὶ μὲ τὴν τραχητα, μὲ τὴν ἄκρων εὐγένειαν καὶ μὲ τὴν ἄκρων ἴταιμοτητα. Ενας Ψυχάρης πολύμορφος καὶ πολυειδής, ἔνα κράμα περιεργότατον καὶ σχεδὸν ἀνεξήγητον ἀλλὰ καὶ δι’ αὐτὸν μία προσωπικότης ἐνδιαφέρουσα, ὑπέροχος, ἐπιβάλλουσα, ποὺ τὸ δότιον κανεῖς δὲν ἡμπορεῖ νάντια παρελθόν. Άλλοι θά ἐνθουσιασθῆ, ἀλλοὶ θά θυμώσῃ, ἀλλοὶ θά δακρύσῃ, — ἀλλοὶ θά ξεκαρδισθῇ ἀπὸ τὰ γέλια, — ἀλλὰ ψυχός δὲν θά μεινή πονθενά. Ιδού λοιπὸν ἐν βιβλίον, τὸ δότιον διαφέρει ἀπὸ κάθε ἄλλο, ἐκτὸς ἵσως τῶν προηγουμένων τοῦ κ. Ψυχάρη, καὶ αὐτῶν τά δότια μᾶς ὑπόσχεται διὰ τὸ μέλλον, — καὶ εἶνε πλῆθος!

Ἐπει τέλος.
Ἡμίουσα νὰ γράψω ὀλοκλήρους σελίδας διὰ νὰ
δειξω τὰντότερω εἰς ὅσους δὲν ἀνέγνωσαν τὸ βιβλίον.
Ἄλλα θὰ περιφρισθῶ εἰς ὄλγα. Καὶ ἀνοίγω τὸν Πρό-
λογον.

Μά τι είνε αὐτὸς ὁ πρόλογος, Θεέ μου!.. Ὁ κ. Ψυχάρης τὰ βάζει μὲ τὴν Γερμανίαν, μὲ τὸν Αὐτοκράτορα, μὲ τὸν Νίκο, μὲ τὸν Μόμοντα, καὶ ἐγὼ δὲν ηξεύρω μὲ πόσους. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔξ αφορμήν ενὸς ἀρθρώδιου περὶ ἐλληνικῆς φιλολογίας τοῦ κ. Julius Constantin v. Hösslin, τὸν ὅποιον ἐφαντάσθη Γερμανὸν γνήσιον, ἐπειδὴ γράφει γερμανικά, καὶ ὁ δοτοῖς είνε ἀπλούστατα δό φιλος μας κ. Ιούλιος «Ἐσλιν, πολίτης ἔλλην καὶ ἐφεδρὸς μάλιστα ἀνθυπολογαχός!» — «Ἐχει τὴν οὐδαίνιαν ἀπλούτητα νά πιστεύῃ, δτι ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὥφελίμων βιβλίων ἔχαλισθη καὶ «γιὰ καπιτοσούς μῆνες δὲν ἔβγαλε βιβλιαράκι», ἔξ αἵτις τῶν ἀρθρῶν, τὰ δοῦλα οἱ κ. Ψυχάρης ἐδημοσίευσεν ἐναντίον του εἰς τὸ «Ἀστῦ!» — «Ἐχει ἀκόμη τὴν ἀφέλειαν νὰ φαντάζεται, δτι ἔνας λόγιος ἔγινε πολέμιος τῆς δημοτικῆς γλώσσης, ἐπειδὴ... δὲν τοῦ ἔκαμε βίζιτα, καὶ ἔνας ἄλλος ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐδάνειε χρήματα! — Μᾶς δηγείται ὡς τὸ ἀπλούστερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου, δτι ἔχομε γράμμα πρὸς τὸν τέως πρωθυπουργὸν κ. Θεοτόκην, διὰ νά... πανήρ τὸν ὑπουργόν του κ. Στάλιν, ἐπειδὴ ἔξεφράσθη κατὰ τῆς δημοτικῆς, ἀγνοῶν, φαίνεται, δτι θὰ τὸν ἔπαινεν ἀμέσως, μονὸν ἂν εἴχε την ἀφορμήν νὰ ἐκφρασθῇ ὑπέρ. «Οὐλεῖ διὰ μακρῶν περὶ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ Γκαϊτε, μὲ τὴν ἰδεῖν δτι θὰ ἔξαναγκάστητοὺς ἐνδιαφερούμενούς Γερμανούς νά μάθουν τὴν «ρωμαϊκή γλώσσα», μόνον καὶ μόνον διὰ νά ιδουν τί γράφει περὶ τὴν ἐπιστολῶν αὐτῶν

εις τὸν πρόβολον τοῦ! Μὲν δὴ αὐτά, μὲ πόσην γλωσσολογικὴν σοφίαν, καὶ μὲ πόσην δηγκτικὴν εἰδωνείαν ἀπαντᾷ εἰς ἓνα ἀρχθρογράφον τῆς «Νέας Ήμερος» (ὅ διποτος τὸ ἔκψημα θάλασσα, κατὰ τὴν συνήθειαν δῶλων τῶν ἀναμαργυρουμένων εἰς τὸ γλωσσικὸν ζῆτημα, κωρὶς τὴν ἀπαύτουμένην προταρασσεύνην), καὶ πόσον εἶνε θαυμαστά, καὶ ὡς γλώσσα καὶ ὡς ἰδέα καὶ ὡς ποίησις, αἱ δὲ λίγαι αὕται σελίδες τοῦ προβόλουν, εἰς τὰς ὅποιας δομileι περὶ συμβολισμοῦ, περὶ τῆς λίμνης, εἰς τὸ βάθος τῆς διποτοῖς ὁρέει ἀδύνατος τὸ πατόμαξ. «Οὐ συμβολισμὸς μοιάζει σάν νάνου μιὰ λίμνην. Καθάρια τὰ νερά της ἀποτάνω, κι' ὅποιο μάτι τάγναντέψῃ, ἀμέσως θά τα χαρῷ. Απὸ κάτων ὅμως ἀπὸ τὰ νερά, κρύψιος κι' ἀπαραίτητος, συχνὰ τυχάνει να περνάει ὁ ποταμός: ἐκεῖνος διώως ποῦ τὸ ξέρει, ἀρχίζει καὶ θωράκει τὴν λίμνη τὴν ἴδια μὲ μάτι καινούργιο Ο ποταμός εἶνε τῆς λίμνης ή ζωή. Τὸ ἴδιο καὶ δ συμβολισμὸς εἶνε ή ἰδέα, ποῦ ἀπὸ μέσα ζωτανεύει τὴν

ποιῆσιν.

Από τὰ δύο ἔργα, τὰ ὅποια προσφέρει «γιὰ τὸ Ρωμαϊκὸ Θέατρο» ὁ κ. Ψυχάρης, ὁ «Κυρδούλης» δὲν φαίνεται στερούμενος ἀξιώς. Κοπιάζει, πνευστικά κανεῖς διὰ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ἐξ ἀρχῆς ἀλλ᾽ εἰς τὸ τέλος αἰσθάνεται γύρω τῶν ἀέρα αὐθύνωτερον, ἥσωτικά τερον, καὶ ἀναπνέει μὲν ἥδονήν. Είνε ἔνα δράμα προπάντων μὲν ἰδέαν, μὲν βάθος, καὶ ἔχει μίαν γυναικείαν μορφήν, τὴν Πριγκάπισσαν Ἐλένην, ἡ ὅποια είνε πολὺ ἰσχυρὰ ποιητικὴ δημιουργία, καὶ ἔχει ἀκόμη μερικάς σκηνάς, εἰς τὰς δύοπις ἔρχεται καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἡ ἐσωτερικὴ τῆς συλλήψεως ὑφασμάτης. Ή δέα τοῦ «Κυρδούλη» είνε ἀντίγερμανική, ἀντιβισμαρκείος, ἀντινιτισεϊκή, ὅπως θέλετε. Θέλει τὴν τελικὴν νίκην τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἀληθείας, κατὰ τῆς ἀδίκου καὶ κτηνῶδος Δυνάμεως. Ο κ. Ψυχάρης ἐφορῆθη τὰς θεωρίας τοῦ Νίτος, αἱ ὅποιαι — ως φαντάζεται πάντοτε, — ήχοισαν νά διαδίδωνται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἡθέλησε νάντετεξέλλῃ κατά τοῦ «Υπεροχανδρώποντον διὰ τοῦ δράματος τούτου. Δὲν ἔξεταζω πολὺν ἀντῆρης κύνηδυνος προσγεματικός, καὶ ἀνὴρ οὐδὲν νὰ ἴτο ἀναγκαῖα. Μ' ἀνδιάφερει μόνον ἡ ποιητικὴ ἀξία τοῦ ἔργου καὶ καὶ αντὶ δὲν μοῦ φαίνεται μικρά

Οσον διὰ τὴν κωμῳδίαν, εἰς τὴν δόποιαν σατυρίζει τὸν «Σύλλογον τῶν Θεφέίμων Βιβλίων», και ὑπερομάχει τῆς ἀγαπητῆς τοῦ γλωσσικῆς ιδέας, — ἥμπτορῷ νά εἴπω ὅτι εἶνε πλήρης ἀποτυχία και ὡς σύλληψις και ὡς ἐκτέλεσις. Ποὺ κωμῳδίᾳ! Πουσίνι δὲν ἀπαντᾷ κανεὶς τὸ γηγενές κωμικὸν ἢ τὸ ἀληθῆς εὐφνές. «Ολα ἔξειζητημένα, τεχνήτα, ἀνούσια, ἀνάλατα. Καὶ ἡ προσωποποίησις ἀκόμη τῶν δένδρων ἢ δόποια ἀγωνίζεται νὰ δώσῃ μίαν ποιητικὴν χάριν εἰς τὸ ἔργον, και ἄλλοσ θάπτετέλει λίνως ὁριότητα σπανίαν, ἐδῶ πτύγεται ἀπό τὴν περιβάλλοντα πλήξιν. Και ὁ διάλογος ἐντελῶς ἀφύσικος. Μὲ αὐτὸ τὸ ἔργον ἀπεδείχθη πλέον φανερά, — ἔννοια μαζὶ και τὸ δράμα — ὅτι δ. κ. Ψυχάρης δὲν γνωρίζει τὴν ρωμαϊκὴν γλώσσαν, παρὰ μόνον κατὰ δεινούν, μακρύθεν, ἀπὸ τὰ βιβλία. Ή ἀναστροφῆ του μετά τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἦτο ἀνεπαρκής, διότι ἀν τὸν ἔμαυτον μερικάς σπανίας λέξεις, τὰς δόποιας ἡμεῖς πιθανὸν και ν' ἄγνοοῦμεν, δὲν τοῦ ἔδωσεν ὡμώς τὸ ἀσύλληπτον και τὸ ὄρθιδον ἀριστον. ἐκεῖνο κατί, τὸ δόποιον ὄνομάζομεν πνεῦμα τῆς γλώσσης ἢ γλωσσικὸν αἰσθήμα. Διὰ τοῦτο σήμε-

ρον δὲν είνεις θέσιν νὰ γράψῃ διάλογον *ζωταράν*, καὶ τὸ ἀπέδειξαν τὰ σκηνικά του ἔργα. Αὐτὴ ἡ σημαντικωτάτη ἐλλεύψις, καὶ ὅχι οἱ δημοτικοὶ τύποι, μᾶς ἐπροκάλει τὴν ἀποτυχίαν τῶν ἔγγρων τούτων εἰς οἰανδήποτε ἐλληνικήν σκηνήν. Προσθέτες ἀκόμη ἑταῖρόν τοῦ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστού, μεταφρασμένον εἰς τὴν δημοτικήν, εἰς τὴν χωμάτικην γλῶσσαν, καὶ ὅχι μονον ἔγινεν ἀνεκτόν, ἀλλὰ καὶ ὡς μετάφρασις ἐθαυμάσθη. «Ἄς το μετέφρασεν ὁ κ. Ψυχάρης καὶ θὰ ἐβλεπαιμεν.

Είς τὴν σελίδα 132 τοῦ *Κυρούλη* ἀναγινώσκω: «Τάντερά μου ἔτοιμος νά τὰ βγάλω μὲ τὴν ἄγατη τῆς τῆς πατούδος. Μὰ δὲ ἐρωτήσῃ λοιπὸν ὁ κ. Ψυχάρης νὰ μάθῃ τί σημαίνει ἡ φράση «βγάζω τάντερά μου»... Βλέπω, δυστυχῶς, ὅτι πολλά μικροπράγματα τοῦ μένουν ἀκόμη νά μάθῃ. Παραδείγματος χάριν, ὅτι οἱ δικοὶ μας ἐφημεριδόπλωμα δὲν φωνάζουν ποτὲ ὅπως οἱ Γαλλοί, Demandez le journal, «Ζητήσατε τὶς φημερίδες!» Α'αλλά φθάνει, διότι μὲ τέτοια δὲν θὰ ἔτελειναν ποτέ

Γρ. Ζ.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟν Ὁ
Ιταλικὸς τύπος ἔξακολουθεῖ δημοσιεύων ἄρθρα
ἐπὶ ἀρχῷ διὰ τὴν ^o Francesca da Rimini, τὸ νέον
δρᾶμα τοῦ Αννούντσιο, τὸ βασιζόμενον ἐπὶ τοῦ γνω-
στοῦ ἐπεισοδίου τῆς Θείας Κωμῳδίας. Αἱ κρίσεις
εἶναι ἔκ διαμέτου ἀντιφατικαὶ ὅπως συμβαίνει ἐν
Ιταλίᾳ μὲ τὰ ἔογα τοῦ μεγάλου ἀποστόλου τῆς λα-
τινικῆς ἀναγεννήσεως, διστις τόσον συχνὰ ἐγγίζει,
κατὰ τὴν φράσιν ἐνὸς κριτικοῦ, τὴν φιλολογικὴν καὶ
δραματικὴν τελειότητα. Ἀνεξαρτήτως τῆς φιλολογι-
κῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, ἡ αναβίβασις αὐτὸν ἐπὶ τῆς
σκηνῆς, χάρις εἰς τὰς φροντίδας τοῦ Αννούντσιο καὶ
τῆς Δούζης, ὑπῆρχε φάνεται τελειοτάτη. Ἡ σκηνὴ

Ἐν τούτοις μᾶς λέγουν, ὅτι εἰς ἄλλην παράστασιν τοῦ δράματος, μὲν μεταβολάς τινας καὶ συντομεύσεις, αἱ ὅποιαι ἐκρίθησαν ἀναγκαῖαι, καὶ μὲν τὸν κ. Παπαγεωργίου ὡς ἴατρὸν τοῦ Στόχου, ἀντί τοῦ κ. Ραυτοπούλου, διὰ τὸν δηὖτε ἥτοι αὐτὸς ὁ φύλος, ὁ «Ἐκθρὸς τοῦ Λαοῦ» ἤρεσε πολὺ καὶ οἱ θεαταὶ ἔχειρος-κρήτσαν ἐνθύσιωδῶς. Εἶνε κάπτως περιέργον τοῦτο, καὶ ἐπανερχόματα εἰς τὰς ἐντυπώσεις τῆς πρώτης παραστάσεως. Ἐξ ὅλων τῶν γνωστῶν τῆς «Νέας Σκηνῆς», ὁ κ. Καλογερίκος, ὁ ὑποδυθεὶς τὸν φρόνιμον Δῆμαρχον, ἔπαιξε μὲ τὴν μεγαλειτέρων φυσικότητα.

Γρ. Ζ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

νετο ἀνυπομόνως ἀπὸ τὸ κοινὸν καὶ μνησκῶς τὸ θέαμα ὑπερέβη τὴν προσδοκίαν. Εἶχε κονεῖς τόσα πρόγυματα νὰ ίδῃ, νὰ θαυμάσῃ καὶ νὰ μάθῃ, ὅπεις αἱ λεπτομέρειαι κάποτε ἐκάλυπτον τὸ σύνολον. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὅτι τὸ ἀπροκατάληπτον κοινὸν δὲν ἥδυνήθη νὰ ἔκφερῃ τὴν δριστικήν του κρίσιν καὶ ἀναμένει, διὰ νὰ σχηματίσῃ γνωμὴν περὶ τῶν ποιητικῶν καὶ φιλολογικῶν ὡραιοτήτων τοῦ ἔργου, τὴν ἔκδοσιν τῆς τραγῳδίας¹. Καὶ ἐπάγεται ὁ ἵταλος κοιτικός, σχετικῶς πρός τὴν κατά τὸ ἔργον ἐτίθεσιν τῶν κληρικοφρόνων, ὀλίγας γραμμάς πλήρεις χάριτος καὶ εἰρωνείας. «Καθ ἦν στιγμὴν γράφω πληροφοροῦμαι ὅτι οἱ κληρικόφρονες τῆς Γενούντης ἀπετούμησαν νὰ παραχωρήσωσι τὸ θέατρον «Κάρλο Φελίτσε», διὰ τὴν παραστάσιν τοῦ ἔργου, τὸ ὄποιον θεωροῦν ὡς ἀπρετές καὶ ἀτυμον. Μοῦ ἀρέσουν πολὺ οἱ κληρικόφρονες ἐν γένει, ἀλλὰ τοὺς λατρευώ ὅταν ὅμιλοιν περὶ τέχνης καὶ φιλολογίας: εἰς ἀντούς ὀφειλομεν τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ φύλλου τῆς συκῆς, χάρις εἰς τὸ ὄποιον οἱ ἄνδρες κατατάσσονται εἰς τὸ φυτικὸν βασιλείου».

ΘΕΑΤΡΟΝ

Ε ΝΑΣ ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. — Τὸ δρᾶμα τοῦτο τοῦ ιψεῖ τοῦ Ἰησοῦ, τὸ ὅποιον παρέστησε κατ' αὐτάς ἡ «Νέα Σκηνὴ», δὲν εἶχε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ προηγουμένου. Τὴν πρώτην ἑσπέραν τούλαστον, κατὰ τὴν ὁποίαν παρεψεόθηκεν, δὲν εἰδαμεν τοὺς θεατας πολὺ ἐνθουσιασμένους. Τοὺς ἔκουσασαν οἱ ἐκτενεῖς λόγοι τῆς Δ' ποράξεως, παρετηρήθη δὲ καὶ κάποια σπουδὴ περὶ τὴν ἀναβίβασιν, ἡ ὅποια δὲν ἐσυγχωρήθη εἰς τὴν συνήθη μελετημένην καὶ εὐσυνείδητον. Νέαν Σκηνὴν. Νομίζουεν δῆμως ὅτι τοὺς θεατάς ἀφῆσε ψυχρούς αὐτὴν ἡ οὐσία, αὐτὴν ἡ ἴδεα τοῦ ἔργου. Εἰς τόπον ὃ που οἱ ἀνδρῶποι δὲν σκέπτονται καὶ τόσον πολύ, ὃ που δὲν ἔχω τῆς ἀλληλείας εἰνε σκεδὸν ἀγνοούστον πρόδημα καὶ ὃ που σπανιώτατα ἡ συνείδησις θέτει σκληρῷ διλήμματα πρὸς λόγου, αὐτὸς δὲ Ιατρὸς Στόκμαν ἦτο ἐπόμενον νὰ θεωρηθῇ ἀνόητος, γελοῖος, τρελλός, καὶ νὰ μὴ συγκινήσῃ κανένα. Πιθανὸν γάπατώμεθα ἀλλὰ νομίζουμεν ὅτι οὐδεὶς τῶν Ἀθηναίων θεατῶν τοῦ «Ἐχθροῦ τοῦ Λαοῦ» θὰ εὐδίδοτε ποτὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Στόκμαν, οἰδοῦθποτε λουτροῦ καὶ ἄντανεκάλυπτε τὴν βλαβερὰν ιδιότητα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔκαμπνεν, ἀπλούστατα καὶ ἀσυζητητεῖ, ὅτι ἔκαμεν δὲν δήμαρχος Στόκμαν, δὲν ἀδελφός τοῦ ίατροῦ, δὲν φρόνιμος αὐτὸς ἀνθρωπός, δὲν ποτὸς δὲν ἐποιησοντίζετο καὶ τόσον μὲ τὴν συνείδησίν του. «Ημεῖς ἔως τόρα ἐγνωρίζουμεν ὅτι δι τὸν ἀνθρωπὸν οἰκογενειῶμεν, ἔχοντα ἀνάγκην νὰ ξήσῃ, ἡ εὐσυνείδησία καὶ ἡ φιλαλήθεια εἰνε πολυτέλεια περιττή. Καὶ νὰ ἔρχεται αὐτὸς ὁ κύριος Στόκμαν νὰ μάς διδάσκῃ, ὅτι εἰς τὴν ἀλληλείαν ὄφελει κανεῖς νὰ θυσιάζῃ ἀλόγα καὶ τὴν οἰκογένειάν του! Καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἀξιώσιν νὰ τὸν χειροκροτήσωμεν... Ορίστε;

Ἐν τούτοις μᾶς λέγουν, ὅτι εἰς ἄλλην παράστασιν τοῦ δράματος, μὲν μεταβολάς τινας καὶ συντομεύσεις, αἱ ὅποιαι ἐκριθῆσαν ἀναγκαῖαι, καὶ μὲ τὸν κ. Παπαγεωγίου ὡς ἵστρον Στόκαν, ἀντὶ τοῦ κ. Ραυτοπούλου, διὰ τὸν δτοῦν δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ ρόλος, ὁ «Ἐκθόδος τοῦ Λαοῦ» ἥρεσε πολὺ καὶ οἱ θεαταὶ ἔχειροκρότησαν ἐνθουσιωδῶς. Εἶνε κάπτως περίεργον τοῦτο, καὶ ἐπανερχόμενα εἰς τὴν ἐντυπώσεις τῆς πρώτης παραστάσεως. Ἐξ ὅλων τῶν γνωστῶν τῆς «Νέας Σκηνῆς», ὁ κ. Καλογερίκος, ὁ ὑποδυθείς τὸν φρόνιμον Δήμαρχον, ἔπαιξε μὲ τὴν μεγαλειτέραν φυσικότητα.

Γρ. Ζ.

ГЛАВНЫЕ СХОДЫ. № 24. 1917. 100

ΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Συνεδρία της 16 Ιανουαρίου.
Η ποώτη ἐκ τῶν τριῶν ἀνακοινώσεων τῆς συνεδρίας ταύτης ἵππο μᾶλλον γεωλογική ἡ ἀρχαιολογική, ἀνέφερετο δὲ εἰς τὴν μέχρι τοῦδε πιστευομένην ἀνύψωσιν τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Κρήτης. ‘Ο κ. Γκραντέ διέλαβε κατὰ πρῶτον γενικώτερον περὶ τῶν καθ’ ἄπαντας τὴν γῆν παρατηρουμένων μετατοπίσεων τῆς παραλίας καὶ ἀνέπτυξε τὴν περὶ τούτων θεωρίαν τοῦ διαστήμου Αὔστριακού γεωλόγου Σύν., καθ’ ἣν αἱ μετατοπίσεις τῆς παραλίας ἐν γένει προήλθον ὅχι ἔξ υπερέργωσεως τῆς γῆς, ἀλλ ἔξ ὑποχωρήσεως τῆς θαλάσσης. Ο Σύν. ὅμως ἐν ταῦτῃ ὑπεστήριξεν ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἴστορικῶν χρόνων οὐδεμίᾳ αἰσθητῇ μετατοπίσις τῆς παραλίας ἔχει συμβῇ, ἔξαιρουμένων μόνον περιωρισμένων τινῶν ἔκτασεων, ὅπου ἐνήγηρσαν τοπικὰ αἴτια, οἷον ἐνέγγειαι ἡφαιστείων, προσχώσεις ποταμῶν καὶ τὰ τοιάτα. Μόνον ἐν Κρήτῃ ἐπιστεύετο ὅτι ἐπήλθε μετατοπίσις τῆς παραλίας εἰς μεγάλην ἔκτασιν κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἴστορικων χρόνων, διότι ὁ ἄγριος πλοϊάρχος Σπούτης ὁ συντάξας τὸν κάρτην τῆς νήσου, παρεπήσας ὅτι λιμένες ἀραιάνες

τινῶν πόλεων, ὡς τῆς Συνίας, τῆς Φαλασάρης καὶ τῆς Κισάμου ἔξεχερσώθησαν καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει. Ἐκ τούτων καὶ ἔξι ἄλλων παραθήσεων νησεστοῖεν διτὸν αὐτὸν τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου ἀπὸ τῆς Σούδας ἐν τῇ βροσαλίᾳ μέχρι τῆς Μεσαράς ἐπὶ τῇ νοτιᾷ ἀνηφόρῃ ἵνεως 7 μέτρου ἀπὸ τῆς ὁρχαώτητος μέχρι τοῦδε. Ὁ κ. Γκρανέζ ἔξετάσας ἐπιτοπίως πάντα τὰ μέρη, ἐν οἷς ὁ πλοιάρχος Σπάρτη παρετήρησε σημεῖα μεταποίσεως τῆς παραλίας, κατέληξεν εἰς τὸ ἀντίθετον συστέοσασμα, διτὶ δηλαδὴ οὐδεμίᾳ αἰσθητῇ κάποτε μὴ συνήθεις. Καλὴ δὲ ἡ ἀντιληψις τῶν ουδιμῶν. Ὅτι ὅμως ἔχουμεν νὰ προστήρωμεν εἰς τὸν κ. Λάβδαν εἴνε ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεύσιον περιορίζει τὴν μουσικὴν ἐντύπωσιν εἰς μίαν ἀμεσον ἀντίθεσιν μεταξὺ piano καὶ fort. Τὸ μερό forte λεπτεῖ εἰς τὴν αἰσθησιν τοῦ κ. Λάβδα: καὶ ἐπειδὴ ὑπάρχει λογος, ὃ δύοις σχετίζει τοὺς ἥχους, μὲ τὸ φῶς καὶ μὲ τὰ χρώματα, εἰς ἀντάς τας ἀπότομους μεταβάσεις ἀπὸ τὸ φῶς εἰς τὸ σκότος, κινδυνεύει κανεὶς νὰ πάθῃ ἀπὸ μουσικὴν τύφλωσιν!

αντικείμενον συρράξαντα, οπότε την πολλαπλήσια απόδειξη της επιτήλθεν. Πρός απόδειξην ἀνέφερεν ὅτι πολλαχοῦ τῶν εἰσηγμένων μερῶν τῆς Κορήτης ὑπάρχουσιν ἀρχαῖα νεκροταφεῖα, λατομεῖα καὶ κτίσι, εὐρύσκομενα μόλις 1 ἢ 2 μέτρα ὑψηλότερον τῆς θαλάσσης, ἐπομένως ἀνὴρ γνώμῃ τοῦ Σποράτη ὃς ἀληθῆς, ταῦτα ἔπειτε νὰ εὑρίσκωνται ὑποκάτω τῆς θαλάσσης κατά τὴν ἀρχαιότητα. Προσέτι δὲ παρετήρησεν ὅτι τὰ σημεῖα, ἐξ ἀνὸν ὥδηγηθή ὁ Σποράτης ἡσαν ἀπατηλά, διότι ἐν Φαλασάρονη μὲν ἔξεβαλεν ὡς λιμένα κτίσια, ὅπερ δεν ἦτο λιμήν, ἀλλαχοῦ ἔξεχερσύνη μὲν ὁ λιμὴν ὅλως, ἀλλὰ τοῦτο ἐπῆλθε ἔνεκα προσχώσεως ποταμοῖς καὶ ἔλλα διώρος. Συντέροις λοιπὸν ὁ κ. Γκρανέ

Ἐλπίζομεν νὰ ληφθῇ ὑπὸ ωρὶν η παρατηρησὶς μας αὐτῆς. Εν τούτοις ὁ κ. Λάβδας μεταξὺ τῶν ἄλλων αντίτη. Εν τούτοις ὁ κ. Λάβδας μεταξὺ τῶν ἄλλων καλῶν ἔκαμε καὶ τοῦτο, ὅτι κατώρθωσε νὰ ἀφράσῃ κατόπι τοῦτο μανδολίνα ἐξείνην τὴν τραχύτητα καὶ ἐκείνο τὸ ἀνόμαλον, καὶ ἔξιμάλυνε καὶ ισοπέδωσε τὸν ἵχον των ὧστε νὰ προσεγγίσουν τὸν δεμένον ἵχον τῶν βιολιδῶν, καὶ ἀν δὲν τὸ κατώρθωνε θὰ ἔτοι μάτυργχόροντος ἐπιχειρῶν μὲ τὰ συνήρη μέσα μανδολινάτας νὰ διερμηνεύσῃ ἔργα ὡς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Ιφιγενείας τοῦ Γλούκη, γραμμένην καθ ὅλα μὲ ἀντιληφθῆναι δράχμαστρους, τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ εἶνε τὸ quartetto τῶν ἐγχόρδων.

και ἄλλα ομοιώσις. Συνεπέστερα καί τον ὁ. Κηρανὸς δῖτι οὐδὲν ἐν Κορήτῃ ὑπάρχου εἶχασθεσις τοῦ κανόνος τῆς θεωρίας τοῦ Σύν. Κατόπιν δ. κ. Λωρδὸν ὡμολησε περὶ δύο μελανομόρφων ἀμφορέων εἰνθεμέντων ἐν Ερετοίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Κουρουνιώτου. Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἐξ ἀντιτάστων παρίσταται ὁ κατὰ τὴς Λεωνίας Ὑδρας ἀδήλως τοῦ Ὑδραλέους, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δὲ ἡ γαμήλιος πουμπῇ τοῦ Διός καὶ τῆς Ὑδρας. Οἱ Λωρδὸν ὑπέβαλεν αὐτοὺς εἰς λεπτομερῆ τεχνικὴν ἀνάλυσιν, ἐξ ἣς συνεπέροινεν ὅτι ἡ τέχνη αὐτῶν δὲν είνει οὔτε χαλκιδικὴ οὔτε ἄπτική, ἀλλὰ ἔχει ἴδιαν ὑπόστασιν, καίτοι δὲν είνει ἀπτηλαγμένη ἐπιδράσεων καὶ τῆς χαλκιδικῆς τέχνης καὶ τῆς ἄπτικῆς καὶ τῆς κοινωνιακῆς, ἐξ ἀπαντήσεως δὲ είνει ἐπιχωρία ἐρετοιακὴ τέχνη. Τοίτος δ. κ. Ωμόλος ἐπραγματεύθη περὶ μεγάλης τινὸς ἐπιγραφῆς ἐγκεχαραγμένης ἐν τῷ τοιώφῳ τοῦ ἐν Δελφοῖς θηρασθερῷ τῶν Κνιδίων, προερχομένης δὲ ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' Π. χ. αὖθις. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἐλλείπουσι μεγάλα μέρη, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπολειπόμενα είνει πολὺ σπουδαῖα. Ἀποδεικνύεται ἐξ αὐτῶν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπήλθεν οἰκονομική τις κρίσις ἐν Δελφοῖς, ἐνεκα τῆς δοπίας ἡναγκασθή ἡ πολιτεία νὰ προβῇ εἰς εἰδος τις σεισαχθεῖς, ἀπαγορεύσασα απηργῶς τὸν ἑταῖρον μεγάλων τόκων δανεισμόν, καὶ μετριάσασα τὰ γρέα τῶν ὄφειλόντων.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας πολλοὶ μέχρι τοῦδε ἐπωγματεύθησαν, καταλήσαντες, ἔκαστος, εἰς διάφορον συμπέρασμα. Εἰς τὰς ἥδη ἔξενεγδείσας γνώμας, τὸ πλείστον, ἡ μᾶλλον ἀποκλειστικῶν ὑπὸ ἔννοιαν, προστίθεται σύμερον ἡ τοῦ κ. Περ. Δ. Ρεδιάδου, ἀνθυποτολούάρχου τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ. Ὁ κ. Ρεδιάδης μελετήσας τὰς διαφόρους γνώμας — τοῦ Grote, τοῦ Loescheke, τοῦ Goodwin — καὶ βασιζόμενος ἐπὶ ἴδιων παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ τῆς νεανικῆς τακτικῆς, ἔχων δὲ μέγιστον προσδόν τὴν ἴδιοτητα καὶ τὴν πεῖραν τοῦ ναυτικοῦ, παρουσιάζει τὸ ζῆτημα ὑπὸ νέαν ὄψιν, ἵτις βεβαίως θὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀρχαίου.

MOYΣΙΚΗ

Η ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΜΑΝΔΟΛΙΝΑΤΑ. Η ἀκούσεια τῆς ἐπεκλέσεως, ἔργον ὑπομονῆς καὶ ἔξασκησεως, ὑπῆρχεν ἵκανοποιητική κατά τὴν συναυλίαν αὐτῆν.

Εἰς τὸ σπουδαιότερον, τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν ἴδαινην ἀπόδοσιν τῶν ἔργων, ἀπροσδοκήτως (Ἄς μᾶς ἐπιτομῆτῷ) εἶγεν ἡ Μάνδολινάτα στιγμὰς καλάς, στιγμὰς

Γεώργιος Λαμπελέτ.

ποτε μὴ συνήθεις. Καλὴ δὲ ἡ ἀντιληψις τῶν οὐδῶν. „Οἱ δικαιοῦσι τὸν πάτερνον εἰς τὸν Λάβδαν εἴνε ὅτι ὁ ὄντας εἶπε τὸ πλεῖστον περιορίζειν μουσικὴν ἐντύπωσιν εἰς μίαν ἀμεσον ἀντίθεσιν ταῦταν piano καὶ fort . Τὸ μέζον forte λείπει εἰς τὴν οὐδησσην τοῦ κ. Λάβδαν καὶ ἐπειδὴ μπάρχει λόγος, δόπιος στρεψίτεο τοὺς ἥχους μὲ τὸ φέρει καὶ μὲ τὰ ὠμάτα, εἰς αὐτὰς τὰς ἀποτομώμας μεταβάσεις ἀπὸ φῶς εἰς τὸ σκότος, κινδυνεύει κανεὶς νὰ πάθῃ ἀπὸ μουσικὴν τύφλωσιν!

Ἐλπίζουμεν νά ληφθῇ ως ουν η παρατηρήσις μιας τοῦ. Ἐν τούτοις ὁ κ. Λάβδας μεταξὺ τῶν ἄλλων μὲν ἔκαιε καὶ τοῦτο, διτι κατώρθωσε νά ἀφράτεσσι πέποτε ἀπό τὰ μανδολίνη εἰσένην τὴν τραχύτητα καὶ εισένο τὸ ἀνόμαλον, καὶ ἔξωμάλυνε καὶ ισταέδωσεν ἥχον των ὥστε νά προσεγγίσουν τὸν δεμένον τοὺς βιολῖνη, καὶ ἂν δὲν τὸ κατώρθωνε θά ἦτον πυγχώρητος ἐπιχειρῶν μὲ τὰ συνήμη μέσα μιᾶς μανδυλιάτας νά διερμηνεύσῃ ἔργα ὃς τὴν εἰσαγωγὴν Ιφιγενείας τοῦ Γλούκη, γραμμένην καθ ὅλα μὲ τυληρῶν δρῆστρας, τῆς ὅποιας ή ψυχὴ εἶνε τὸ παρλέττο τῶν ἔγχοδων.

Είς την είσαγωγήν αὐτὴν κάποτε τὰ μανδολίνα και
κινάραι έχουν ἔνα κάπιον εἰς την συμφωνίαν
ορματικὸν λόγον, τὸν διόπου ἵσως θὰ εὑρισκεῖ καὶ τοῦ
λούν ἀνέξουσε, δύποτα εἰς τὰ πρῶτα μέτρα τοῦ
ταρεστοῦ νοητοῦ δπου ζητεῖ διανθέτης νόν γεννή-
μαν μίαν ἐντύπωσιν ἐπιβλητικήν καὶ καθαρῶς διαγε-
ραμμένην, ἵσως διὰ νόν διερμηνεύσῃ οὕτω τὴν ισχυ-
ρὰν θέλησιν τῆς Μοίρας ποὺ ζητεῖ τὴν θυσίαν τῆς
φιγενείας, καὶ ὅπου μεταχειρίζεται δόλην οἰκο-
νεύειν τῶν ἐγγόρδων αὐτοῦ μετανοοῦ μὲν ἐν martellato
κι talon. Τὸ quartetto τῆς οἰκογενείας τῶν μανδολί-
ων, νομίζω διτὶ ἀκριβῶς δι’ ἑκεῖνο τὸ κομμένον καὶ
ηρὸν τὸ διόπου ἔχει, καὶ τὸ διόπου πρέτει νόν τὸ
κριμεταλλευθῆ ἐλευθέρως εἰς αὐτὴν τὴν περιστάσιν,
ποδιδίει τὴν ἐντύπωσιν αὐτῆν. Ἐπίσης ἡμιτορεῖ νό-
μη κάποιαν ειδύκότητα μανδολινάτα εἰς τὴν ἐρμη-
νήσιν ἔργων εἰς τὰ δόπια νόν κυριαρχῇ ἡ κίνησις
τριγγίατα. Δι’ αὐτὸν εἰς εἰς τὸν Ἐσπερινὸν τοῦ Μασ-
τενέν επέτυχεν ὁ κ. Λάβδας, τοῦ συνιστῶμεν δὲ ἴδι-
ατέρως τὴν ἐκλογήν τοιούτων ἔργων. Λέν μοι ηρεσε-
τούλη ἡ ἐκτέλεσις τῆς είσαγωγῆς τοῦ Κουρέως τῆς
Σεβίλλης. Ἀμφίβολος εἰς μερικά μέρη καὶ χαλαρά
τοὺς ουδικούς. Κάποιαν δὲ παρερμηνείαν τοῦ πρω-
τούνον εἰς τὴν ἀρμονίαν ἡκούσαμεν κατὰ τὴν διγόδην
καὶ ἐννάτην battuta, νομίζομεν. Ἐκ τῆς suite δέ τοῦ
Grieg, κάπιος ἀριθμός ἐπαίχθη χαριτωμένα, ἡ δὲ
Aragonaise δὲν μᾶς ξανοποίησε πολὺ ἐνώ τὸ ἔργον
αὐτό, ἐνεκα τοῦ χαρακτήρος του ἐπρεπε νόν ἦτο μία
τετάκτιος ἐπιτυγχανία τῆς Μανδολινάτας.

Μία Στιγμής ίδει τον κ. Λάρβα ήτο και ή προσθήκη ένος contrabassο εις την μανδολίναταν, τόποινον όν στερεόν θεμέλιον περιβάσταζε τὸ quartetto των μανδολίνων εἰς τοὺς φθόγγους fondamentalι.

Καὶ τόρω πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι η *riduzione* μουσικῶν ἔργων εἰς μέρη χωριστά, ἔστω καὶ διὰ τὸ ἀπλούτεσσι *quattroto* μᾶς οἰκογενείας δργάνων, προσύποδετειμίαν κάποιων γνώσιν τῶν κανόνων τῆς ἀντιστέξεως καὶ ὅτι δύσσον καὶ ἀνέκτιμη κανεῖς τὸν κύριον Λάβραν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐμπειρότερον χέρια είλεν ἔργασθη βεβαίως καλλίτερον, καὶ ἡ μουσικὴ ἑντύπωσις τῶν ἔργων θὰ ἦτο ὠδαιοτέρα. Άλλος κ. Λάβδας, μελετᾷ καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι μᾶς ἐπιφυλάσσει ἐκπλήξεις εἰς ὅλα. "Οἱ δὲ ἐπαρουσιάσεις ἀς εἰνε τὸ πλέον, ή βέβαιος, ὅτι εἴνε ἀρκετὸν διὰ νόον τὰ συγχρητήρια ὅλων ὅσοι ἔχουν τὴν ἀντίληψιν τοῦτον τὸ αἰσθήμα τῆς τέχνης.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο έν Λευκωσία τῆς Κύπρου «Κυπριακὸς Σύλλογος» ἀναλαβόντων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συλλογῆς ἐράνων ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, διατιπώνει τὴν εὐγένη του ἰδέαν μὲ τὰ δραῖα αὐτὰ λόγια, δημοσιευθέντα εἰς τὸν «Κύπριον».

“Η σκέψις εἶνε ὅπως, ὅταν, σὺν Θεῷ, συλλεγῇ ποσόν τι, ἀρκοῦν πρὸς τὸν σκοπόν, ναυτιγγῆνη τῇ κοινῇ πάντων συνεννοήσει, πολεμικῶν πλοίον, ὅπερ νῦν διορηθῆ τῇ μητρὶ ἡμῶν Ἑλλάδι ὑπὸ τῆς διενοπάθουσης αὐτῆς ψυγαρός Κύπρου. Ἐνδεχόμενον τὸ ἔξαπτόν τῆς Κύπρου συλλεγήσθων ποσόν νά ἀποβῆ τοιούτον, ὥστε νά ἐπαρκέσῃ πρὸς ναυτίγησιν θωρηκτοῦ, ἐνδεχόμενον διωρᾶς νά μὴ ἐπαρκέσῃ ἡ πρὸς ναυτίγησιν τινὸς ἐκ τῶν μικροτέρουν εἰδίους πολεμικῶν πλοίων. Ἀδιαφρόν. Δέν προσέκειται τόσον περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ πλοίου, δόσον περὶ τῆς ἰδέας ὅτι παρὰ τὴν «Ύδραν» τὰς «Σπέτσας» τὰ «Ψαρά» θὰ ενδοσκεται καὶ ἡ «Κύπρος», συμπολεμοῦσα καὶ συναγωνιζόμενη, τελοῦσα δηλονότι καὶ αὐτῇ ἐν μέρος τοῦ Πανελλήνιου ἀγῶνος, ἐλάχιστον ἵσως, ἀλλὰ πάντοτε συντελεστικὸν πρὸς ενόδιωσιν τῆς μεγάλης ἡμῶν ἰδέας».

Η ἀρχαιολογικὴ Εταιρία προτίθεται νά κάμη ἀνσκαφάς εἰς τὸν παρὰ τὸ Θησείον χῶρον, ὅπου ἐλπίζεται νά ἔλθουν εἰς φῶς σπουδαιότατα εὑρήματα.

Μετὰ τὸ Πικέρμι ή Μεγαλόπολις μᾶς παρέχει γέον παλαιοτολογικὸν πλούτον. Πλειστα λείφανα ζώων, πελοφίων διαστάσεων, ἀνευρέθησαν ὑπὸ τοῦ παλαιοτολόγου κ. Σκούφου.

Ο αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος ἐδώρησεν εἰς τὴν Ρώμην τὴν προτομὴν τοῦ Γκατέ. Καὶ οἱ Ρωμαῖοι προτίθενται νά δωρήσουν τὸν ἀνδριάντα τοῦ Δάντου εἰς τὴν πόλιν τοῦ Βερολίνου.

Ἐκ Βιτωλίων ἀνηγγέλθη εἰς τὸ Υπουργείον τῶν Εξωτερικῶν ὅτι δύο «Ἑλληνες ὑπέκουοι, καταδικασθέντες εἰς ἴσοβια δεσμὰ κατὰ τὸ 1889, ἔτυχον σουλτανικῆς χάριτος».

Παρὰ τὸ ἡλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Φαλήρου, ἀνεύρημη μαρμαρίνη κυκλικὴ βάσις, φέρουσα ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας κοίλωμα, ἐν τῷ ὅποιώ ενδοίσκεται μεγάλη ὑδρία. Ἡ βάσις φέρει τὴν ἐπιγραφήν:

ΔΗΜΟΣΤΡΑΤΗ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΥ

Παρὰ τὴν βάσιν, τῆς ὅποιας τὸ ύψος εἶνε 0,47, ἡ δὲ διάμετρος 0,79, ἐνέρηθη λέων μαρμαρίνος, ὁ μεγαλείτερος τῶν ενδεθέντων μέχρι τοῦδε, μήκους 1,55. Ο λέων εἶνε ἡρωτηριασμένος κατὰ τὴν ρίνα καὶ ἄλλα τινὰ μέρη. Τὰ ενρήματα μετεφέρθησαν εἰς Πειραιά.

Η δευτέρα καλλιτεχνικὴ «Εκθεσις τοῦ Παραγασσοῦ θὰ γίνη τὸν προσεχῆ Ὁκτώβριον ἀρχομένη τὴν ἡνα καὶ λήγουσα τὸ τέλος τοῦ μηνός.

Ο φίλος καὶ συνεργάτης μας κ. Σπ. Λοβέρδος διωρίσθη διὰ βασιλικοῦ διατάγματος δικηγόρος παρὰ τοῖς ἐν Αθήναις δικαστηρίοις.

Η διοίκησις τῆς ἐθνικῆς Τραπέζης ἀνέθεσεν εἰς τὸν κ. Γ. Τακιοβίδην τὴν σύνθεσιν μεταλλίου, διὰ

τὰς προσεχεῖς ἔορτὰς τῆς ἔξηκονταετηρίδος τῆς Τραπέζης. Τὸ μετάλλιον φέρει ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὰς μορφὰς τοῦ Γεωργίου Σταύρου, τοῦ Μάρκου Πενιέρη, τοῦ Παύλου Καλλιγά καὶ τοῦ κ. Στεφάνου Στρείτη, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὴν πρόσοψιν τοῦ μεγάρου τῆς Τραπέζης.

Τὸ Σικάγον προετοιμάζεται διὰ τοὺς Ολυμπιακοὺς Αγῶνας τοῦ 1904. Ιδούντων Στάδιον ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῶν ἀρχαίων, περιλαμβάνον 30,000 θέσεις καὶ χωρὸν διά 80,000 θεατῶν ὁρίους. Οἱ Αγῶνες ὅτι διαρκέσουν δύο ἑβδομάδας. Θά προηγηθῇ δὲ μεγάλη νυχτερινὴ ἐορτὴ ἐπὶ τῆς λιμνῆς Μίχιγκαν.

Ο φημισμένος βέλγος βιολιστής Θόμισων ἔρχεται, κατὰ πρόσκλησιν τῆς Μουσικῆς Εταιρίας, εἰς Αθήνας περὶ τὰ τέλη Μαρτίου ὅπου δώσῃ διλύγας συναυλίας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σωματείου τούτου. Οὗτοι αἱ Αθῆναι φιλοδέοντες κατὰ σειρὰν ὅλους τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας.

NEA BIBLIA

Εξεδόθησαν

ΤΕΥΧΟΣ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ ὑπαγομένων ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαideύσεως. Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΜΑΚΩΛΕΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ κατὰ μετάφρασιν Ἐμμ. Ροΐδου. Τόμος Ε'. τεῦχος γ'. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ ἀρ. τευχ. 155). Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΑΤΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ἡ διορθωτικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ εἰς τὸ οητορικὸν κανταριθμιακὸν λεξικὸν ὑπὸ Π. Σ. Φωτιάδου. Τεῦχος τριτον. Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ. Προλήψεις καὶ ἔθιμα κατὰ τοὺς τοκετοὺς καὶ βαπτίσεις, ὑπὸ Ηλία Τσιτσέλη. Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατοικῆς Εταιρείας. Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902. ΤΟ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΙ ΖΑΚΧΑΡΟΠΟΙΕΙΟΝ τῶν κυρίων Σόλωνος καὶ Γεωργίου Χορηστάχ Ζωγράφων. Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ὑπὸ Ιωάννου Ἀραβαντινοῦ. Τόμος δεύτερος, τεῦχος πρῶτον. Εν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ ἀπὸ Ναυτικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόρρεως, ὑπὸ Περικλεοῦς Δ. Ρεδιάδου. (Αθῆναι 1902, Τυπογραφεῖον «Εστίας» Κ. Μάσσεος καὶ Ν. Καραγαδόνης σχ. 10ον, σελ. 60 δρ. 2).

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ ὑπὸ Ἀχιλλέως Γ. Καραβία, ποιήματα. (Αθῆναι 1902, Τυπογραφεῖον «Νομικῆς» Λ. Χ. Βεργιανίτου σχ. 16ον σελ. 93 δρ. 2).

Σένα.

LIBRI QUATUOR DE IMITANDO CHRISTUM AUCTORE THOMA A KEMPIS, editio nova, cura et sumptibus Ferdinandi Philips, Geometrae et Technici. Philadelphiae, typis exscriptis prelum Praeconis Latini.

Μουσικὴ

Υπὸ τοῦ καταστήματος τοῦ κ. Βελουδίου ἔξεδόθησαν δύο ἀξιματα τετράφωνα διὰ χορωδίαν ἀνδρῶν «Εἰς τὴν Ἑλλάδα», τοῦ κ. Α. Βλάχου καὶ τοῦ κ. Λ. Καμπηλέοη.